הצופה

היום	שישי	שבת פרשת עקב
הפרק	איוב כה-כו	איוב כז-כח
המשנה	נזיר ו, ו-ז	נזיר ו, ח-ט
הדף - בבלי	מכות יח	מכות יט
ירושלמי	כתובות לג	כתובות לד
ההלכה	שו"ע רכה, ז-ט	שו"ע רכה, י-יב
רמב"ם	קידוש החודש ג-ה	קידוש החודש ו-ח
זריחה	6.01	6.01
שקיעה	7.23	7.22
סוף זמן ק"ש	8.33	8.33

בס"ד
בקרוב!
צלצלו ונערוך לכם את החתונה
האוכל והשרות של "אולמי ניפלי"
גלאט כשר בלבד
מה שטוב למלון הכי יוקרתי בארץ טוב גם לכם
והמחיר - הפתעה נעימה. גלאט כשר לוקחים
מ"אולמי ניפלי"
ר' טרפון 1 בני ברק בבית הפוהמ"ז טלפון: 03-5707276

תחזית מזג האויר
היום ובשבת: מעונן חלקית עד בהיר
מידות החום הצפויות: ירושלים 19–28, תל־אביב 24–31, חיפה 24–31, הגולן 19–28, הרי הגליל 18–27, הבקעה א' 24–36, שפלה 21–33, שכם 22–29, אריאל 20–29, נתב"ג 22–32, עזה 24–30, באר־שבע 22–32, מעלה אדומים 22–31, סדום 29–38, אילת 26–39 מעלות.

ב"ה, יום שישי כ"ב באב תשנ"ה (18.8.1995) • שנה נ"ח • גליון 16911 • המחיר: 5.60 ש"ח, כולל מע"מ
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

ארה"ב מעבירה כוחות לאיזור המפרץ עקב ידיעות על תזוזת צבא עירק לכיוון כווית

מאת כתבי הצופה וסוכנויות הידיעות

ארה"ב החלה לנקוט סדרת צעדים צבאיים, שנועדו להכין את הקרקע לפעולה צבאית אמריקנית, לאחר שהובחנו בפעילות צבאית בלתי רגילה של צבא עירק, בעיקר בכיוון הירדנה ובלפי כווית, מסרו אתמול פקידי ממשל.

"איננו יכולים להרשות לעצמנו להתעכב בפעולה או בתגובה למה שנראה בעינינו כקריאת תגר מצד עירק", אמר אחד מבכירי הממשל בתדרוך לכתבים בפנטגון.

אנשי הממשל, שדיברו בתנאי ששמם לא יוזכר, אמרו כי הם מודאגים אך אינם מבוהלים ממה שהם מכנים "מהלך אימונים חריג", ותנועות אחרות שלדבריהם החלו לפני חמישה שבועות.

הם ציינו כי המהלך "החריג" עדיין נמשך, וכי משתתפים בו גורמים מכל הכוחות הכוננים העירקיים, כולל חילות האוויר והיבשה, יחידות העילית של המשמר הרפובליקני וכוחות מיוחדים אחרים.

(סוף בעמוד 2)

הארכה נוספת של הסגר – עד יום ראשון בבוקר

משטרת עזה ממשיכה במרדף אחר החשוד בתכנון פיגוע בתל־אביב

מאת בני שוקרון כתבנו הצבאי
חגי הוברמן סופר הצופה וסוכנויות הידיעות

הסגר שהוטל על רצועת עזה יימשך עד 48 שעות, עד יום ראשון הקרוב, בשעה 9 בבוקר.

זו הארכה ששית של הסגר, אך בפעם הראשונה הוא מוארך ב־48 שעות, לאחר מספר פעמים שהוארך ב־24 שעות.

הסגר הוטל כזכור כדי למנוע אפשרות יציאת מחבל במכונית תופת אשר מתכוון לבצע פיגוע בתל אביב.

משטרת עזה ממשיכה במרדף אחר פעיל החמאס, ואייל באסר בן 23, משכונת זייתון, החשוד בתכנון פיגוע־התאבדות בתוך ישראל. עם זאת קרא ערפאת לישראל להסיר את הסגר שהוטל על הרצועה, המונע מפלשתינים את הכניסה לישראל.

דובר של ערפאת מרוואן כנפאני אמר, כי המידע שנמסר ע"י ישראל נמצא בקלטת וידאו של אדם, שאמר כי בכוונתו לבצע פיגוע התאבדות. כנפאני אמר כי הוא עצמו לא ראה את הקלטת.

"אנו מתנגדים לפעולה כזו, ואנו מוכנים להפעיל את כל האמצעים הבטחוניים והפוליטיים שברשותנו כדי לנסות למנוע את ביצועה ובצוע פעולות נוספות מסוגה", הטעים כנפאני.

הפלשתינים אמרו, כי ישראל העבירה לאש"ף מידע אודות פעיל חמאס שרצה לפוצץ מכונית תופת בשבוע שעבר, תוך כדי השיחות על ההרחבה האוטונומית.

"לישראל ולאש"ף הגיע בשבוע שעבר מידע אודות ניסיון של החמאס לבצע פיגוע־התאבדות בישראל, בעת ששני הצדדים ניהלו דיונים בטאבה", אמר מקור בטחוני ישראלי.

מקורות בטחוניים פלשתינים אמרו, כי המשטרה הפלשתינית, שפעלה על סמך ידיעות שהתקבלו מישראל, מחפשת את וואיל באסר, 26, מאז השבוע שעבר. הם אישרו כי באסר הוא חבר החמאס, אך הוסיפו כי אין הם בטוחים שהוא עמד לבצע פיגוע.

קרובי משפחתו של באסר אמרו, כי כוחות הביטחון הפלשתיניים פשטו מספר פעמים בשבוע שעבר על ביתו בעזה אך לא מצאו אותו. הם הוסיפו כי אחיו של באסר הודנו נעצר לחקירה.

משרדי הממשלה הפלשתינית בירושלים

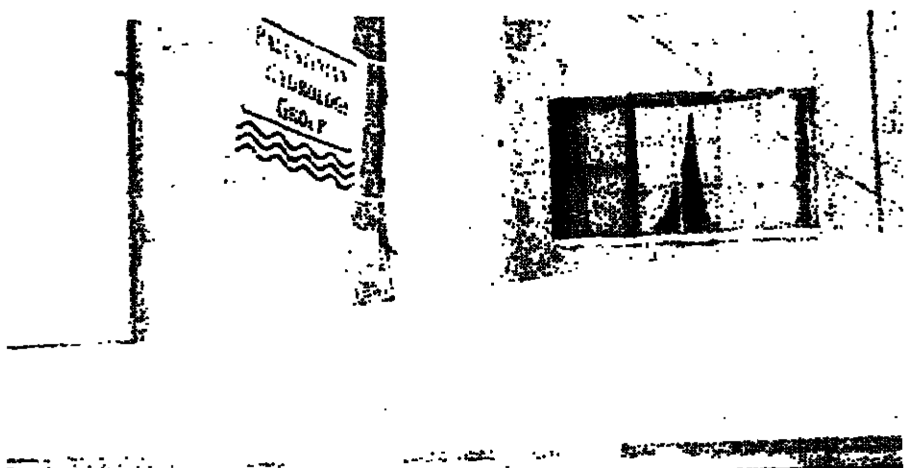

שוטר מעיין במסמכים שנתפסו בבנין הסמוך בו שוכן "המכון ההידרולוגי" של הרשות־הפלשתינית, הפועל בשכונת שועפת בירושלים, בניגוד להסכם עזה־יריחו המתיר לרשות־הפלשתינית לפעול רק בעזה וריחו צילום: איי.אף.פי

ישראל הגישה למצרים דו"ח ראשוני בנושא "רצח השבויים"

קהיר (עתים־איי.אף.פי.) – "מצרים קיבלה מידי ישראל דו"ח ראשוני בנושא רצח שבויי המלחמה על ידי הצבא הישראלי במהלך מלחמת 1956 (מבצע קדש), ומעוניינת כעת לדעת מה היה מספרם המדויק", כך הודיע אתמול שר החוץ המצרי עמרו מוסא.

"מצרים קיבלה מידי ישראל דו"ח ראשוני בנושא רצח השבויים, ומעוניינת כעת לדעת מה היה מספרם המדויק של השבויים שנרצחו ומהן הנסיבות המדויקות לאירועים שהובילו לפרשה זו, אותה אנו עוקבים מקרוב", אמר מוסא במסיבת עיתונאים בקהיר.

מוסא סירב למסור תגובתו לידיעות מישראל, כאילו חיילים רצחו מאות שבויים מצריים במהלך מלחמת 1967 (מלחמת ששת הימים).

שר החוץ המצרי הודיע כי "מצרים מקיימת מגעים עם השלטונות בישראל, שנועדו לקבוע את האחריות למעשים אלה".

סגן שר החוץ אלי דיין הבטיח ביום רביעי לשגריר מצרים בישראל מוחמד בסיוני, כי ישראל תגיש למצרים דו"ח רשמי הנוגע לפרשה.

בסיוני העריך, כי "פרשה זו לא תפגע ביחסים בין שתי המדינות".

פרס וערפאת ייפגשו שוב בסוף החודש בנסיון לגשר על המחלוקות שנותרו

מאת סופרנו המדיני בירושלים

פרס וערפאת ייפגשו בסוף החודש כדי לדון על השלמת הסכם טאבה, במספר נושאים מרכזיים שלא הגיעו לידי סיום. יתכן ותיערך פגישה גם בין רבין לבין ערפאת. בארה"ב מכינים בוואשינגטון טקס חתימה ב־7 בספטמבר. שיחות אילת יימשכו גם בשבוע הבא.

הנושאים שלגביהם לא הגיעו לידי הסכם הם: חברון, מים, גודל המועצה, השתתפות תושבי מזרח ירושלים בבחירות.

בעניין חברון מציעה ישראל למסור לידי אש"ף רובעים שבהם אין מתגוררים אלא אוכלוסיה ערבית בלבד.

באשר לבעיית המים לא התגברו על חילוקי הדעות. ישראל ממשיכה להציע חלוקת המים לפי המצב הנוכחי. אש"ף דורש את השליטה בכל מקורות המים ביו"ש.

בנושא ירושלים עומדת ההצעה של השתתפות תושבי מזרח ירושלים בבחירות למועצה, אם יש להם כתובת נוספת, גם פיקטיבית. אש"ף דורש הקמת קלפיות בתוך ירושלים.

חוגים מדיניים סבורים שהנושאים שבמחלוקת, הם רגישים ביותר וקשה לראות כיצד אפשר יהיה להתגבר עליהם. ערפאת חוייב על ידי הוועד הפועל של אש"ף לעמוד עליהם בכל תוקף.

טרם ניגשו לניסוח הסכם אוסלו ב', משום שאין עדיין סיכום בנושאים המרכזיים. הניסוח יארך הרבה זמן.

יאסר ערפאת אמר אתמול לשר החקלאות יעקב צור בפגישתם בעזה, שבעיית חברון היא המיכשול העיקרי להמשך תהליך השלום. לדבריו, בחלק גדול מחברון, בעיר העתיקה, לא יושבים כלל יהודים ולכן ניתן יהיה להכליל שטח זה במסגרת העברת הסמכויות לפלשתינים ולדון על מעמד מיוחד לעיר העתיקה של חברון.

לדברי ערפאת, לישראל אין כל סיבה לחשוש מהעברת הסמכויות, מאחר והמצב הבטחוני מוכיח, ששיתוף הסיורים המשותפים פועלת בהצלחה. הוא אמר, כי כיום יכולים ישראלים לנסוע בבטחה בכביש הבקעה ולחצות את יריחו ללא חשש.

ערפאת אמר, כי להערכתו, בעיית המים לא תיפתר בקרוב והדיונים יימשכו זמן רב. השר צור אמר לערפאת, כי באקוויפר המזרחי קיים פוטנציאל מים שאינו מנוצל.

מתיישבי מאחז "מגן דוד" ליד אלקנה מתארגנים לשהיה בשבת

מאת חגי הוברמן סופר הצופה

מתיישבי גבעת "מגן דוד" ליד אלקנה נערכים לשהות במקום בשבת הקרובה. היום יותקן עירוב מהאיזור המיושב של אלקנה לגבעה, שיקיף את האיזור שנבנה השבוע.

בשבת מתוכננים קידוש וסעודה־שלישית על הגבעה. תושבי אלקנה יסייעו היום בהעלאת שולחנות האוכל למאהל.

גורמי צבא מסרו אתמול כי אם יפנו המתיישבים יהיה זה בכל מקרה לא לפני יום ראשון.

אתמול החלו המתיישבים להניח את הגג במבנה הקבע השני. במקביל הונחו ספסלות לשתילי העצים שניטעו ביומיים האחרונים.

הח"כ הסרי יוסי אחימאיר שהה אתמול זמן רב במקום ועודד את המתיישבים.

מערת המכפלה תיסגר ממוצ"ש לחמישה ימים

מאת סופר הצופה ביש"ע

מערת המכפלה שבעיר חברון תיסגר לקהל המתפללים היהודי והמוסלמי למשך חמישה ימים, כך הודיע דובר צה"ל.

מערת המכפלה תיסגר החל ממוצ"ש בשעה 22:00 עד יום ה' בשעה 12:00.

מדובר צה"ל נמסר כי סגירת המערה היא בשל צרכים ארגוניים של כוחות הביטחון.

הוקף המוסלמי בחברון הודיע, כי הוא מגנה את סגירת מערת המכפלה ורואה בה פגיעה נוספת בזכויותיהם של המוסלמים להתפלל באתר.

גם בקרב היישוב היהודי בעיר שורר זעם על סגירת האתר.

רבני יש"ע: נאבק בכל הכוח נגד הגבלות תנועה ביו"ש כתוצאה מההסכם עם אש"ף

מאת חגי הוברמן סופר הצופה

"בשום פנים לא נסכים להגבלות תנועה ולפגיעה בכלל החיים בעקבות ההסכמים עם אש"ף" – כך קובע ועד רבני יש"ע בגליונו האחרון, שיופץ היום בבתי־הכנסת בישובי יש"ע.

לדברי ועד הרבנים, מה שנכפה על תושבי נצרים, לא יכול להתקבל בשום ישוב ביש"ע. "מצוות ישוב הארץ מחייבת חיים סבירים, כאדם המתהלך בביתו, תוך אפשרות להכנס ולצאת לישובים ללא שום הגבלות, לא בשיירות, לא במשוריינים, ולא עם אפודים כנגד כדורים. הסכמים שיחייבו אורחות חיים שלומים לנסוע באבטחה כבדה לפי כל קריטריון אינם יכולים להקרא "הסכמי שלום" – קובעים רבני יש"ע.

להלכה מובא נימוק נוסף: "בנוסף לכך, גם מצד מצוות שמירת הנפש, אסור להסכים לסדרי חיים כאלו, משום שכל הסכמה מצד המתיישבים למצב בטחון רעוע שכזה (הכולל הגבלות חמורות על התחבורה) יוביל בהכרח לפיגועים ולאובדן חיי אדם. כמו כן, אין להסכים לכך גם מצד הפגיעה בזכויות הטבעיות שלהן זכאי כל מתיישב ביש"ע. ועל כן נאלץ להאבק בכל הכוח, כנגד כל הגבלה המצביעה על אבדן בטחוננו וזכויותינו לחיים סבירים בארץ ישראל".

"זו ארצנו" מתכננת צעדה המונית אל בית הנשיא כדי "להראות לרבין הדרך לשם"

אתמול קיימה התנועה כנס תומכים בישיבת "בית אורות"

תנועת "זו ארצנו", שחסמה בשבוע שעבר את הכבישים, מתכננת הפגנות מחאה המוניות נוספות. אתמול קיימה התנועה כנס תומכים, בו נטלו חלק 300 משתתפים, בישיבת "בית אורות" על הר הזיתים בירושלים. בכנס הודיעו המארגנים על הצעדים הבאים שיינקטו במאבק.

בחוברות הדרכה, שחולקו למשתתפים, נכללות הוראות ברורות באשר להשתתפות בהפגנות המחאה. אחת מהפגנות אלה, לדוגמא, אמורה לצעוד מכביש הכניסה לירושלים, דרך משרד ראש הממשלה, באכה משכן נשיאי ישראל. על הדרך מתכוונים המארגנים להדביק "עקבות" עשויים חומר פלסטי, כשהכוונה היא "להראות לרבין את הדרך לנשיא".

פרופ' ישראל הנסקולו, ראש "חוג הפרופסורים לחוסן מדיני וכלכלי", שהנחה את הכנס, אמר: "עד כה לא הצלחנו להביא לשינוי במדיניות הממשלה. "מיצינו את כל הדרכים המקובלות להעביר את המסר שלנו. מול האטימות המוחלטת של שליטינו נשארה לנו רק דרך אחת, דרך ההתנגדות הפסיבית".

הרב בני אלון, ראש ישיבת "בית אורות" ומראשי התנועה, אמר כי במאבק על הסדרי הביניים, נשתכחו מעט ההבטחות האלוהיות למדינה שתשתרע "מן הים הגדול ועד נהר פרת". כדבריו על הדמוקרטיה במדינה, אמר כי זו "דמוקרטיה של בן לפרופסורים, לקוגלים ולעם ישראל". הוא הוסיף, כי "לממשלה הזו יש רק שני קביים – המשטרה והתקשורת", וכינה את חברי הכנסת של הקואליציה והאופוזיציה כאחד "פקידים שנבחרו על ידי אותו רחוב, שהם לועגים לו".

הרב אלון האשים את התקשורת בשיתוף פעולה עם הממשלה ודיבר על הצורך בתקשורת אלטרנטיבית. לדבריו, אפילו על ערוץ 7 אי אפשר עוד לסמוך עד הסוף. "יכול להיות שנצטרך לחזור ללוחות המודעות, כמו בימי המנדט", אמר, בהוסיפו כי לשם כך הוקם צוות עוקף־תקשורת, שיפעל בתנאם. צוות זה החל כבר בהכנות מעשיות לקראת פעולות המחאה הקרובות.

מרטין שרמן, לשעבר מנכ"ל צומת יצא נגד חברי האוטוריטה, אשר התבטאו בשבוע שעבר נגד חסימת הצמתים בפרט ונגד ביצוע פעולות בלתי חוקיות בכלל. "הרי אם הם היו מבצעים את תפקידם כהלכה, לא היינו צריכים לצאת לרחוב", אמר.

פרופ' הלל וייס, גם הוא מחוג הפרופסורים, נשא נאום "על המקטסטרה" ושיגר ביקורת סרקסטית לתנועת השמאל "יש גבול", על שקבעה סטנדרטים בתחום אי הצייתות לפקודות ולחוק מטעמי מצפון.

משה פייגלין, ראש התנועה שעמד מאחורי מבצעי השבוע שעבר, דיבר על המכנה המשותף שבין כל פעולות המחאה. "יש חוט מקשר בין כל המבצעים שלנו", אמר לכתב עתים, "והוא – שבירת מחסום הציות. אנו טוענים, שלרבין אין יותר סמכות לדרוש ציות. השבוע שהעם יבין, שהסרוב הבלתי אלים, הוא שיטה שמקובלת גם בדמוקרטיות הגדולות".

בין המשתתפים בכנס היו סגן אלוף (מיל.) שלמה באום ואל"מ (מיל.) משה לשם.

המשטרה ערכה ביקורות במוסדות השייכים לרשות פלשתינית במז' ירושלים

שוטרי מטה המיעוטים במשטרת ירושלים ערכו שלשום ואתמול ביקורות ב־13 מוסדות פלשתיניים, הפועלים במזרח ירושלים, בנסיון לברר אם הפעילות במקום חוקית.

בביקורות בדקו השוטרים את פעילותו של הארגון, מקורות המימון שלו, זיקתו לרשות הפלשתינית ורשיונות פעולה.

כתב עת"ם מציין, כי אתמול בבוקר פירסם העתון המזרח ירושלמי "אל קודס" ידיעה בנושא, בה קבע שהשלטונות הישראלים פתחו במבצע נגד מוסדות פלשתינים.

אין הסכמה בין ישראל ואש"ף בנושא ההגדרה "עקורים פלשתינים"

ישראל, ירדן, מצרים והרשות הפלשתינית סיימו אתמול שני ימי דיונים בנושא גורלם של עקורי 67', מבלי שהושגה כל הסכמה בנוגע להגדרת המושג "עקורים".

"עדיין לא הושגה כל הסכמה בנוגע להגדרה מיהו אדם שנעקר מביתו", מסר והאדי סעיד, חבר המשלחת הפלשתינית לכתבים.

סעיד ציין כי פגישה נוספת בסוגייה זו תתקיים ברבת עמון ב־12 וב־13 בספטמבר.

ישראל הסכימה במסגרת הסכם אוסלו ב־1993, לערוך דיונים בהשתתפות צדדים נוספים שידונו "בתנאי קבלתם של מאות אלפי הפלשתינים, המוגדרים לפי שעה, כעקורי 67'".

חבר המשלחת הפלשתינית ציין כי "חמש נקודות עומדות כעת על סדר היום, בהן מספרם של העקורים, לוח הזמנים לחזרתם וכינון סיוע בינלאומי לקליטתם".

על פי נתוני האו"ם כי מספר עקורי 67' עומד על 700,000 בני אדם, הזכאים לחזור לבתיהם, בעוד שהנתונים בהם מחזיקה ישראל מצביעים על כך שמספרם של אלו אינו עולה על 200,000.

"הסכמה על ההגדרה תהווה 50 אחוז מהעבודה שלנו, כי כל שאר השאלות קשורות לשאלה זו", הוסיף סעיד.

שאר נקודות המחלוקת נוגעות למספר האנשים העונים על ההגדרה "פליטים" וללוח הזמנים לשובם. לדברי האו"ם, 350,000 פלשתינים הפכו לפליטים כתוצאה ממלחמת 1967. ישראל טוענת כי המספר הוא רק 200,000, ואילו הפלשתינים קובעים כי הוא 1.5 מליון.

הדיונים אינם מתייחסים לפליטי 1948. על גורלם יתקיים משא ומתן נפרד במסגרת הדיונים על מעמד השטחים הפלשתיניים, האמור להיפתח במאי 1996.

מלונות במרכז ירושלים
סמוך לביה"כ הגדול, וישורון
לקבוצות, לארועים, בר–מצוה, שבע ברכות
במחירים אטרקטיביים במיוחד!
אפשרות למנין פרטי במקום, הרצאות, סיורים בירושלים
לפרטים 052-601998

הדלקת נרות

	עי"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.43	7.59
תל־אביב	7.01	8.01
חיפה	6.54	8.10
באר־שבע	6.59	7.56
אילת	6.56	7.57

שמיר - לביא
SHAMIR – LAVI Vacation & Tour Operators Ltd.
מבצעי נופש לחגים
במלונות מפוארים ובמחירים מיוחדים
ראש השנה בירושלים
במלון הולידיי אין
פנסיון מלא, אירוח חג בית כנסת, בעל תפילה ובעל תוקע
מבצע ילד חינם בחדר הוריו עד גיל 19
על בסיס לינה וארוחת בוקר
סוכות במלון דניאל הרצליה
אירוח חג, סוכה כשרה, במבחר תוכניות וטיולים.
חוף ים צמוד

קשרים
יופי של מזכרות
120
מוצרים מרהיבים
לשמחות ולאירועים
עם הטבעות זהב וכסף
02-377767

טיולי גשר - נופש וטיולים בע"מ
נופש למשפחה הדתית
אנו שמחים להודיע לציבור הדתי על חופשות במחירים מוזלים
ראש השנה תשנ"ו - ירושלים
מלון אריאל - ירושלים
מלון מוריה - ירושלים
סוכות תשנ"ו
מלונות "מקסים" - "גליל" - "רדידנט" - נתניה - פנסיון מלא
מלון "מוריה" - ירושלים - חצי פנסיון
מלון "דן פנורמה" - חיפה - חצי פנסיון
החלה הרשמה למלווי קבוצות לחו"ל
פרטים והרשמה: בימים ב' -ה' בין השעות 19.00-17.00 בטל' 03-5256811 - לפנות למנהם

קדמת מודיעין
אחים שרבט
טל' באתר: 050-363103

על הצופה

יפאן מתנצלת

זו הפעם הראשונה, במלאת המישים שנה לאחר תום מלחמת העולם השניה באוקיינוס השקט, התנצלה יפאן באופן ברור וחד־משמעי על מעשיה במלחמה בה נהרגו 20 מיליון בני אדם. הצעד היפאני זכה לשבחים, אבל גם לתגובות כעס, על שההתנצלות ניתנה באיחור רב, ועל כך שטוקיו עדיין מסרבת לשקול הענקת פיצויים לקרבנות תוקפנותה.

מאחורי ההצהרה ההיסטורית של ראש הממשלה, טומיאיצ'י מוראיאמה, עומדות כל שלוש המפלגות המרכיבות את הקואליציה ביפאן. זו היתה הפעם הראשונה שראש ממשלת יפאן השתמש במלה "התנצלות", ולא עקף את הנושא העדין באמצעות ביטויים כגון "צער" או "חרטה".

"בתקוה שטעויות מסוג זה לא ייעשו בעתיד, אני מביע פעם נוספת רגשות חרטה עמוקים ומתנצל מעומק הלב" – אמר מוראימה. דבריו של ראש הממשלה באו בעקבות החלטה של הפרלמנט היפאני בחודש שעבר, בה לא הופיעה המלה התנצלות והדבר רק על חובתה של יפאן ל"התבוננות פנימית עמוקה", על מעשיה בתקופת המלחמה.

ראש הממשלה היפאני, מוראימה, הודה לאזרחי יפאן ולמדינות העולם על המאמץ לשיקומה של המדינה שחרבה במלחמה, וקרא למחקר היסטורי שיחשוף את מערכת היחסים בינה לבין שכנותיה ומדינות העולם לפני המלחמה. "במשך תקופה מסויימת, בעבר הלא רחוק, יפאן בחרה במדיניות לאומית מוטעית שהובילה למלחמה... ובאמצעות שלטון קולוניאלי ותוקפנות גרמה נזק כל יתואר וסבל לבני עמים רבים, במיוחד לאומות האסיאתיות" – אמר עוד ראש ממשלת יפאן.

ארה"ב הגיבה במהירות על ההתנצלות היפאנית. דובר הבית הלבן, מייק מקארי, אמר לכתבים: "אנו מברכים על הצהרתו של ראש הממשלה, שניתנה באווירה של יחסים דו־צדדיים קרובים. יחסים שיוליכו אותנו, כך אנו מקווים, לעתיד של שיתוף פעולה וקידמה". אולם מוראימה, סוציאליסט בן 71, עורר כמה שעות לאחר מכן זעם רב בקרב עשרות אלפי שבויי מלחמה לשעבר של בעלות הברית וקרבנות אחרים של הפשעים היפאניים, כאשר אמר במסיבת עתונאים, כי יפאן אף אינה שוקלת הענקת פיצויים, כי "הפיצויים האינדיווידואליים טופלו בהסכם השלום שנחתם בסאן פרנציסקו בשנת 1952 ובהסכמים דו־צדדיים אחרים. קיימנו בנאמנות את כל הסעיפים האלה".

למרות שיפאן היתה בעלת ברית להיטלר, היא לא קיבלה את מדיניות השנאה שלו ליהודים, ולא יישמה אותה על יהודים שחיו תחת שלטונה. ביפאן לא הבינו את האנטישמיות של אירופה. יהודים שהתגוררו בשאנחאי תחת השלטון היפאני, רוכזו ב"גיטו" יהודי באחד הרבעים, אבל לא פגעו בהם פיסית. פליטים יהודים שהגיעו ליפאן בימי המלחמה, ביניהם תלמידי ישיבות, שנמלטו מליטא, בעזרת קונסול יפאני בקובנה, שהעניק להם על דעת עצמו ויזות – לא נתקלו ביחס אכזרי כלפיהם, מצד שלטונות יפאן. החשבון של העם היהודי עם יפאן, הוא נקי. אבל הפשעים שביצע הצבא היפאני כלפי עמים אחרים ראויים לגינוי חריף וטוב שלבסוף באה התנצלות עליהם בפומבי מפי ראש ממשלת יפאן.

שר הדתות שוגה

בשורה של הכרזות שהשמיע לאחרונה שר הדתות, שמעון שטרית, יש שגיאות חמורות ופגיעות במסורת היהודית. ההצהרה האחרונה היא שהרבנים והמועצות הדתיות אינם רשאים לדרוש מכלות שבאו להירשם לנישואין, להביא אישור שהן טבלו במקווה. כן הכריז שהרבנים מסדרי חו"ק אינם רשאים לדרוש מהמשפחה לערוך את החתונה באולם שיש לו תעודת כשרות. הצהרה אחרת שלו היא שמשרד הדתות יממן נישואין של זוגות פסולי חיתון, כדי שיסעו לחו"ל ושם יינשאו בנישואין אזרחיים.

אלה הכרזות מתגרות ביהדות הדתית, ברבנות ובמסורת היהודית. במקום ששר הדתות יגן על המסורת היהודית, הוא יוצא בהכרזות מתגרות שיש בהן משום הרס המשפחה היהודית.

מאז ומתמיד דרשו רבנים את האישור לטהרת המשפחה, ובכל שנות המדינה ולפניה לא היה ערעור על כך. כך היה מקובל בכל התקופות ובכל הגלויות. "הרפורמות" של שר הדתות מנוגדות לכללי הרבנות במשך כל הדורות. ייתכן שבבחירות הפנימיות במפלגת העבודה, הוא יקבל נקודות זכות עבור הכרזות אלה, כפי שקרה עם ההכרזות של אברהם בורג בשעתו, אבל הרי אין אנו עוסקים כל השנים בבחירות, אלא בקיום מצוות היהדות. במקום להתרכז בשיפור שירותי הדת, הוא משתמש בסיסמאות שיש בהן משום פגיעה קשה במסורת היהודית.

עם כניסתו לתפקידו הבטיח השר החדש שהוא יתייעץ עם הרבנים הראשיים, בכל עניין הנוגע למצוות, לדת ולמסורת. אך תוך זמן קצר התברר, שיש נתק בינו לבין הרבנים הראשיים ועולם הרבנות בכלל. הדרך שהוא סולל לתפקידו, היא דרך ה"רפורמים" למיניהם במשך כל התקופות. הסיעות הדתיות בכנסת צריכות להתייעץ ביניהן כיצד להגיב על ה"רפורמות" הללו. הרבנים הראשיים צריכים לומר את דברם בגלוי ובאומץ. לציבור הדתי יש כוח פוליטי בכנסת, כדי לעצור את המהלכים הללו של הדתות.

וגם לרבנים הראשיים יש הכוח המוסרי להתייצב נגד המעשים הללו ולא להירתע מעימות, אם אמנם יתברר שמדובר לא רק בהכרזות אלא גם במעשים מסוכנים לעולם היהדות.

יש צורך לעצור את השר במירוץ זה בטרם יהיה מאוחר.

ה"אנציקלופדיה לבית ישראל"

ה"אנציקלופדיה לבית ישראל", שהפליאה את כל רואיה במקצועיותה ובמיומנות עורכיה וצוות כותביה, מפליאה עוד יותר בקצב הופעתה המהיר המדרייק כפי שקבע העורך, הרב רפאל הלפרין, עוד עם הופעתו של הכרך הראשון. כיום אפשר כבר להבטיח שמיד לאחר תקופת החגים הקרובה תהיה כל הסידרה המונומנטלית בידי אלפי מנוייה.

בשבוע הזה נשלחים שני הכרכים לבתי המנויים, שלא יכולים להסתיר את התפעלותם מהצלחת המפעל ומהחומר החשוב והייחודי על מורשת הקודש.

מאות התמונות המרהיבות, שקיבצו על ידי הרב הלפרין מכל רחבי העולם, ובהן תמונות נדירות ביותר, מפעימות כל לב.

היום, לאחר שהרב הלפרין ראה הכיר בצורך הדחוף להביא לדפוס אנציקלופדיה על מורשת הקודש וההשקפה הנבונה, יש באפשרותו של כל יהודי דתי ליטול את כרכי "האנציקלופדיה לבית ישראל", ולהתענג על מראה עיניו תוך לימוד מעמיק של כל נושא. לצד חומר מרעי מכל הסוגים, מופיעות סקירות נרחבות על מנהגים שונים המקובלים מקדמת דנא בגלויות ובקהילות העם היהודי, ספרים נדירים שאינם ידועים גם למומחים הגדולים, תמונות מגדולי ישראל ועוד ועוד, אך לא בא עוד כבושם הזה.

ייחודו של פרוייקט קדמת מודיעין

פרוייקט קדמת מודיעין של האחים שרבט שונה מהותית מפרוייקטים אחרים במודיעין. מיקומו המיוחד – בפרברי העיר, אל מול פארק גדול ובמרחק הליכה קצר מכל שירותי הקהילה ההכרחיים – מקווה, בתי כנסת ובתי ספר ממ"ד, הופכים אותו לאטרקטיבי במיוחד עבור הציבור הדתי.

לרוכשים דירה בפרוייקט, מבטיח הקבלן אפשרות קבלת כיורים כפולים, שעון שבת ומרפסת סוכה – ללא תוספת תשלום. בפרוייקט דירות 3, 4 ו־5 חדרים, ודופלקסים וקוטג'ים 6 חדרים.

בתוך מחשבה למנוע צפיפות נבנו בנייני האבן הירושלמית עד לגובה 4 קומות לכל היותר (6־8 דירות בבניין), להלן מרפסות מוכחות וחצירות צמודות גדולות – עד 300 מ"ר.

שיווק בלעדי:
"עמר נכסים" טל' 02־388802
באתר: 050־363103

טרור בפריס

ילד שנפגע בפיצוץ בפריס מפונה מתוך הרכבת התחתית

צילום: איי.אף.פי

16 נפצעו בהתפוצצות מטען נפץ ליד שער הנצחון בפריס

פאריס (עתים־רויטר־איי.אף.פי.) – 16 אנשים נפצעו, שלושה מהם קשות, בהתפוצצות שאירעה אתמול אחה"צ ליד תחנת הרכבת התחתית במרכז פאריס, זו הפעם השניה בשלושת השבועות האחרונים. בשעת מסירת הידיעה נאמר, בין הפצועים יש שלושה אזרחים, אשה ושני בניה.

דובר המשטרה וזאר הודאה אמר לכתבים כי ההתפוצצות שאירעה בשעה 17:00 נגרמה כתוצאה ממטען שהונח בפח אשפה סמוך להוכן למכירת עיתונים, בפינת כיכר שארל דה גול ושדרות פרידלנד, ליד שער הנצחון. הוא היה בדרכו לבקר [illegible] גם [illegible] נמצאו במקום הפיצוץ.

המשטרה חסמה את האיזור וסגרה את תחנת הרכבת התחתית בסמוך אליה, באיזור ההומה תיירים.

לפחות 6 אמבולנסים הגיעו למקום. עדי ראייה ראו כי מספר אנשים פונו בהם.

רופאים הקימו נקודת חירום לטיפול בפצועים בתוך הרחוב. עדים, ועדי ראייה סיפרו כי ראו לפחות 10 רופאים מטפלים במספר פצועים.

הם ציינו, כי הנזק באיזור היה קל יחסית.

שר הפנים הצרפתי ז'אן לואי דברה, קטע את חופשתו והוא מתכונן לשוב לפאריס, אמרו מקורות במשלתיים.

ראש ממשלת צרפת אליין ז'ופה הגיע למקום, והנשיא ז'אק שיראק נמצא בקשר טלפוני עם האחראים לחקירה.

ההסתדרות מבקשת מהממשלה סיוע בהעברה לירושלים

מאת סופרנו בירושלים

ההסתדרות הכללית פנתה לממשלה בבקשה לסייע לה בהעברת משרדיה העיקריים לירושלים.

הבקשה נידונה בוועדת השרים לענייני ירושלים. הועדה החליטה להטיל על צוות בראשות שר הבינוי והשיכון ובהשתתפות שר האוצר ושר הפנים – בתיאום עם ראש עיריית ירושלים – להביא הצעות תוך שבועיים כיצד לסייע להסתדרות בהעברה לירושלים ואם אפשר למצוא עבורה מבנים מתאימים.

קודם הוצע שההסתדרות תעבור למוצא, בסביבות ירושלים, שם נמצא בית הבראה של קופת חולים, שאפשר להפכו למרכז ההסתדרות, אך ההסתדרות מעדיפה את ירושלים.

רוברט פלטרו ברבת עמון – לוחץ על חוסיין לנתק קשריו עם עירק

וושינגטון (עתים־איי.אף.פי.) – סגן שר החוץ האמריקני לענייני המזרח התיכון רוברט פלטרו מלווה ביקר ברבת עמון, ונפגש עם המלך חוסיין, כך מסר משרד החוץ האמריקני.

ביקור זה, עליו לא הוכרז מראש, נערך בעקבות "החלטתו האמיצה של המלך להעניק מקלט מדיני לעריקים העיראקים רמי הדרג", ציין דובר המשרד דייוויד ג'ונסון.

נוסף לשיחות על הנושא העיראקי יקיים פלטרו "התייעצויות נרחבות" בנושא השלום במזרח התיכון.

ג'ונסון לא מסר מה יהיה אורכו של הביקור. פלטרו יצא את וושינגטון ביום רביעי לרבת עמון בחברת מארק פאריס, יועצו של הנשיא קלינטון לענייני ביטחון לאומי.

כשנשאל על האפשרות להעניק סיוע צבאי אמריקני לירדן ענה הדובר, כי "התנהגותו של סדאם חוסיין בעבר כופה על ארה"ב את הצורך להיות עירניים, להבטיח בירדן [illegible] לבטחונה".

העיתון "וושינגטון פוסט", שציטט מקורות רמי דרג בממשל האמריקני שביקשו להישאר בעילום שם, מסר אתמול כי פלטרו ופאריס הגיעו לרבת עמון כדי לשכנע את [illegible] בכשלתם לנתק את קשריה הכלכליים עם בגדאד בתמורה לחידוש היחסים הכלכליים עם ערב הסעודית ומדינות המפרץ הפרסי.

נמצאה גופת יו"ר הקהילה היהודית באוסלו

גופתו של קי פיינברג, יו"ר הקהילה היהודית באוסלו, נמצאה ביערה [illegible], הראה כי מת מהתקף לב – מסר כתב "קול ישראל" בסקנדינביה.

המשטרה חששה שהוא נחטף, אך לאחר מכן מצאה את מכוניתו ליד הבית, שבו נמצאה לבסוף גופתו.

כתב "קול ישראל" בסקנדינביה, אליהו הבי מסר, כי פיינברג כיהן כמה חצי יובל שנים כיו"ר הקהילה.

פיס חוק

בהגרלת פיס חוק מס' 33/95 שנערכה אתמול, 17.8.95, עלו בגורל הפרסים והמספרים הבאים:

● בסך 1,000,000 ש"ח זכה כרטיס מס' 252774.

● בסבתית זכה כרטיס מס' 538166.

● בסך 5,000 ש"ח זכו כרטיסים מס': 864445, 618847, 322106, 589474, 729837, 552458, 205898, 844433.

● בסך 1,000 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־5 הספרות: 04293, 67296, 48236, 34218, 48989, 14752, 38261, 38000, 48432, 44620, 06730, 14525, 47402, 20159, 15126, 22356, 57371, 95056, 20091.

● בסך 100 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־3 הספרות: 226, 761, 587, 980, 126.

● בסך 24 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים ב־2 הספרות: 99, 18, 33, 38, 73.

● בסך 8 ש"ח זכו כל הכרטיסים המסתיימים בספרות 4 ר־5.

פיס צ'אנס

ההגרלה מאתמול, 17.8.95

♣	♦	♥	♠
9	Q	J	10

דו"ח ביקורת חיובי במועצה הדתית טירת כרמל

מאת א. צבי גבעון

מנהל מחלקת ביקורת במשרד לענייני דתות, אברהם מליק, פרסם דו"ח חיובי על תפעולה של המועצה הדתית בטירת כרמל. ישוב שנוסד עם הקמת המדינה בשנת 1948 ומונה כיום כעיר בישראל עם כ־18 אלף תושבים. חלק נכבד מהאוכלוסיה שומר מסורת, כאשר ניכרת תרומתה הגדולה של המועצה הדתית בתפקודה המסור והיעיל במתן שירותי הדת ביישוב בכל תחומי החיים. פעולותיה כוללות אירועים מגוונים בהעמקת התרבות התורנית כגון: חוגות לילדים ונוער, שיעורי תורה, הקפות שניות, הדרכה בענייני נשואין ותחומים אישיים. בחלוקת "קמחא דפסחא" מקצינה המועצה הדתית סכום ניכר. ילדי בתי הספר לכיתה א' זוכים מטעם המועצה לסידור תפילה ומסיימי כתות י"ב זוכים לספרי קודש לשימוש יום יום. בטקסים אלו מחמן יו"ר המועצה הדתית אל בתי הספר לחלק את השי לתלמידים בנוכחות הוריהם. במקוה המקומי נערך שיפוץ יסודי וגברה תנועת המשתמשים בו. גם הזכרה בקרב הצבור על חשיבות הטבילה תרמה רבות. חודש קו העירוב בכל הישוב. בבית העלמין הוקם בית טהרה חדש וכן שופצה רחבת ההספדים מקורה. כן הורחב בית הגניזה לשרכי גניזות דברי קודש. המועצה הדתית מחלקת למשפחות אבלות חוברות לדינים ומנהגים הנוגעים לאבלות ואף שולחת תזכורות למשפחות הנפטרים בהגיע יום האזכרה השנתי, וכן נשלחות להם רשימת בתי הכנסת הנמצאים באיזור מגוריהם.

המועצה הדתית הרחיבה גם את רשת מקבלי ההשגחה על הכשרות ביישוב ובאיזור התעסקה ע"י הרבנות המקומית, כל שירותי הדת הניתנים לציבור הרחב ע"י המועצה הדתית מאורגנות היטב וביעילות רבה.

המועצה הדתית בטירת כרמל מספקת את שירותי הדת בעיר ברמה נאותה, תוך הקפדה על יחסי צבור אוירה נעימה. קיים גם שיתוף פעולה מלא ועבודת צוות בין העובדים לממונים עליהם וכן בינם לבין עצמם. הדבר נובע ביחסו האישי של היו"ר, אריה פרגון לתפקידו במועצה, כאשר הוא מקדיש מחשבה ויוזמה בפרוייקטים שונים ושם דגש על כל פרט ופרט ושואף לביצועם ללא כל דיחוי. כך הוא נהג גם בתקופת עריכת הביקורת ע"י מבקר משרד הדתות. המועצה הדתית בטירת כרמל יכולה לשמש כדוגמה טובה לאחרות בתפקודה היעיל המסור, המבוצר ביו"ר אריה פרגון, הממלא את תפקידו בהתנדבות ללא קבלת שכר ואף ללא ההטבות השונות המגיעות ליו"ר במועצות הדתיות אחרות. ויתרה מזאת הוא נחשב כמוהל מבוקש, העורך ברית מילה לכל דורש ללא תשלום בכל הארץ לצורך מצוה בלבד, כשאפילו הוצאות הנסיעה על חשבונו הפרטי. גם הבעיות הכספיות התקציביות מצאו את פתרונם עם הרכב החדש של מועצת העיר אחרי הבחירות המוניציפליות האחרונות.

"מתאם הפעולות בשטחים מתנגד להעברת סמכויות נוספות לאש"ף"

אומר ל"הצופה" גורם בטחוני בכיר ● האלוף שחור: להד"ם

מאת חגי הוברמן
סופר הצופה

מתאם הפעולות בשטחים, האלוף אורן שחור, מתנגד להעברת סמכויות נוספות של המינהל האזרחי לרשות הפלסטינית – כך מגלים ל"הצופה" גורמים בכירים במערכת הבטחון. האלוף אורן שחור הכחיש את הדברים ואמר כי מעולם לא התבטא נגד העברת הסמכויות לפלסטינים.

משיחות עם גורמי בטחון בכירים עולה, כי בשיחות בפורומים שונים הטיל האלוף שחור ספק ביכולתם של הפלסטינים לנהל את הסמכויות שיקבלו.

בכך, אומרים אותם גורמים, "מיקם" עצמו האלוף שחור במערכת הבטחון בעמדה קרובה יותר לעמדתם של הרמטכ"ל אמנון שחק ואלוף פיקוד המרכז אילן בירן, המתנגדים להמשך התהליך עם הפלסטינים. יצויין כי האלוף שחור "נחשב" עד כה בידי גורמים מהימין הפוליטי דווקא כמי שעשה דברו של שר־החוץ שמעון פרס. אחת הסיבות לכך היתה שבמהלך השיחות עם אש"ף בטבריה־טאבה ובאתרים נוספים פעל שחור על פי הנחיות מלשכת שר־החוץ על אף שהוא כפוף מעצם תפקידו למשרד הבטחון בראשות יצחק רבין. יועצת התקשורת של שר־החוץ יהודה בירנגו אמרה לסופרנו לפני כשבועיים בתגובה לדברים אלה, כי כל ההנחיות שניתנו במשרד החוץ למנהלי המשא־ומתן היו על דעתו של ראש־הממשלה יצחק רבין.

האלוף שחור, כאמור, הכחיש את הדברים שיוחסו לו נגד המשך העברת הסמכויות.

הגורמים הבטחוניים טוענים גם, כי במטה־הכללי עדיין שוררת תחושה קשה בעקבות הסכם טאבה.

קצינים במטכ"ל טוענים כלפי אלוף מסויים, אחד הגורמים בשיחות עם אש"ף, על כי שיתוף הפעולה ההדוק שנרקם בינו לבין מנכ"ל משרד החוץ אורי סביר הפך אותו לבעין "פקיד של משרד החוץ" בכל הקשור לשיחות עם הפלסטינים. לדבריהם, במשרד החוץ רואים בהשגת ההסכם משימה בפני עצמה, בעוד מערכת הבטחון רואה את הבטחת ישראל כמשימה העיקרית. האלוף שבו מדובר פועל לדברי גורמים אלו כאילו השגת ההסכם היא המשימה העיקרית.

עוד מציין סופרנו, כי אחד מאלופי המטכ"ל השולל את הסכם טאבה, מתלבט לגבי המשך דרכו, זאת נוכח ההפקרות הבטחונית לדעתו שההסכם טומן בתוכו. אישיות זו נשמעה לאחרונה מתבטאת כי ההיערכות מחדש תיפגע ברמת הבטחון שניתן יהיה להעניק הן למתיישבי יו"ש והן לתושבי מרכז הארץ.

הוגש כתב אישום נגד עופר נמרודי ודוד רונן בגין האזנות הסתר

נמרודי יפרסם היום את החלטתו לגבי המשך תפקידו כעורך "מעריב"

אגודת העתונאים: נמרודי הכניס לתקשורת נורמות פסולות ● ועדת העורכים: עליו להשעות את עצמו הן כעורך והן מהוועדה

מאת סופר הצופה

עופר נמרודי, יו"ר מועצת המנהלים והעורך הראשי של "מעריב", יפרסם היום בעתונו ידיעה אישית מטעמו בעקבות הגשת האישום נגדו ונגד דוד רונן.

כתב האישום נגד עורך "מעריב" עופר נמרודי והאחראי על הבטחון בחברת הבטחת הישוב ובעתון "מעריב" דוד רונן הוגש אתמול בבוקר בשעה 09.30 לבית משפט השלום בתל־אביב, על־ידי פרקליטות מחוז תל־אביב.

ממשרד הפרקליטות נמסר, כי יש תיקון לכתב האישום, אך טרם נמסר מהו אותו תיקון.

כתב האישום כולל 16 אישומים, רובם בשל עבירות על חוק האזנות הסתר, בשל האזנות שהזמינו בקווי פקסמיליה, טלפון ופלאפון של בכירים בעתון "ידיעות אחרונות".

השניים מאשימים גם בעבירות על חוק הגנת הפרטיות, בהצבה והתקנה של מכשירי האזנה, האזנת סתר שלא כדין, שימוש שלא כדין בהאזנה, פגיעה בפרטיות, הדחה בחקירה, שיבוש הליכי משפט ומתן שוחד.

כתב האישום הוגש לאחר שבג"צ דחה ביום ו' את העתירה שהגישו הנאשמים נגד היועץ המשפטי לממשלה בדרישה שלא להעמידם לדין.

על ידי התביעה נמנים החוקר יעקב צור, עו"ד מוטי בן, עו"ד מאיר ליפא שעל פי החשד האזינו לו, מרים נופר־בוזם, זאב מוזס, משה ורדי, ארנון מוזס והחוקר הפרטי [illegible].

ועדת העורכים, שקיימה אתמול דיון בעניין הגשת כתבי אישום נגד עורכים, החליטה ברוב קולות כי עורך שמוגש נגדו כתב אישום על עבירה שיש עימה קלון, מן הראוי שינהג לפי החלטת מועצת העתונות, שעליו להשעות עצמו מתפקידו עד לתום בירור עניינו בבית המשפט. כן הדבר לגבי חברותו בועדת העורכים.

מזכ"ל איגוד עתונאי ישראל, רדי גוטרמן, אמר אמש כי כתב האישום החמור נגד עופר נמרודי מלמד, כי העורך הראשי של "מעריב" הכניס לענף התקשורת נורמות ושיטות פסולות של התנהגות, שלא היו ידועות מעולם בעבר, ושאין להן אח ורע בעתונות הבינלאומית.

גוטרמן ציין, כי בעקבות כתב האישום נגד נמרודי, אין הדעת סובלת שהוא ימשיך בתפקידו כעורך ראשי, וישלח עתונאים לחשוף שחיתויות או סדרי מינהל לקויים במדינה – כאשר הוא עצמו מואשם בפלילים. "זוהי מציאות אבסורדית והיא פסולה מבחינה אתית, מוסרית וציבורית", אמר.

הוא הוסיף, כי לא יתכן שנמרודי ישא בכל תפקיד מערכתי ב"מעריב" בתקופה הממושכת שבה יסקר עתונו את משפטו.

הנהלת איגוד עתונאי ישראל תתכנס בראשית השבוע ותדרוש מעופר נמרודי, העורך הראשי של "מעריב" להשעות עצמו מתפקידו, בעקבות כתב האישום שהוגש נגדו.

ההנהלה תתבקש לאשר החלטה קודמת שלה, על פיה "עתונאי (עורך ראשי, עורך או כתב) שיוגש נגדו כתב אישום בפרשת האזנות הסתר, או בעבירה אחרת שיש עמה קלון, ישעה עצמו עד תום ההליכים המשפטיים נגדו". בתקופה עומדת גם החלטת האיגוד ואסיפת החברים של עתונאי ישראל, הקובעת כי יוכרז סיכסוך עבודה עד להשבתה – בעתון שבו העורך יסרב להשעות עצמו.

שומר מג"ב נפצע אתמול אחה"צ באורח קל מיידוי אבנים בעיר שכם. השומר פונה למרפאה סמוכה לקבלת טיפול רפואי.

המקרה אירע כאשר עשרות צעירים משכם התעמתו עם אנשי כוחות הביטחון ויידו אבנים לעבר סיור של מג"ב. שוטרי מג"ב הגיבו בירי באוויר. כוחות של מג"ב וצה"ל פתחו בסריקות באזור.

הצעירים שהתפרעו בשכם סיפרו לעיתונאים כי הם תומכי תנועת הפת"ח.

שאקי לרבין: ערפאת עומד להכריז על מדינה

חבר הכנסת א.ח. שאקי, יו"ר לשכת המפד"ל, שיגר מכתב לראש ממשלת ישראל מר רבין שבו הוא מסנה את תשומת לב ראש הממשלה לתכניותו של ערפאת להכריז בקרוב על מדינה פלשתינית בעזה, ביריחו, בערים ובאזורים השונים ביהודה ובשומרון שצה"ל מתבונן לפנות בעתיד הקרוב.

ח"כ שאקי קורא לראש הממשלה לפרסם בהקדם אזהרה ברורה לערפאת שלא יעיז לעשות זאת: וכי אם יקרה הדבר, תיאלץ ממשלת ישראל להגיב בחריפות רבה כפי שיתחייב מעוכרת המרתם הבוטה של ההסכמים שנחתמו, עם "הרשות הפלשתינית", מלשונם, מתוכנם ומרוחם.

הכרזת "מדינה פלשתינית" תעמוד בסתירה חמורה להסכמים אלו, על כל ההשלכות הקשות, המדיניות והאחרות, הנלוות לכך.

ארה"ב מעבירה

(המשך מעמוד ראשון)

ארה"ב מעבירה לאיזור המפרץ ציוד שהיה מוכן להעברה, והיא מגבירה את הכוננות למקרה שחיילים, שבבסיסם בארה"ב, יהיו נחוצים להתפרס במהירות כדי להגיב על "הסלמת האתגר" מצד עיראק, מסר אחד הפקידים הבכירים.

אולם שר ההגנה של כווית אמר אתמול כי אינו מודע לפעילות "יוצאת דופן" של הצבא העיראקי בדרום המדינה. גם דיפלומטים מערביים בכווית אמרו אתמול כי אין להם כל מידע התומך בהודעת פקידי ממשל אמריקניים, לפיה יש "פעילות עיראקית יוצאת דופן" המכוונת כלפי כווית.

הדיפלומטים מסרו, כי הבהירו שהצבא העיראקי ערך מזה מספר שבועות תמרונים צבאיים, ומטוסים צבאיים מערביים אמרו, כי תמרונים אלה נערכים כתגובה להתגברות הנוכחות האמריקנית הצבאית סמוך לירדן.

שתי נושאות מטוסים אמריקניות, "אברהם לינקולן" ו"רוזוולט" נמצאות סמוך לירדן, ומטוסים מאחת מהן יצטרפו לתמרונים המשותפים של שתי המדינות שעומדים להיערך בים סוף, במטרה להוכיח את נכונות ארה"ב להגן על ירדן במקרה של התקפה עיראקית, אמרו פקידי ממשל אמריקניים.

אש מרגמות נורתה לעבר מוצב צד"ל – אין נפגעים

אש מרגמות וטיל נורתה אתמול בצהריים לעבר מוצב צד"ל שבאיזור ריחאן שבגזרה המזרחית באיזור הביטחון בדרום לבנון. לא היו נפגעים. כך הודיע ביום ב' בצהריים דובר צה"ל.

דובר צה"ל הוסיף, כי נזק קל בלבד נגרם לכלי רכב משוריין, ששהה במקום ההפגזה.

כוחות צה"ל וצד"ל השיבו אש לעבר מקורות הירי.

דובר צה"ל הכחיש הודעות שפורסמו על ידי תחנות שידור שונות, לפיהן האש נורתה לעבר מוצבי צה"ל וכי לצה"ל ולצד"ל היו נפגעים.

טייוואן: סין עורכת שלושה ימי ניסויי טילים מונחים

טאיפיי (עתים־רויטר) – משרד ההגנה של טאיוואן הודיע ביום חמישי, כי סין עורכת במשך שלושה ימים ניסויים בטילים מונחים, תותחים וציוד צבאי אחר בים, 136 ק"מ צפונית לטייוואן.

בהודעה שפירסם המשרד הוא מתח ביקורת על הניסויים, שלדבריו השתתפו בהם גם פריגטות וספינות מלחמה אחרות.

"הכוחות הקומוניסטיים הסיניים, בהשתתפות מספר סוגי מטוסים, עורכים זה היום השלישי ברציפות תמרונים, בהם גבלל ירי של טילים מונחים", נאמר בהודעה.

הניסויים, האמורים להימשך עד ה־25 באוגוסט, הם השניים בסדרת ניסויים בירי טילים, הנערכים צפונית לטייוואן תוך פחות מחודש. הניסויים האחרונים, שנערכו ב־26־21 ביולי בים צפונית לטייוואן, גרמו לבהלה רבה בשווקים כלכליים. אף סדרת הניסויים האחרונה לא פגעה בכלכלתה העצמי של המדינה הסינית הקטנה.

3 צעירים חטפו אקדח של שומר ונמלטו

3 צעירים חטפו את אקדחו של שומר באולם ארועים ריק במושב בני עיש ונמלטו ברכבם לאחר שהכו אותו.

אמש סמוך לשעה 9 וחצי בערב הגיעו 3 צעירים במכונית סובארו ישנה לאולם ארועים בבני עיש. האולם היה ריק אותה עת, והשומר, עולה חדש מחבר העמים, שמר במקום על ציוד. הצעירים ניצלו את העובדה, כי תיקו ואקדחו היו מונחים על הרצפה והם גנבו אותם. כשניסו להמלט, התפתח מאבק, אך הם היכו אותו ונמלטו עם האקדח והתיק.

משטרת קרית מלאכי פתחה במצוד אחריהם, לאחר שתוארם נמסר על ידי השומר.

נפאל – בני שבט ה"גורקה", החיים בנפאל, התפרסמו ברחבי העולם כחיילים אמיצים. הם שרתו בצבא בריטניה, בתקופה שבריטניה שלטה בהודו. בתמונה מצעד צבאי של חיילי גורקה עם פילים ברחובות קטמנדו

هكذا من الاصل

صورة عن الاصل

הצופה ★ ★ ★ ★ ★ מוסף של שבת

הקרב על הסכם אוסלו ב'

מאת יעקב אדלשטיין

המסמך שהובא השבוע לממשלה, שהוא מעין מזכר בין פרס לבין ערפאת, מחזיר את צה"ל לגבולות 1967, או לפי הנוסח של רבין: "פוגע קשה בסיכוי של א"י השלמה". וזהו המשמעות האמיתית של המסמך, על פרטיו השונים. מדהים היה להיווכח שממשלה יהודית מתפארת בכך שהיא השיגה מסמך הפוגע ברעיון של א"י השלמה. רבין צריך היה להרחיק לכת ולהצהיר שזהו מסמך המבשר הקמת מדינה פלשתינאית, אבל מעבר לזה הוא לא העז לומר בפומבי. האמירות שלו שלא תקום מדינה פלשתינאית הן אמירות סרק. את התהליך הזה אי אפשר יהיה לעצור. הזירה הבינלאומית לא תאפשר לישראל להחזיק מליון ויותר ערבים במעמד של אוטונומיה. גם בגין טעה בכך באשר הסכים בהסכמי קמפ דייוויד על הענקת אוטונומיה לערביי א"י. התמיכה הבינלאומית שיש לערבים, והגיבוי של העולם הערבי, לא יתירו הענקת אוטונומיה ערבית לנצח.

בישיבת הממשלה השבוע אמר השר הטרי אהוד ברק, מתוך נסיונו הצבאי, שלדעתו ישראל מוותרת על הנכס העיקרי שלה – השטח – לפני שפתרה עם הפלשתינאים את שלוש הבעיות המעיקות עליה בהסדר הקבע: ירושלים, זכות השיבה והאמנה הפלשתינאית. במילים אחרות: במו"מ על הסדר הקבע יהיו בידי הפלשתינאים רוב הנכסים של השטח, המו"מ על הסדר הקבע יהיה לטובתם. אי אפשר יהיה לנהל עמם מו"מ בנוסח של קח ותן. רבין התבטא באומרו: "הולכנו לשים קץ לשליטה שלנו על הפלשתינאים. זה מה שינחה אותנו בהמשך הדרך". כלומר, רבין פועל כאן על בסיס של רעיון ולא על בסיס של מו"מ מדיני־ריאלי. ברק העריך שלמרות הבקורות בשטחים יכריז ערפאת על הקמת מדינה פלשתינאית, ורוב מדינות העולם יכירו בה. גם אם לא יעשה כן, "ההסכם הנוכחי מבטיח לו את הריבונות על הגדה המערבית ללא מאמץ נוסף".

אלה דברים נכונים והגיוניים. רבין פטר אותם באמירה צינית, שהגדירה את ברק כטירון פוליטי: "אינך מתמצא בפרטי ההסכם". מי שהיה רמטכ"ל, חזקה עליו שהוא בא מצוייד במסמכים. אולם כל מי שמותח ביקורת על ההסכם, זוכה לאמירה בוטה מפי רבין. כך נדחו גם הערותיהם של מפקדי צה"ל שההסכם אינו ניתן ליישום מבחינה בטחונית. רבין הבהיר, כי הדרג המדיני הוא המחליט, והדרג הצבאי צריך לבצע. בבסיסית, זה נכון, אבל מעשית יש לראות במהלך כזה חוסר אחריות לאומית. אם המהלך הזה יביא לאסונות בחיי אנוש, יאשימו את הדרג הצבאי שהוא לא ערך את כוחותיו היטב. הדרג המדיני ייצא זכאי. הוא לא אחראי לנעשה בשטח שעליו צריך צה"ל לפקח. צה"ל לא יוכל לטעון: אמרנו מראש שהסידורים הללו הם מסוכנים מבחינה בטחונית.

הממשלה נכנסת כאן להימור מסוכן, מדיני ובטחוני. השלב הזה של יישום הסכם אוסלו הוא מסוכן ביותר מבחינה בטחונית ומדינית. הוא קובע יסודות להסדר הקבע. אי אפשר יהיה לסגת מהם, לא בעתיד הקרוב ולא בעתיד הרחוק. כל ניסיון של נסיגה כזו יעורר תגובה בינלאומית. לפנינו הרפתקה ותסבוכת לדורות הבאים. ידי ישראל נקשרות למסמכים מסובכים, מפותלים, שבקלות אפשר לתרגם מהם או להפר אותם. לעומת זה, התגובה על הפרה מצד ישראל תהיה קשה במקרה כזה, משום שהיא תעורר מיד הדים בינלאומיים.

מאחורי הפלשתינאים עומד העולם הערבי. החשש מהתמודדות מולו תעצור את ישראל מכל פעולה או תגובה על הפרות של ההסכם. כך אנו שמים מראש כבלים על ידינו.

התמורה להסכם

בישיבת הממשלה נשאל פרס, מנסח ההסכם, מהי התמורה שאנו מקבלים על ההסכם, הכולל יציאה מן הערים הגדולות ומסירת השליטה לאש"ף על השטחים? תשובתו היא: התמורה היא הסכמתם להסכם! תשובה צינית, לא הגיונית. כאילו שמדינת ישראל, אחרי קרוב לחמישים שנות קיום, זקוקה להסכמתו של ערפאת ומרעיו...

התחייבות של ערפאת בהסכמי אוסלו א' לשנות את האמנה הפלשתינאית לא קויימה. זו היתה התחייבות מסוג ההתחייבויות שידוע מראש שלא יבוצעו. ערפאת ופרס ידעו שהמועצה הפלשתינאית, שהחליטה על נוסח האמנה, מורכבת בצורה כזו שאין סיכוי שהיא תאשר את השינוי. יתר על כן, בהסכם אוסלו א' לא התחייב ערפאת על מועד, ולכן אי אפשר לבוא אליו בטענות על הפרת ההתחייבות. רק בהסכם אוסלו ב' נקבע מועד מסויים: לאחר הבחירות למועצת הרשות הפלשתינאית. הכוונה היא, שערפאת יפזר את המועצה הפלשתינאית הלאומית, שהוא עצמו מינה, ויכריז על המועצה הנבחרת כמוסמכת לבוא במקומה, והיא תקבל את ההחלטה על השינוי באמנה. זהו חלק ממשחק של אחיזת עיניים, משחק המקובל על שני הצדדים, מתוך הנחה שדעת הקהל תקבל את זה.

בהסכם אוסלו א' נקבע שצה"ל ייצא מן הערים הגדולות ביו"ש, אבל לא נקבע מה יהיה גודל האיזור הכפרי. איזור זה כולל 420 כפרים ערביים. לא נקבע גם גודלו של האיזור הכפרי. אש"ף דרש שהאיזור של הערים הגדולות ישתרע על המחוז כולו, היינו גם על הכפרים. הצד הישראלי טען שלא זו היתה הכוונה של הסכם אוסלו א'. ישראל הציעה שבאיזור הכפרי, שבו יש גם התנחלויות, יעבור הניהול לידי אש"ף. אבל האחריות לענייני ביטחון תישאר בידי ישראל. ערפאת לא הסכים להצעה זו. "זוהי קנטוניזציה של הגדה", טען. לבסוף הוסכם שמשטרה פלשתינאית תוכל להקים תחנות בכפרים, אבל הסיורים שלה בשטח ייערכו בתיאום עם צה"ל. כאן יש הכנסת האלמנט של שלטון פלשתינאי באיזור הכפרים, למרות שזה לא נאמר ברורות בהסכם אוסלו א'.

הסכם טאבה לא צייד מפות, אלא זהו מעין הסכם עקרונות, שצריך לנסח אותו לפרטיו. ערפאת דרש מפה ולוח זמנים לנסיגה, בטענה שאם לא יתחיל הפינוי של צה"ל לפני הבחירות לכנסת, ייתכן שלאחריהן ההסכם לא יבוצע. פרס התחייב על נסיגה בשלושה שלבים לפי לוח זמנים. בכל שלב יפנה צה"ל חלק מן השטח.

ההסכם מעורר ויכוח יסודי. האם הוא קובע את הסדרי הקבע כבר עכשיו? היוצא מן ההסכם הוא, שבמספר תחומים לא יועברו הסמכויות לידי אש"ף: ירושלים, ההתנחלויות, המתקנים הצבאיים. זה היה ברור שההסכם לא נוגע בתחומים אלה, אבל פרס רואה בכך סימן שלא נקבעו היסודות להסדר הקבע. לישראל יש עדיין מרחב מחיה בשטחים. מאידך גיסא, מסירת הערים וחלק מהשליטה בכפרים לידי אש"ף קובעת את הסדר הקבע. זה נותן בידי אש"ף את הבסיס החשוב ביותר לקראת הגשמת שאיפתו למדינה. חסרים לו עוד כמה פריטים חשובים, והוא מקווה להשיג אותם במועד מאוחר יותר. במאבק זה של תפיסת משלטים לקראת הסדר הקבע, ניצח ערפאת ולא פרס. הבסיסים שלו להסדר הקבע הם חשובים יותר מן המליצות של פרס.

האוטונומיה בהסכמי קמפ דייוויד

המו"מ על האוטונומיה לפי הסכמי קמפ דייוויד, שהתנהל בין משלחות ישראל ומצרים, הופסק בשעתו בגלל מחלוקת עקרונית: האם האוטונומיה מובילה למדינה פלשתינאית או לא? המצרים דרשו הענקת סמכויות של ריבונות למוסדות האוטונומיה. ישראל התנגדה. מצרים לא היתה מוכנה לקבל על אחריותה ויתורים בשם הפלשתינאים על סממנים של מדינה.

מה נאמר בהסכמי קמפ דייוויד?

מצרים וישראל הסכימו להסדרי מעבר ליש"ע לתקופה שאינה עולה על חמש שנים. במטרה להעניק אוטונומיה מלאה לתושבים, ייסוגו על פי הסדרים אלה הממשל הצבאי הישראלי ומינהלו האזרחי, לכשתיבחר בבחירות חופשיות על ידי תושבי השטחים הללו רשות של מינהל עצמי כדי להחליף את הממשל הצבאי הקיים. הסדרים אלה צריכים להתחשב כיאות הן בעקרון המינהל העצמי של תושבי השטחים והן בצורכי הביטחון הלגיטימיים של הצדדים המעורבים בדבר.

מצרים, ישראל וירדן יסכימו על הדרכים לכינונה של רשות המינהל העצמי הנבחרת ביש"ע. הצדדים ישאו ויתנו על הסכם אשר יגדיר את סמכויותיה ואחריותה של רשות המינהל העצמי ביש"ע. תהא נסיגה של כוחות מזויינים ישראליים, ותהיה פריסה מחדש של הכוחות הישראלים שיישארו באזורי ביטחון שיפורטו. יוקם כוח משטרה מקומי חזק אשר יוכל לכלול גם אזרחים ירדניים. נוסף לכך, כוחות ישראליים וירדניים ישתתפו בסיורים משותפים ובאיוש עמדות פיקוח כדי להבטיח את בטחון הגבולות.

כאשר תיכון ותיתכן רשות המינהל העצמי ביש"ע, תחל תקופת המעבר של חמש שנים, מוקדם ככל האפשר, אך לא יאוחר מן השנה השלישית לאחר תחילתה של תקופת המעבר יתנהל מו"מ כדי לקבוע את המעמד הסופי של יש"ע ואת היחס בינה ובין שכנותיה. בין השאר נאמר, כי הנציגים הנבחרים של תושבי יש"ע יחליטו כיצד יקיימו את המינהל העצמי באופן המתיישב עם הוראות ההסכם. כן קובע ההסכם כי המו"מ יתנהל על בסיס החלטת 242 של האו"ם.

לפי הסכמי קמפ דייוויד, ייערכו קודם בחירות למינהל העצמי, בלי לקבוע שלפני הבחירות תהיה נסיגה של צה"ל מן הערים הגדולות. לאחר שיכונן המינהל העצמי תהיה נסיגה ופריסה מחדש של צה"ל. בכוונה לא נאמר להיכן ייסוגו הכוחות ואיפה תהיה הפריסה מחדש של הכוחות. זה עניין הנתון למו"מ.

אולם האמת ניתנת להיאמר, שגם בהסכמי קמפ דייוויד, שבהם הונח היסוד לאוטונומיה שהועלה לראשונה רעיון זה, קיים היסוד של מדינה פלשתינאית, על בסיס ההנחה שאי אפשר יהיה לעצור את ההתקדמות למדינה. אם כי הרעיון היסודי מצד מנחם בגין ז"ל היה להישאר עם מסגרת האוטונומיה להרבה שנים. אין בהסכמי קמפ דייוויד שום התחייבות למה שיקרה לאחר חמש שנות קיום האוטונומיה. הביצוע של הסכם אוסלו ב' מוביל באופן ברור להסדר הקבע.

בהסכם טאבה אין סעיף העוסק במעמד המקומות הקדושים ליהודים בשטחי יו"ש. הפלשתינאים לא היו מוכנים לרדת על כך (ערפאת טען בעניין קבר רחל: "רחל היא גם קרובת משפחה שלנו"). נושאים רבים נשארו פתוחים: חברון, המים, שחרור אסירים, גודל המועצה הפלשתינאית והבחירות במזרח ירושלים. סעיפים אלה מוגדרים מוקשים של ממש במו"מ העתידי.

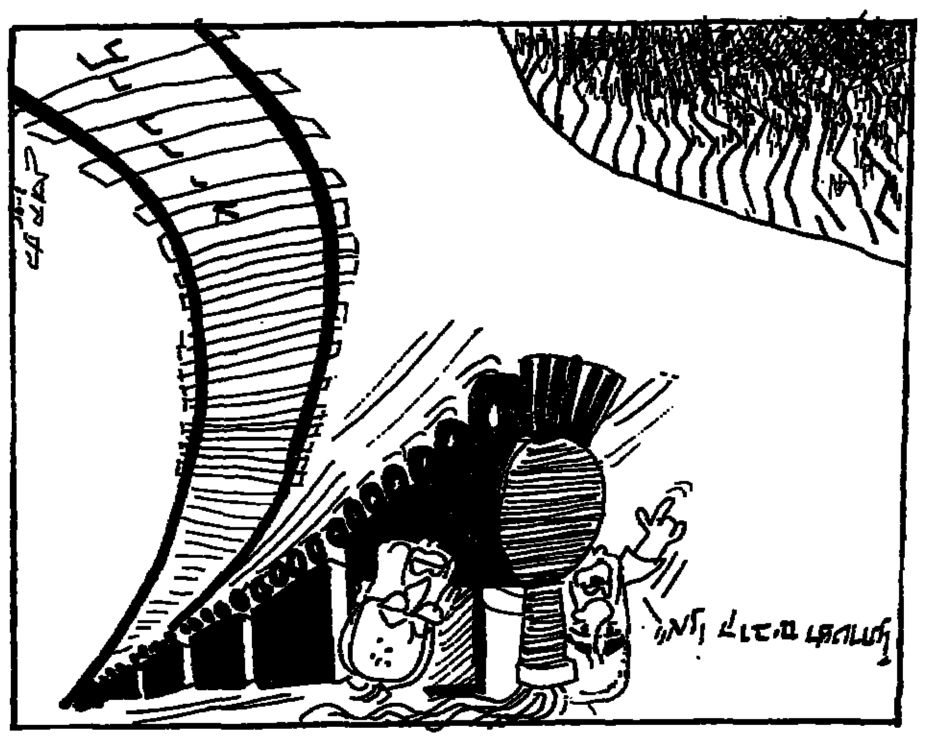

ירדו מהפסים...

ההונאה שבהסכם פרס־ערפאת

מאת ד"ר מרדכי ורטהיימר

(ואשינגטון)

את "תוכנית ההונאה הגדולה" בדמות "הסכם אוסלו א'" יזם ותיכנן שמעון פרס ב־1992 במו"מ חשאי עם אש"ף ויאסר ערפאת. עתה כעבור שנתיים שוב חוזר פרס ונוקט אותה טכניקה באשר הוא מגבש עם שותפו יאסר ערפאת את "הסכם אוסלו ב'". בטכניקת ההונאה שהפעיל שר החוץ הישראלי במו"מ על הסכם אוסלו הראשון השתמש בכמה אלמנטים שנועדו לטשטש את המטרות האמיתיות של ההסכם. למעשה, וזה התברר מהר מאד, נענו אז רבין ופרס לכל תביעותיו של ערפאת, אלא שבהסכם עצמו לא הופיע במפורש ובכתב כל מה שסוכם וכל מה שהסביר הבטיח והבהיר פרס לערפאת בשיחות בארבע עיניים. כיום הכל כבר מסכימים כי לא מדובר עוד ב"הסדר ביניים" שבו יבחנו כוונות הצדדים בכל הנוגע למהות "השלום" אלא בהסדר של קבע שלפיו אש"ף מקים את "מדינת פלשתין" העצמאית.

במשך השנתיים התברר כי הסכם אוסלו א' והסכם קהיר שבא בעקבותיו נשארו על הנייר בלבד. בשטח "נקבעו עובדות" ע"י ערפאת בעידוד ובהמרצת ממשלת השמאל באשר שמעון פרס עובר כחלוץ לפניהם. כיום שולט אש"ף בעזה וביריחו שלטון מלא, מבלי שיש לישראל דריסת רגל למרות כל מה שנכתב במפורש בהסכם קהיר על חופש תנועה של ישראלים ושל צה"ל בעזה וביריחו. וכל תנועה כזו חייבת אישור מראש של "הרשות הפלשתינית". החמור מכך הוא שתוך העלמת עין של יצחק רבין וממשלתו, עוסקים אש"ף וערפאת זה זמן רב בכיבוש זוחל של יהודה ושומרון. בתוך הערים הגדולות באיזור זה ולא כל שכן בכפרים ובמחנות הפליטים כמעט אין דריסת רגל לצה"ל ולמשטרת ישראל, ואנשי אש"ף שליחי ערפאת עושים שם כבתוך שלהם. גם לירושלים הגיעו שליחי ראש אש"ף ובעיר פועלים כיום "אנשי שירות הבטחון הפלשתיני", שליחי ג'יבריל ראג'וב הטרוריסט הידוע לשמצה.

ערפאת, לפי הדו"ח הסודי שהוגש לקונגרס האמריקני, עוסק זה חודשים רבים בהעברת כספים לידי פייסל חוסייני וחבריו כדי לרכוש נכסים ואדמות בכספי התמיכות שהוא מקבל מן "המדינות התומכות" וממשלת ישראל, והיינו מכספי משלם המסים הישראלי. האדמות נרכשות בירושלים ובסביבתה כדי לקבוע עובדות בשטח גם בבירת ישראל.

יוזמה של האמריקנים ונציג האו"ם

ה"ואשינגטון פוסט" דיווח בפירוט איך נוצר המסמך בן שני העמודים ואשר ניתן לו הכינוי "הסכם פרס־ערפאת" ואשר אושר בתחילת השבוע ע"י הממשלה בתהליך חפוז. וכך מדווח העיתון על מה שנקבע בנייר זה בנושאים שהיו לגביהם חילוקי דעות עקרוניים בין ממשלת ישראל וערפאת. לפי הדיווח הרי בסעודת צהריים בשניים לאוגוסט, שבה השתתפו ערפאת, שגריר ארה"ב בישראל מרטין אינדיק, והנציג המיוחד של האו"ם טאגו לארסן וכן הקונסול הכללי האמריקני בירושלים אדוארד אבינגטון, העבירו המשתתפים לערפאת מסר ברור: "השיחות על הסדר הביניים נמצאות במירוץ עם הזמן והולך ואזל". המשתתפים בסעודת הצהרים הזו האיצו בערפאת שיתקשר מיד עם שמעון פרס. נציג האו"ם לארסן חייג מיד לקו הפרטי של פרס ומסר את השפופרת לערפאת. תוצאת השיחה הטלפונית הזו הולידה את המפגשים המרתוניים שהחלו בסמוך לתאריך זה בין פרס לערפאת והובילה ל"הסכם פרס־ערפאת".

גם אם זה לא נאמר במפורש הרי ברור כי היוזמה הזו של האמריקנים ונציג האו"ם לא היתה מקרית ופתאומית. יש להניח כי שמעון פרס היה מודע מראש ליוזמה זו וחיכה בקצה השני של קו הטלפון לצלצול של ערפאת. יש גם מקום לסברה כי "המסר" אותו מסרו אינדיק ולארסן לערפאת כלל גם רמזים עבים כי "יש על מה לדבר עם שמעון פרס", ובשיחות אלה יוכל ערפאת להשיג ויתורים נוספים מרבין ופרס שיקרבו אותו לקו המטרות שהוא רוצה להשיג ב"הסכם אוסלו ב'". עיון בהסכם פרס־ערפאת רק מאשר תסריט זה כי למעשה תוך שימוש בטכניקת ההונאה של שמעון פרס קיבל ערפאת את כל מה שרצה הן בהסכם הגלוי והכתוב והן ב"הבנות" ב"הסכמות" שהושגו בשיחות בארבע עיניים שניהלו שני השותפים פרס וערפאת במשך ארבעת הימים והלילות בהם קיימו את הדיונים.

לשמעון פרס שניהל אישית את המו"מ הזה עם ערפאת, וליצחק רבין שנתן אישורו לכל מהלכי שר החוץ, היתה הפעם טעות יסודית. הם לא השכילו להבין כי אזרחי מדינת ישראל היו כבר בהצגת ההונאה הזו מימי "הסכם אוסלו א'" וכל נסיונם להסתיר גם הפעם את המטרות והאמיתיות של הסכם פרס־ערפאת יהיה לשווא, אזרחי ישראל למדו לא להאמין לשני פוליטיקאים קטנים אלה שמעמידים פעם נוספת את האינטרסים האישיים פוליטיים שלהם מעל האינטרסים הלאומיים־בטחוניים של אזרחי ישראל.

יסוד חזק של הונאה

מעיון בהסכם פרס־ערפאת, שנוסחו רשמי שלו הופץ ע"י הקונסוליה הישראלית בניו יורק, מתברר כי בסיכום לגבי כל אחד משבעת הנושאים המופיעים בו, קיים אלמנט חזק של הונאה. הנושא שלגביו קיים אלמנט ההונאה הגדול והמסוכן ביותר הוא זה המדבר על ההיערכות מחדש של צה"ל ביהודה ושומרון. הרמטכ"ל לשעבר שר הפנים, אהוד ברק, גילה טפח מן ההונאה שבסעיף הראשון של הסכם ערפאת־פרס כאשר טען כי מה שנקבע בסעיף זה מחליש את עמדותיה של ישראל לקראת הדיונים על הסדר הקבע. אהוד ברק נתן הגדרה עדינה ודיפלומטית לתרגיל ההונאה של שמעון פרס בנושא זה. מה שנקבע שחור על גבי לבן בסעיף הראשון של המסמך הוא בראש וראשונה כי "באיזור ב' תהיה היערכות מחדש מלאה של כוחות הבטחון הישראלים". איזור ב' הוא האיזור הכפרי הערבי ביהודה ושומרון והמשפט הזה במסמך נותן למעשה לערפאת את המפתח להשתלטותו על כל יו"ש. אם מוסיפים ל"היערכות המלאה" גם את הסיכומים על הקמת 25־30 תחנות משטרה פלשתיניות באיזור הכפרי הרי ברור מה שיקרה באיזור הזה למעשה מספר שבועות לאחר שאש"ף ישתלט על יו"ש.

לאמיתו של דבר, המגבלות המוטלות כביכול בסעיף זה על תנועות "המשטרה הפלשתינית" בין הכפרים הערבים באיזור ב' הזקוקות לתיאום ולאישור ישראל בשלושת החודשים הראשונים של יישום ההסכם, יישארו על הנייר בלבד וצה"ל עפ"י הנחיות מן הדרג המדיני יעלים עין מתנועות שוטרי אש"ף. מה גם שכעבור שלושת החודשים הראשונים, התנועות האלה תהיינה כפופות להודעה מוקדמת בלבד לכוחות הבטחון הישראליים. התוצאה המעשית בשטח תהיה אחת, והיא, השתלטות מהירה של אש"ף על כל השטח בעזרת הערבים המקומיים ותוך העלמת עין של ממשלת השמאל ושל כוחות הבטחון הישראליים במצוות הממשלה הזו.

וזוהי אותה טכניקה של הונאה אשר ננקטה ע"י שמעון פרס בהסכם אוסלו א'. ניסוח גמיש ומעורפל של סעיפי ההסכם כך שמה שיקרה בתהליך יישום ההסכם, אפשר יהיה לעגן אותו באחד מסעיפי ההסכם. יש להניח שגם הפעם לחש שמעון פרס באוזני חברו ושותפו יאסר ערפאת בשיחות בארבע עינים שקיימו, כי לא חשוב מה שכתוב בהסכם חשוב מאוד מה שיוישם בשטח. ה"הבנות" אשר הושגו בוודאי בשיחות אלה שכנעו את יאסר ערפאת כי חברו פרס צודק. הסכם אוסלו א', תוך שימוש בטכניקת ההונאה, תרם הרבה לקידום האינטרסים והמטרות של אש"ף. לכן לא היה קשה לשמעון פרס לשכנע את ערפאת שגם הסכם אוסלו ב' יקרב את מטרותיו ויצעיד אותו צעד גדול נוסף להשגת המטרה העיקרית שלו בשלב זה של מאבקו עם ישראל, קרי הקמתה של "מדינת פלשתין".

חוליה נוספת

"פרשת המפות" שכן הוצגו או לא הוצגו במו"מ עם אש"ף הן חוליה נוספת במסכת ההונאה שביסוד "הסכם ערפאת־פרס". מצד עולה מדבריו של יצחק רבין בהודעותיו שונות, כי אכן כן הוצגו מפות במו"מ בין הממשלה וערפאת. מאידך מכחיש שמעון פרס את העובדה שבמו"מ הוצגו מפות וסומנו גבולות השליטה של אש"ף. מעיון בסעיף הראשון של "הסכם פרס־ערפאת" ניתן להגיע מהר למסקנה ששני הפוליטיקאים הללו צודקים בטיעונם וזאת בכפוף לכך שלוקחים בחשבון שיסוד ההונאה הוא חלק אינטגראלי של הסכם זה. במו"מ לא הוצגו אמנם מפות בהן סומנו הגבולות כטענת פרס, אך יחד עם זאת נקבעו במו"מ אזורים א', ב' וג' ביהודה ושומרון הקובעים למעשה את איזור השליטה המיידי והעתידי של אש"ף באזורים אלה. לכך התכוון שר הפנים ברק כאשר אמר כי הסכם פרס־ערפאת מחליש במידה רבה את עמדות ישראל לקראת המו"מ על הסדר הקבע משום שהוא קובע ע"י מסירת השליטה למעשה ברוב אזורי יהודה ושומרון לידי אש"ף ו"המשטרה הפלשתינית" שהוא הקים.

מן הדיווחים המגיעים מטוניס, שם כינס ערפאת את חברי הוועד הפועל של אש"ף לדיון ב"הסכם ערפאת־פרס", עולה שאש"ף אינו רואה בהסכם פרס־ערפאת סוף פסוק לויתורי ממשלת השמאל. במו"מ על השאלות שטרם נפתרו בהסכם זה, כגון נושא חברון, נושא המים, יש לצפות כי נציגי ערפאת לא יוותרו על עמדותיהם גם בנושאים אלה. ולפי התסריט המוכר לאזרחי ישראל מיישום הסכם אוסלו א', ייכנעו רבין ופרס להגנת ערפאת ו"השלום" בכך שיטענו כמו בעבר, כי בגלל ויתורים "קטנים" נוספים בנושאי המים וחברון אותם דורש אש"ף, לא כדאי לסכן את "תהליך השלום" כולו.

וזוהי הסכנה הטמונה באלמנט ההונאה שבהסכם ערפאת־פרס. משום כך אסור להגיע לכך שהסכם זה יגיע לידי גיבוש סופי ולביצוע, כי יישומו עלול לסכן את בטחונה ועתידה של מדינת ישראל.

על הדמוקטטורה

מאת הלל ויס

נשיא בית המשפט העליון, השופט שמגר, בפורשו מתפקידו הביע משאלה שמערכת המשפט תשתחרר מחיבוקה של הרשות המבצעת. הוא ציין רק ליקוי אחד מייחודו המופלא של המשטר בישראל, משטר הנחזה להיות דמוקרטי ואינו אלא דמוקטטורי. חיבוק של מעטה דמוקרטי ותוך דיקטטורי.

אומרים כי לכשתבקר בבית המשפט העליון, במסדרונותיו, תוכל לראות תמונה מן האסכולה הסובייטית של הריאליזם הסוציאליסטי. ריבוני האומה, רבין ופרס, מצויירים בתיבנת מכחול, משולבים וכפופים יחד עם השופטים העליונים. הרי שאין לך אילוסטרציה נאה מזו כדי להמחיש את שחר הקידמה הנוהר מעל לראשינו. אני מאחל לנשיא החדש המבריק מאד של בית המשפט שיצליח להסיר את צניף המלוכה מעל בית המשפט העליון ושלא יתנשא למלא בעצמו את החלל שיותיר עם הסתלקותם הצפויה של שני הדיקטטורים בשבועות הקרובים אי"ה.

גם אילו היה לממשלה רוב מרשים היא לא היתה רשאית להתעלם מערכי היסוד של העם היהודי, כמו זיכרון היסטורי, ארץ מולדת, מים, ביטחון ובעיקר כבוד העם היהודי וחירותו, עדיין מחוייבת הממשלה לדאוג לאזרחי אזרחיה ולא ליזום מהלכים שיסכנו את חייהם.

מה שמחוללת ממשלת ישראל ביודעין ובכוונה תחילה הוא העמדה של היסוד חסר סיכוי, תוך סיכון מתמיד של חייהם של חלק מאזרחיה, כאשר בסופו של התהליך, לפי הצהרות הממשלה יעמוד חלק מהם בפני ברירת הסגרה או גירוש. ואילו ממשלות דמוקרטיות נבחרות כדי להבטיח את שלום תושביה ולא כדי להסגירם בניגוד לרצונם, לשלטון זר ועוין, לשלטון אויב בו הם לא בחרו.

בוודאי שהממשלה ומצדדיה יטענו: בדיוק ההיפך הוא הנכון. אנו דואגים ליקר מכל, לשלום שהכל נוהה בפניו, שיפרנו עניין הבטחון כי לכשצה"ל ייצא יהיו יותר חיילים ביש"ע, מים אנו יכולים לייצר ואילו זיכרון היסטורי הוא בסך הכל עניין סנטימנטלי. זכות אבות אינה מוכרת במילון שלנו, ובמקומות הקדושים כל החפץ יוכל לבקר. ובעיקר איננו מייצגים כאן את העם היהודי, המחוף אותנו למחוזות של בדלנות וכיבוש ואילו שלום לדעתנו יכול להיעשות רק במזרח תיכון חדש מטוהר ככל האפשר מיהודים מיושנים.

ההיקלעות לשיקולי דעת אלו מנוגדת לערכי היסוד עליהם קמה מדינת ישראל, שהם הערכים הציוניים החילוניים ולא הערכים והאמונה הדתית.

הציונות ראתה בארץ ישראל בית לאומי לעם היהודי מבלי להיכנס לשאלת גודלה של הארץ. אך מדיניות הממשלה סילקה את התביעה הלגיטימית המוחלטת של עם ישראל על ארץ ישראל ומימשה את הגדרתו של בגין האב ללא הוד קודש, בעניין "זאת ארצם". לבגין האב היתה אולי כוונה או אמונה שיוכל להקים אוטונומיה פונקציונלית לאנשים ולא על אדמות, אבל לממשלה הזו לא היתה לא כוונה ולא אמונה ולא רצון, אלא מלכתחילה היא פתחה עוד בטרם נוסדה בהונאת הציבור בדבר כוונותיה, והדברים עוד יתבררו במלואם במשפטי הראווה ההכרחיים שייערכו עם נפילת הממשלה הזו. גם העיתונאי הוותיק המנוח יונה כהן רמז באחד ממאמריו האחרונים ב"הצופה" על הסכמים מוקדמים עם הערבים לפני הבחירות.

הממשלה הנוכחית קבעה שיאים במניפולציות הדמוקרטיות, באימוץ השקר, הפיתוי, האיום וההטעיה כמאפיינים קבועים של תקשורת הממשלה עם הציבור. הממשלה מדגימה הקפדה צינית על שמירת החוק הנוח לממשלה ובכך מתנכרת הממשלה למהותם של ערכי הדמוקרטיה הבסיסיים.

השלטון הנוכחי מחוקק חוקים בעיקר כדי לא לקיימם כמו חוק האזרחים האנו. מתעלם והורס חוקים וממשלות קודמות, שהמחויבות כלפי קבלת החלטותיהן גם היא חלק מהמסורת הדמוקרטית – חוקים כמו חוק ירושלים, חוק הגולן ומצהיר על כוונתו להשאיר מצב בלתי הפיך לממשלה הבאה. "אחרי השלום" כמו "אחרי המבול", אומר השלטון ומעודד עצמו בסיסמה זו להפקרות טוטאלית כשכל האנרגיה שלו מכוונת להרס המוחלט של כל הבנוי בהחלטותיהן של הממשלות הקודמות. היש דמוקרטיה ללא מסורת שלטונית וללא מחוייבויות יסודיות לממשלות הקודמות.

אך החוק המופר מדי יום והבולט ביותר הוא חוק יסוד כבוד האדם וחירותו שהוא החוק הדמוקרטי בה"א הידיעה. בחוק נאמר כי לא יופגע אדם, כי אדם זכאי להגנה על חייו, על רכושו ועל כבודו ולבסוף נקבע בסעיף 8 כי אם הכנסת או הממשלה חושבת שיש "תכלית ראויה" שלמענה נכון שלא לקיים את הכללים הללו עליה לחוקק באמצעות הכנסת חוק מפורש אחר לשם "תכלית ראויה" שכזו. ומה אומרת שית התיאורתן הדמוקטטורי לפרופ' אליאב שוחטמן, במוסף המוספים בטלוויזיה הדמוקטטורית: הממשלה היא שיכולה להחליט צווים לשם התכלית הראויה הנראית בעיניה.

טוען כנגדה פרופ' שוחטמן, את טוענה, יש צורך בחוק ולא בצווים. הכנסת רק היא יכולה לחוקק חוקי גירוש ופינוי לצורך "התכלית הראויה" של השלום הנשגב. אך כדי שהכנסת תדע אם השלום הוא באמת כה נשגב חייב היה רבין להראות עכשיו לעם מהו תוכנו של הסכם טאבה ולא להתקדם בהסכמת האופוזיציה הנרדמה במימוש ההסכם עוד לפני שנחתם במהלך פגרת הכנסת ולהודיע כבר עכשיו על תאריך החתימה בוואשינגטון. שוב מרגיש השלטון כי הוא מצפצף על העם לפיכך חייב העם לצפצף על השלטון.

המסרים השלטוניים ברורים על מסר רוחני וערך פרלמנטרי, ניהיליסטי, העוסק בדי־קונסטרוקציה של מדינת היהודים והציונות, המוצג על ידי מערכות מתועמלת של הסטוריונים חדשים, סוציולוגים ואנתרופולוגים שהלכו בעקבות סופרי השמאל שהקיימים בבמה עשרות שנים תוך סיגול רעיונות ניהיליסטיים מערביים לפוסט־ציונות אנטישמית השוללת את הציונות ואת היהדות ותוך כך העברת המסרים הללו לערכי ארץ ישראל, למדינות ערב ולעולם החופשי אשר גילה מדי פעם את תמיהתו הגלויה על חפזון השלום, אך כנראה לא החזיר את מדינת ישראל מפני רחופי התאבדותה הא שמה לעזרה. יש להזהיר את ממשל קלינטון באמצעות יהדות ארצות הברית ידידי ישראל כי חתימת אוסלו ב' הוא מעשה שיין כנגד מדינה ידידה דמוקרטית שנעשה בה פוטש על ידי השלטון הנחזה להיות חוקי.

אולם, עם כל זאת, יש להודות, הדמוקרטיה גם במלוא שגבותה האוטופית אינה מטרת המאבק, אלא החרדה הכבדה לחייהם של היהודים בארצם. לרבות מדינת ישראל שהיא חלק בלתי נפרד מארץ ישראל, עליה מרמה הממשלה לוותר.

אין דומה המאבק הנוכחי לשום מאבק שהיה לפניו, לא רק מפני שכל מאבק הוא שונה ולא ניתן להשוות בין מאבק אנשים לזכויות הזירות שלהם ולזכויות

המשך בעמוד 8

המחיר הכספי של נסיגה

מאת יצחק דויטש

הממשלה עסקה השבוע במשך שעות רבות בבעיות תקציב הביטחון, כאשר במרכז עומד מימון תוכנית "קשת צבעים ב'". בסך הכל הדרישות שהועלו ע"י מערכת הביטחון למימון ההיערכות מחדש מגיעות ל־2.25 מיליארד שקל. לאחר דיונים ממושכים אישרו האוצר ומערכת הביטחון את אומדן ההוצאה, אשר בחלקה כבר הועברה במנות למערכת הביטחון.

הדרישות של צה"ל בדיונים האחרונים התייחסו גם למימון הוצאות ההיערכות מחדש וגם לצרכי הביטחון השוטף. האוצר מצדו עומד על סטנדרט נמוך יותר בביצוע "קשת צבעים ב'" ועל שינויים בסדרי העדיפויות בצה"ל עצמו, כדי לממן מקיצוצים בהוצאות מסויימות את הצרכים הנוספים. במסגרת זו מתבצעת הקצאה בתנאים של אנשי קבע. ההכרעה לגבי ההוצאות הקיצוצים הנרחבים צפויה בדיון שהממשלה תקיים בסוף החודש בנושא סדרי העדיפויות בתקציב כולו.

מסתמן הדיונים שהתקיימו עד כה מקבל הציבור רושם, כי מימון ההיערכות מחדש מסתכם בכשני מיליארד שקל, פחות או יותר. אולי תידרש הוצאה נוספת כלשהי, אבל זהו הבסיס.

הרושם הזה מטעה. זו איננה אלא אשליה אופטית. אם חלילה תהיה נסיגה ויציאה של צה"ל מיהודה ושומרון, וכל עוד הגולן, הסכומים שבהם ידובר שונים לחלוטין. בהשוואה אליהם הסכומים שבהם מדובר עכשיו הם כסף קטן.

★

עד כה לא ידוע על נייר עבודה מסודר המציג את המחיר הכלכלי של נסיגה כוללת. אולם פורסמו הערכות שונות ע"י מכוני מחקר בחו"ל, בעיקר בארה"ב, ואומדנים שמקורם בירושלים ובמערכת הביטחון.

הנושא בעיקרו הוא לאומי, היסטורי מדיני ובטחוני. אבל גם ההיבט הכלכלי הוא בעל משמעות אדירה, ויש בו כדי להשפיע על עמדות של דרגים מחליטים.

עפ"י הערכות שהועלו, פינוי של רמת הגולן ופיצוי המתיישבים עלול לעלות סכום שבין 10 מיליארד דולר ל־15 מיליארד דולר. ביהודה ושומרון מדובר בסכומים גדולים בהרבה עפ"י השוני בהיקף האוכלוסיה ותנאים אחרים.

אפשר לתקוף את הנושא בכמה דרכים. ניתן לאמוד את ההשקעה שבוצעה באותם מקומות ע"י הממשלה, מערכת הביטחון, אנשים פרטיים וגורמים ציבוריים. מדובר בהשקעה בתשתית התחבורה, השקעה בסידורי ביטחון, השקעה בבנייה ובמוסדות ציבוריים. עוד לפני זמן רב אמדו השקעה זו בסכום של כ־25 מיליארד דולר. אפשר לאמוד את הסכומים שיידרשו ליצירת תחלופה לכל המפעל הזה. ואפשר כמובן לדבר גם על פיצויים.

כדי לסבר את האוזן: מדובר באוכלוסיה של כ־140 אלף נפש. קרוב לרבע מהאוכלוסיה היהודית בעת הקמת מדינת ישראל. תזוזת אוכלוסיה כזו, דבר שאין להעלותו על הדעת, עלולה להיות זעזוע לא רק מבחינה הלאומית, לא רק מבחינה הבטחונית, לא רק מבחינה החברתית, אלא גם מבחינה כלכלית ופיסית.

כאשר מדובר בסכומים כאלה, המדינה תתקשה לעמוד בהם. הוצאות כאלה עלולות להכניס את המדינה לסחרור אשר ממנו היא לא תצא שנים רבות.

מבחינה הפיסית: מדובר בנדידת אוכלוסין למרכז הארץ, אשר תהווה זעזוע בתחום הדיור, אשר כמותו ישראל לא ידעה.

★

דווקא משום שעובדות אלה ביסודן ידועות, נמצאים גורמים שמאלניים המנסים להרים את הכפפה ולהחזיק אותה למטריש הנגדי. "שם המשחק הוא, במשל של דבר, כסף הרבה כסף", כך אומר בציניות הרשעות אורי אבנרי, דמות מוכרת ומפוקפקת בזירה הציבורית. הוא עושה חישוב משלו: כל דייר הנכנס עכשיו לדירה באריאל במחיר אפסי יודע, שכבוא היום יקבל הון עתק כדי להתפנות משם. הציניקנים שבין המתנחלים עושים חשבון פשוט. הם זוכרים את ימית. מי שנכנס לשם כקבצן יצא משם כעשיר. זה מה שאורי אבנרי רואה, וכמותו גם חבריו לדעה. הוא עוצם עיניו מלראות יהודים שהלכו והולכים ליהודה ושומרון, בונים את ביתם במיטב כספם ומשקל ההסכמות מוך הם בונים אף במור מה שיתן באחרי פיתוח בארץ. כמובן שזהו נסיון מכוער להזיק ברק, מתוך ציפייה שמשהו ידבק.

באותו זמן מנסים ליצור רושם כאילו אותם מתנחלים, המנהלים מערכה ציבורית נגד פגיעה בהם, מקיימים מגעים כדי לבדוק אפשרות פינוי מהיר מהשטחים תמורת פיצויים. למרבה הגיחוך, מספרים על משפחות רבות בקרני שומרון המקיימות מגעים עם לא אחר מאשר סגן שר הבינוי והשיכון, אלכס גולדפרב, האיש הרציני האמין, בעל המעמד המוכר והסמכות הלא מעורערת. עמוס רז, איש שלום עכשיו, מפיץ שמועות על מאתיים משפחות בקריית ארבע שכבר הביעו נכונות להתפנות תמורת פיצויים.

מה זמן מאז "הסכם אוסלו" נעשים מאמצים ע"י אנשי השמאל, הכ"ים ופעילים אחרים, להכניס תריז בקרב המתנחלים. נעשים נסיונות לגייס משפחות שיכריזו על רצונן להתפנות ולקבל פיצויים לאלתר. הדבר דרוש לשמאל כדי ליצור עובדות בשטח, והמובן כדי שאפשר יהיה ללכלך.

בוודאי שבשוליים יש מקרים של תושבים הנותנים יד לכך, אם מתוך חולשה ואם מתוך חשבון. אבל אלה מיעוט מבוטל. הרוב המכריע, והם כמעט כולם, רחוקים ממחשבה שכזו. הם הקימו שם את ביתם ואמונתם מעוגנת בדברי הנביא עמוס: "ונטעתים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר ד' אלוקיך". לכן כל נסיונות ההשמצה לא יועילו.

★

הממשלה מעדיפה: לטאטא את נושא המחיר הכלכלי האמיתי מתחת לשטיח. אפשר היה לברך על כך, אילו מדיניות זו היתה נובעת מתוך הנחה שהנושא איננו רלוונטי. למרבה הצער, הסיבה היא כנראה הפוכה, כדי שלא לספר לציבור על המחיר הכלכלי, כפי שמבקשים להעלים משמעויות אחרות במחיר ההסכמים הללו, מבחינת בטחון העם ועוד.

את סכומי העתק שיידרשו לביצוע הנסיגה במסגרת הסדרי הקבע לא ניתן לגייס היום מסיוע חוץ. ארה"ב פחות נדיבה כיום במתן סיוע כזה, ובעבור מה שהיא נותנת היא דורשת מחיר יקר מאד. פירוש הדבר, נטל כבד על הציבור בהוצאה ישירה, באינפלציה עצומה, ובזעזוע בתחום הדיור.

כל זאת אין מספרים לציבור. הדיון בהוצאות הבטחוניות, כפי שהוא מתקיים עכשיו, הרלוונטיות שלו מפוקפקת; כולו אשליה אופטית, עד שיגיעו לשלב הסופי, חלילה, ובמובן עד לאחר בחירות 1996. ובינתיים ינסו ליצור עובדות קיימות ולפתוח את מערכת ההשמצה.

מכתב גלוי אל פסימיסט סמוי

מאת יצחק מאיר

כל יום ראשון אתה מרבה לך זמן לומר לי מה אתה חושב על מאמר יום השישי שלי המתפרסם בעיתון זה. עתים אתה מסכים עם העיקר ומסתייג מן הרגשים. פעמים הרבה אתה חולק עלי. גם כשאתה אומר כי אתה שלם עם כל שכתבתי, אתה מנכש יבלית זרה המצמחת בשורותי, בזהירות, פן ארגיש ואכאב אולי. לא אגזים אם אומר שאני כותב ביום השישי בדי שנוכל לשוחח ביום הראשון. אני מפרסם לרבים אבל לאמת אינני כותב אלא לך בלבד. תמיד אחזיק לך טובה על שאתה קהלי. בזכותך אני כופר, אילולא אתה, לא היה לי בשביל מי.

היום אירע דבר. דיברנו, אכן, כבכל יום ראשון, אבל לראשונה מאז אני כותב ואתה קורא, רק דיברנו. לא שוחחנו. לא רצית לשוחח. קראת מה שכתבתי הסותת בי שאני פסימיסט: לא חלקת, לא הסכמת, לא אמרת ולו מילה אחת על הנחותי, על מסקנותי, לא כלום. הפסימיזם שלי העליב אותך. הוא פגע בך אישית. בפתע ובפתאום הפקעת ממני את זכות השיחה עמך. אילולי היתה לי תשובה תמיד, לא היתה הטחה שלך הפסקית מדהימה אותי כל כך. אין זאת כי לדידך חטאתי לך חטא בל יכופר.

כנראה שתחזית מזג האוויר שבמאמרי לא נראתה לך. שמא נהפכת גם אתה כאותם תגוטי דעת התובעים בכל הוזה מפני שהוא רע ומבכור השוטחים שטיחי "ברוך הבא" לכל עתיד מפני שהוא יפה תמיד ודגלי מבשר שלו נעלות סנדלי פז ברצועת ישועות? רק כופרים אינם מבשרים בשורות של גשמים בעיתם, רק אפיקורסים בודקים תשובות מסר בחורף ותקוות של בקיץ, רק קטני אמנה קוראים גם "והתהלכתי בתוככם... ושברתי מוטות עולכם... והוליך אתכם קוממיות" וגם "...ואפקוד עליכם בהלה", חלילה, רק פסימיסטים מזהירים כי הטובה היא תנאי הדעה תוצאה? כך אתה סבור מעתה? כתבתי על הסערות המתקשרות בפאתי שמינו. בשעתו ראגת כמוני. לא עוד? בספריך החדשים כתוב מן הסתם כי כוח עליון יסיע את הסערות ברוח קדימים הימה בטרם תצאנה להלך אימים על הארץ. בספרי לא מצאת כתוב כך. ספרי מזהירים מפני האימה שאנחנו מביאים עלינו. הם אינם עוסקים בניסים מלכתחילה.

סופות קרבות אתה מרחיק. בעולם שהמצאת לך לאחרונה, אין לרוחות היתר לעקור נטע. "הכל יתנהל" בעולמך. לסוף המעשה אין בו קשר לראשיתו. נעשית אופטימיסט. האופטימיזם שלך הוא שקלול כל העובדות שאינן קיימות! אתמול התווכחנו. היום כבר אי אפשר כי אין אנחנו מסכימים עוד על האינפורמאציה:

האינפורמאציה שלי אומרת כי דמוקראטיה היא השיטה האחת הכואבת האפשרית המבטיחה קיום של צוותא בין רוב שיש לו מיעוט ובין מיעוט החייב להודות שהוא שני לרוב. האינפורמאציה שלך אומרת כי הדמוקראטיה היא מפלטו האחרון של הנבל: כך אמרת, בפירוש, כדרך, בראיון שנתת בקלק, בסטך. נדמה לך שנתת ביטוי להשקפת עולם על הדמוקראטיה. הבלים! אתה פשוט לא יודע עוד דמוקראטיה מהי. אני שומע אותך מסביר כי היא כשרה כשהיא יהודית. מה לעשות ואזרחי ישראל לא כולם יהודים הם? אין לך בעיה. אתה תובע לשלול מהם זכות ההצבעה בנושאים הנוגעים לעם ישראל בלבד. אינך אומר לשום אדם בעולם איך שוללים זכות זאת ונשארים דמוקראטים. אין לך שום עניין לעסוק בפרטים תפלים.

אתה ממונה על העקרונות בלבד. אתה די לך בזה שהמצאת לך מינוח דמגוגי "דמוקראטיה יהודית" אתה אומר כי הממשלה הנשענת על רוב לא יהודי מייסמת פרוגראמה אנטי יהודית ואלא אם כן עוצרים אותה היום, היא תביא לאסון בלתי הפיך עד ליום הבחירות, ומותר לך על כן לא לחכות, מותר לך לומר כי חטא לחכות. ומותר לך להפר את החוק כדי להחיש את קיצה של הממשלה הזמנית, כדי להפיל אותה בטרם יבוא מועד להחליף אותה. נדמה לך שוב שאתה נותן ביטוי להשקפת עולם גאה, יציבת סידרה, גאולתית. לא. אתה פשוט שכחת כי מדינה היא עובדה, כי פעמים עולה בה לשלטון הימין, עובדה, ופעמים השמאל, עובדה. כי אם אתה עובר על החוק כדי להפיל ממשלה חוקית המושלת שלא כלבבך, עתידים יריביך הפוליטיים למצוא היתר לעבור על החוק כדי להפיל ממשלה שתמשול כלבבך.

הבה נמתין! ראה שנמתין! הבה נגייס כל הכוחות כדי להביא להחלפת הממשלה ביום הקלפי. מצווה, גם בעיני, להמשיל אלטרנטיבה, להציב סכר בפני האידיאלוגים של "שלום ויהי מה". מצווה, גם בעיני, לחוש לאזהרות של מומחי הבטחון שאינם מסומאים בעיני החזון, אחרית הימים עכשיו, האומרים לנו כי אוסלו ב'ית היא סיכון אל"ף אל"ף! האלטרנטיבה הנחוצה כל כך איננה בצמתים. כך אומרת לי האינפורמאציה שלי. היא לא על הגבעות. לא מפני שאתה אופטימיסט אתה עתיד להפיל את הממשלה, ולא שאני פסימיסט אני מזהיר אותך כי אתה מרחיק במעשיך, אפילו אם אתה מאמין באין ברירה, את הסיכוי להחליף אותה בבחירות. האופטימיזם שלך הוא פועל יוצא מאמונתך הבלתי מעורערת בשלטון הבדק הקוסמי, ההיסטורי, בוודאות כי אתה שלוחה של הקשת הבלי משיח, שהגבול האחר הודאי למסירות הנפש שאתה מגלה באורח היכול לעורר קנאה, הוא גילוי בשאלות לבך:

הספקנות שלי, שאתה מגנה אותה שלא בדין כפסימיזם, מתרה בך שהממשלה הזאת לא תהסס לכבוד, היא לא תבלום עצמה מלהצגת עמך ועם עבודתך המבוהה את הדין, על פי החוק שהיא מכונה לאכוף. וגם אם היא תהיה אכזרית יותר באכיפה מאשר בסבירה על הוה החוק, היא המושלת והיא תכה בך עד שלא יהיה לך מפלט אלא בייאוש. האינפורמאציה שלי אומרת כי אין בארץ פוטנציאל של מלחמת אזרחים.

האינפורמאציה שלך אומרת כי יש, כי רבין יביא אותה, כי הוא יהיה האחראי לה. אתה כותב לו אפילו: "ראה ההיתה? אתה רואה רמת אביבים ובאר שבעים חוצים וירושלמים ואנשי אריאל וגוש קטיף, יושבי הבקעה ואיכרי הרמה, מתגייסים כל מחנה במחנותיה, מצטיידים בנשק, מתכוננים מיתקפת זה על זה, מלחמות?! על מה אתה מעו לדבר?! אולי אתה מנבא אפוקליפסה אחרת, כל העם מזה, כל הצבא מזה?! על כך אתה מזהיר את רבין? איפה אתה חי?! אולי אינך עוסק אלא בטקטיקה של הפחדה, אינך מאמין לרגע שתהיה מלחמת אזרחים אבל אתה מפחיד אותנו שרבין ירשם בספרי ההיסטוריה כמי שהביא אותה עלינו. זאת טקטיקה? זו מעשה נערות בלתי אחראי, זה לא מפחיד ולא מיירא. זה גם חוסר דעת גם חוסר רעה. לא יותר בזה!

★

לא תהיה מלחמת אזרחים, אבל אם חלילה לא נעצור עלולים אנחנו לסכן את קיומנו. חשבתי כי שנינו רואים את שיפועי התהום אליה אנחנו מידרדרים, שאל לשובת יכין. חשבתי כי שנינו חוששים כי מן התנועות המפעילות עלינו את כוח המשיכה הנוקמני שלהן, רק השם הטוב יכול להעלותנו שוב. אתה מודה בשיפוע ואינך מודה בתהום. היא איננה, בריתי אותה מדרדרותי! אני אומר כי אנחנו גולשים בתאוצה מתאבדת אל בור של אסון מיותר ונורא, שצדיקים ואינם צדיקים נופלים שם זה על גבי זה, שבערמת התבוסה אי אפשר להבחין עוד ביניהם. אתה מבחין! אתה רואה שהצדיקים לפעמך קמים, שהם עומדים על רגליהם, חיל גדול חוסין, ואת שאינם צדיקים אתה רואה כבר כפגרים!

אמונותיך אודגות לך את המציאות. אתה מרוקי על שטיחיה, מביט כי מלמעלה, רואה אותי עומד על הארץ ומסית כנגדי שקיקע המציאות שלי צפה על הויית לענה, שכל שאני רואה שעתיד הוא להתרגש הוא תעתוע של מרה שחורה. הפסימיזם שלי כביכול, מסכן אותך. אם אינני אלא ראליזם, הוא מאיים להמס את הרוגע הקשר כבניים לכתפיך. הוא מאיים להפילך על כרשי המציאות שביקשת לסקל מן האויר. הוא מאיים לנעוץ אותך בהכרה כי לא יכולת להצליח כך מלכתחילה.

אני מזהיר בשבע אזהרות את המנהיגות שלך שאינה מוליכה אותך מפני שהיא חוששת שלא תבחר בה. היא נגררת אחריך תוך ידיעה ברורה שהיא חוטאת לך ולעצמה. האינפורמאציה שלך שונה. האינפורמאציה שלך אומרת כי מנהיג צריך לנהוג תמיד בדרך שתבטיח כי הוא ייבחר מקדנציה לקדנציה, לא חשוב כל כך באיזה רוב, לא חיוני מאין, לא עקרוני לאן. אפשר לכפות את ידו אל מתנגדיו באיום כי אם לא כן יעשה את רצון המיליטנטים שבבוחריו, הם לא יהססו להשליכו אל הגשיה. האינפורמאציה שלי אומרת כי אסור לפחד מן הקנאים יותר משראוי לפחד מן האמת. האינפורמאציה שלי אומרת כי מנהיג אחר עזו להתוות דרך ואינו חושש מאלה הקמים לחסוף אותו אל השביל שלהם. האינפורמאציה שלי אומרת כי אין טעם לשוחד כראש מונה ההולך האובד. זו לא השקפת עולם. זה נסיון. זאת עובדה. לך לא איכפת, אתה אופטימיסט... אתה עתיד לנצח בין כך ובין כך: המנוע שעיבוד להתפתחותיך אינו חשוב כלום. הוא חלק מן התהליך הודאי של הגאולה. כורע, אחרי הנצחון הוא ממילא לא ייזכר עוד...

אני זועק על האיוולת המשתקת בארס זחיחות הדעת את אונות המוח, זו שבימין וזו שבשמאל, בלי הבדל. אינך יודע על מה אני זועק. איזו איוולת? איה היא? הרי הכל הזון...! רשעים יש ותמימים, וחטאים ונשואי עוון, לא טיפשים וחכמים, בוודאי לא רק טיפשות. שוטים כטעמך בוודאי אין, לכל היותר, אם בכלל, רק הולת לוקה באיוולת, רק אתה ושכמותך בכל החכמה. מה לעשות ידידי, האינפורמאציה שיש בידי היא, כי יותר חללים הפילה האיוולת מן הרשעות, כי הרוגיה עצומים מהרוגי מלכות. הרבה פעמים העתיד הוא התהוה העצובה בה מודה העוסק בחוכמה נוגה כי הוא עלה אל הקרון בעבר עם כבודת סיכלות שלא תיאמן. רכבות האיוולת לעולם אינה יורדת מן הפסים. היא הולכת עד סופה. שם היא עוצרת ואין בה קיטור לשוב על עקבותיה. הנוגעים גם הם הראגים שלא תוזו עוד, למען ישמעו ותקום ויבואו לראות עד היכן יכולה הטיפשות להוליך כשאין משגיחים בה בזמן.

★

עכשיו אומר לך משהו על הפסימיזם. יש שאמרו עליו שהוא סיפור של מחצית הכוס המלאה המחצית הריקה. הכל כמעט חוזרים על ניתוח משעשע זה. מפני שהוא קובע שכל העולם כולו אינו קיים אלא על פי מה שהוא נראה, הכל יחסי, הכל תלוי אם במבייש או במבייש. לא כך אני מבין פסימיזם. אחרים אמרו שההבדל בין האופטימיסט לפסימיסט הוא שלפסימיסט יש אינפורמאציה ולאופטימיסט אין נסיון. גם זאת הגדרה שיש בה קצת פלפל וחריפות. היא אינה תולה מרה שחורה באישיות ופקפוק בטוב המוחלט העתיד תמיד לבוא, בליקוי פסיכולוגי מולד. נחמד. אני גם אני יש לי הגדרה. אני אומר כי ההבדל בין האופטימיסט לפסימיסט הוא שהפסימיסט בטוח כי מה שהאופטימיסט מפחד מפניו, יקרה:

יועל כן, ידידי היקר, גם אני אופטימיסט אני, מאותו זן מסולק של "אשרי אדם מפחד תמיד". אינני פסימיסט. אינני בטוח שכל מה שאני כל כך חרד שאנו מביאים על עצמנו, אכן יתרגש עלינו ויגלה אותנו אל האסון. אני נותן ביטוי לפחד שמא יהיה בו משום אזהרה היכולה לקרוא בקול גדול "הזהר", שאולי היא יכולה להביא תיקון גדול. אתה נעשית אופטימיסט מפוקפק שאינו מאמין בכוחו של אדם להיזהר, לעצור, לשנות ולכוונת תוחלת תרשה. אופטימיזם שלך הוא מחוץ לאדם. הוא פוסח עליו. הוא מבטל את כוח הבחירה החופשית שלו. הוא אינו משגיח ברישות התבונה. הוא, אך ורק "הכל צפוי", ואך ורק הטוב כלבבך המובטח. אין פסימיות גדולה מזו.

אם תקרא דברי, אני מאמין, באופטימיות טבעית ומבוססת, כי תחזור בך ותשוב אל מהוות השיחה. אחד מסימני השבר הקשה שנשברנו אנחנו איש באחיו ורע ברעהו הוא שאין אנו מאמינים עוד בהידברות, שאין אנו מוצאים עוד תועלת כלל בדיאלוג. אנחנו מניפים דגלים ברוח וסומכים עליהם שהם יספגו זה באריגו של זה עד שאחד מהם ייקרע. אתה חשוב לי. לו אהיה גם אני חשוב בעיניך. בוא נדבר שוב. בוא לא נסכם במילה אחת מי אתה כולך ומי אני כולי. אתה מלא ומורכב. האמן נא שכל אדם כך. גם אני. אופטימיסט אינו תורם כלום כשהוא מחוק כל קו ומשאיר רק פסימיסט לשמצה. יום שישי היום. ביום ראשון בשורה...!?

חדש הופיעו 15-16

אנציקלופדיה לבית ישראל

העורך הרב רפאל הלפרין

20 כרכים מהודרים במבצע ענק

גדולי התורה והחסידות מקבלים מהעורך את כרכי ה"אנציקלופדיה לבית ישראל"

מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א

האדמו"ר מנארול שליט"א

האדמו"ר מזוטשקא שליט"א

הרב שמחה זיסל ברוידא שליט"א

האדמו"ר מקוידנוב שליט"א

האדמו"ר מראדזין שליט"א

האדמו"ר מספינקא שליט"א

האדמו"ר מקאליב שליט"א

לכבוד "אנציקלופדיה לבית ישראל" סנטר 1, רח' ירמיהו 43 ירושלים, טל' 02-372356, 02-372069, בני-ברק, רבי עקיבא 92, טלפון 03-5791517

נא לשלוח לי את 20 כרכי האנציקלופדיה לבית ישראל' בעריכת הרב רפאל הלפרין, בתנאים הבאים (נא לסמן את המשבצת המתאימה) (עפ"י היתר עיסקא מבית דינו של הרב והאדמו"ר שליט"א זכרון מאיר-בני-ברק)

★ מצורפות 24 המחאות ע"ס 79 ש"ח לחודש במשך 24 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"

★ מצורפות 18 המחאות ע"ס 97 ש"ח לחודש במשך 18 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"

★ מצורפות 12 המחאות ע"ס 130 ש"ח לחודש במשך 12 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"

★ מצורפות 3 המחאות ע"ס 488 ש"ח לחודש במשך 3 חודשים לפקודת "הקדש רוח יעקב"

★ מצורפת המחאה במזומן ע"ס 1430 ש"ח לפקודת "הקדש רוח יעקב".

ניתן לשלם בכרטיס אשראי - קרדיט, ובהוראת קבע לבנק. התשלומים ללא תוספת ריבית והצמדה וכוללים דמי אריזה ומשלוח לבית הלקוח.

שם_____ ת.ז._____ טל'_____

כתובת_____

האם יהודי צרפת חוששים מתוצאות הבחירות בארצם?

מאת ד"ר נפתלי אילתי

העיתונות בארץ וכן העיתונות היהודית בעולם מרבים לכתוב על עתיד היהודים בצרפת, ועל החשש שלהם מפני תוצאות הבחירות לנשיאות המדינה והרשויות המקומיות, בהן קיבלה המפלגה הלאומית הקיצונית "החזית הלאומית" של ז'אן מארי לה פן קולות רבים. בבחירות לנשיאות המדינה, שהן ארציות, קיבל לה פן קרוב לחמישה עשר אחוז, ובבחירות לרשויות המקומיות, שהן אישיות, שהתקיימו זמן קצר אחרי כן, קיבלה מפלגתו ראשות של שלוש ערים גדולות: ניצה עם למעלה משלוש מאות אלף תושבים; עיר הנמל הצבאי טולון, עם אוכלוסיה של מאה ושבעים אלף תושבים, והעיר מאריניאן, בשלושים ק"מ ממארסיי, עם אוכלוסיה של כחמישים אלף תושבים.

יהודי צרפת חוששים מפני עליית האנטישמיות בצרפת, אולם עד כמה שניתן להיות מודאגים מעליית האנטישמיות בבחירות בכל מקום, הרי זה מוגזם ביותר לדבר על פחד היהודים בצרפת ועל אפשרות של עלייה מארץ זו. כותב הטורים, המכיר את צרפת ויהודיה, ואחרי השיחות שהיו לו במושב הוועד הפועל הציוני האחרון ועצרת הסוכנות היהודית, שהתקיימו לאחרונה, יכול לקבוע בבירור, כי היהודים אינם מפחדים מעליית האנטישמיות עד כדי מחשבות לעלות לישראל.

אגב, להצלחת לה פן בשלוש הערים הנ"ל בבחירות לרשויות המקומיות היו סיבות מיוחדות. זה למעלה משנה שראש עיריית ניצה, איש הבלתי תלויים מהימין המתון, ברח מארצו, בגלל שהיה מעורב במעשים פליליים. ראש עיריית טולון, גם הוא מהימין המתון, יצא מבית הסוהר כמה ימים לפני הבחירות לרשויות המקומיות. גם במאריניאן היו כנראה סיבות מיוחדות להצלחת הימין הקיצוני. מאחר שראשי הערים של הימין איכזבו את הבוחרים לא רצו להצביע בעד השמאל, העדיפו להעביר קולותיהם לימין הקיצוני. אגב, ראש עיריית ניצה מנהל כבר מו"מ לעבור ממפלגת לה פן לגוליסטים.

הימין המתון עמד בהבטחתו

לפני כשלוש שנים, בימי נשיאות הסוציאליסט פרנסואה מיטראן, זכה הימין המתון בהצלחה רבה בבחירות לפרלמנט, ולאחרונה בבחירות לנשיאות המדינה ולרשויות המקומיות.

בבחירות האחרונות נבחר רק ציר אחד ממפלגתו של לה פן לפרלמנט, כיוון שלא נעשו הסכמים עם מפלגתו בסיבוב השני. לעומת זאת, זמן קצר אחרי כן, כשהתקיימו הבחירות לפרלמנט האירופי, שהן בחירות ארציות, קיבלה מפלגת לה פן תשעה מנדטים, מתוך שמונים ואחד שיש לצרפת בפרלמנט הזה.

ייאמר לזכות הסוציאליסטים, שהם הודיעו לפני הסיבוב השני לראשות הרשויות המקומיות, שבמקומות שתהיה התחרות בין הימין המתון והימין הקיצוני הם יצביעו בעד מועמדי הימין המתון, בלי לבקש פיצוי כלשהו. וזאת כדי לבלום את הימין הקיצוני מלזכות בראשות הרשויות המקומיות. הקומוניסטים לא הודיעו רשמית על כך, אבל ידוע שהמנהיגות נתנה הוראה ברורה בנידון. ניתנו הוראות המורות הן מצד הימין המתון והן מהשמאל להפסיק כל מגע ולא לעשות יותר שום הסכמים עם אנשי לה פן.

האנטישמיות בצרפת אחרי המלחמה

צרפת היא שהעניקה לאנושות זכויות אדם ואזרח, היא גם המדינה שבה נולדה המחשבה הגזענית, עם ספרו של ארתור ז'וזף דה גוביגו (1816-1882) "מסה על אי שוויון הגזעים האנושיים" (1851).

לכן ברור גם מדוע גם הוגי דיעות נאורים בצרפת, שנלחמו בקלריקאלים, במשטר המלכותי, לא נוקו מאנטישמיות. היות ולדעת חוקרים רבים הדת היא אחד הגורמים העיקריים באנטישמיות, אם כי יש לכך גם גורמים אחרים, כגון בעיות כלכליות, תורת הגזעים, והעובדה שממשיכים לראות ביהודים גורם זר בארצות מושבותיהם.

היות וצרפת היא ארץ קאתולית ביסודה, כתשעים וחמישה אחוז מאוכלוסיה קאתולים, אין להשתומם שיש לאנטישמיות שורשים עמוקים בארץ הזאת. בפרט, כאשר רבים מאוכלוסיה ממשיכים לראות ביהודים זרים גם במקומות שקיבלו זכויות אדם ואזרח.

גם אחרי חוק הפרדת הדת מן המדינה (1905), ממשיך הגורם הדתי להיות מקור לאנטישמיות. ללא גורם זה לא היו שונאי ישראל מצליחים להסית ההמונים ביהודים ותורת הגזעים לא היתה יכולה להתפשט ולעשות שמות ביהודי אירופה.

ולא רק לשונאי ישראל היו היסוסים אם לתת ליהודים זכויות אדם ואזרח בעת המהפכה הצרפתית הגדולה. שכן אחרי קבלת הצהרת זכויות אדם ואזרח במוסדות המחוקקים (31.8.1789) היו היהודים צריכים לחכות כשנתיים עד לקבלת זכויות אלה אחרי שהפרוטסטאנטים והמוסלמים וכו' לכך. ההגבלות החוקיות נגד היהודים בוטלו רק ב־27.9.1791.

לאנטישמיות המודרנית היו מהלכים בפרלמנט הצרפתי: אדואר דרומון הקים חוג אנטישמי בפרלמנט, וקמה התנועה המלכותית – האנטישמית "ל'אקסיון פראנסז", עם שארל מורא וליאון דודה בראשה.

בין שתי מלחמות העולם התנהלה תעמולה אנטישמית בגלוי בשם חופש הדיבור. רק לפני מלחמת העולם השנייה יצא חוק נגד תעמולה אנטישמית הקוראת לפגוע ביהודים, ומאוחר יותר נתקבל חוק הענשה נגד אלה שהכחישו את השואה. האנטישמיות בצרפת השאירה רשמים עמוקים אצל הנוצרים, אבל רבים נמנעו מלהופיע בגלוי ולדבר על כך, כי חששו שמא יתגלה שיתוף הפעולה שלהם עם האויב בתקופת המלחמה. אך בוודאי שאין לקבוע כי האנטישמיות נעלמה אחרי מלחמת העולם השנייה.

תנועתו העממית של פוז'אד, שהצליחה להכניס למעלה משלושים צירים לפרלמנט, ואחרי כן התמוטטה, לא היתה רשמית תנועה אנטישמית, אלא הופיעה כמגינה על המעמד הבינוני ומתנגדת לדיקולוניזציה. ולכן תקפה ישירות את מנדס פראנס, ראש הממשלה הזאת, ובעקיפין את היהודים.

אשר למדינת ישראל החמרת המצב באלג'יריה והקמת הממשלה האלג'ירית הזמנית בקאהיר גרמו לכך שצרפתים רבים ראו בישראל חזית שנייה במלחמת באלג'יריה. יחסי צרפת וישראל נתהדקו, עד שהיה גל הבריה בראשית שנות הששים, שישראל היא ידידת צרפת ובעלת בריתה. גם שינויי הקו המדיני בצרפת לגבי ישראל והתקפתו של דה גול על היהודים שום עם שתלטני לא עורר גל אנטישמיות.

ראש החזית הלאומית, ז'אן מארי לה פן, טוען שהוא איננו אנטישמי והראיה לכך שבתנועתו נמצאים יהודים. בבחירות הקודמות לפרלמנט היה יהודי אחד, אידלבר, מועמד לפרלמנט, אך הוא נכשל כיתר המועמדים של מפלגתו. לה פן הסביר לא אחת שתנועתו נלחמת נגד הערבים המוסלמים המציפים את צרפת, ומדיך להחזירם לארצותיהם. הקרי"ף (נציגות יהדות צרפת) יצא בגלוי נגד לה פן, שהוא גזעני. אומנם היו יהודים שטענו, שאם הוא עצמו טוען שאיננו אנטישמי, מדוע לייחס לו מעמד אנטישמי. בקרי"ף טענו, שהדרך מגזענות ערבית מוסלמית לאנטישמיות איננה רחוקה.

לה פן ממשיך לטעון שאיננו אנטישמי, אף על פי שהיו לו כמה ביטויים קשים נגד היהודים, והעיקרי שבהם: "השואה היא פרט קטן בהיסטוריה".

כשהגיע לה פן לשטרסבורג כציר הפרלמנט האירופי ביקש לבקר בבית הכנסת, אך ראש הקונסיסטואר דחה אותו בטענה שאיננו אורח רצוי. לה פן ביקש לבקר בישראל, בתנאי שיתקבל על ידי ראשי השלטון בארץ כראש מפלגה. גם דרישתו זו נדחתה.

אם היו יהודים שסברו תחילה שאין לדחוק את לה פן הצדה כאנטישמי, הרי כיום מבינים כולם שיש לגנות את הגזענות שלו, וגם המפלגות בצרפת החליטו להחרים אותו.

هكذا من الأصل

صكرا عن الاصل

על סדר יומנו / מאת יוסף (יוסקה) שפירא

ומה הלאה ?!

לאן פני הנבחרים של המחנה לאומי?

המחנה הלאומי עומד בפני משימות כמעט בלתי אפשריות. קודם כל אחריות כלפי 150 אלף המתיישבים ביש"ע ועוד כ־15 אלף בגולן, אשר אין ספק שקיומו של המחנה הלאומי עודד אותם להשתקע באותם חבלי ארץ ולעמוד עתה בחזית המאבק על מהות הקשר בין אזורים אלה לבין מדינת ישראל.

הציבור הלאומי נאמן לאותה דרך, מוכן לעשות הרבה למענה. גם אם השמאל מנסה להציגו כציבור אדיש. אבל המנהיגות של המחנה הלאומי עוד לא הוכיחה את "הבגרות" הנדרשת ממנה בתקופה שהנה מהגורליות ביותר למדינת ישראל. הפיצול במחנה הלאומי הוא רק חלק מהתופעה. הצד הקשה יותר הוא שהמחנה הלאומי אינו מציג תכנית, יוצא מדבר אל הציבור בסיסמאות וכהבהרה שהי רוליטנפייה לפני הגשמת שלבים בה מכריעים בהסכם אוסלו! האמנם אפשר להציג היום. אחרי המציאות החדשה ההולכת ונוצרת במהירות רבה, את אותן גישות שהוצגו לפני הסכמי אוסלו?

המציאות שנעמוד בפניה

המציאות ההולכת ונוצרת נראית יותר ויותר בלתי הפיכה. כשם שהמציאות שנוצרה בעזה וביריחו) היא בלתי הפיכה, כך גם המציאות אשר תיווצר בתחומים האזוריים שתים ביו"ש, תהיה גם היא בלתי הפיכה באותה מידה. מציאות בלתי הפיכה היא, לענ"ד. מדיניות אשר הגשמתה תציג אתגרים קשים, שאי אפשר יהיה לגייס רוב בעם וכנסת שיתמוך בהם! זוהי המציאות שנוצרה כלפי חבל עזה. אין היום גם מיעוט רציני, שימליץ לבטל את העצמאות הכמעט מלאה שניתנה לחבל עזה, או שנלקחה בניגוד לרצוננו.

המציאות שרבין־פרס יוצרים בכוונה, היא "עזה־יריחו" של רוב הערים הגדולות ביו"ש: "סמכויות" בסמכויות של ישראל רק על הנייר וגם אלה אי אפשר לממשן. משטרה משותפת שפירושה כבילת ידיה של ישראל, אשר כדי למנוע פיגועים מעזה חייבת להטיל סגר שהולך ומתארך. האין צורך לפרט פרטים נוספים, הרי הדגם של עזה־יריחו ניצב לפנינו "במלוא הדרו ועוזו".

אותה מציאות תהיה חמורה ביו"ש פי כמה. היא תגובה על ידי שלטון פלשתינאי שכבר יהיה שלטון נבחר, הוא לא יהיה פחות דמוקרטי מה"שלטון" המצרי ומה"דמוקרטיה" הסורית. עראפאת לא יהיה עוד יו"ר וראשי המשרדים כבר לא יהיו פקידים. היו"ר ימ"ש יכריז על עצמו כנשיא והעולם הנבער יתייחס אליו בכבוד, כראוי ל"לוחם פטריוט" (משוחח) שהצליח לקום מן הקרשים ולהיות ראש מדינה. ראשי המחלקות של האוטונומיה ייחשבו כשרים לכל דבר, גם השגרירות שלהם תפרח ותלך... אולי הציבור הפלשתינאי יתגעגע לשלטון הישראלי, אבל בדמוקרטיה מסוג זה איש לא יעז לפתוח את פיו.

מי מסוגל לשנות מציאות זאת?

האם יש במחנה הלאומי מאן דהו המסביר שבמועד מאוחר יותר הוא יוכל לשנות את המציאות ההולכת ונוצרת ביו"ש, בעקבות ההסכמים האחרונים? האם יש נבחרים רציניים, שאינם מפריחי סיסמאות, היכולים להבטיח זאת? ברור לעין כל שאת המציאות הזאת כולה לא יוכל שלטון ישראלי, כל שלטון ישראלי, לשנות ולהחזיר את הגלגל לאחור. חלק מהמציאות החדשה הנוראה הזאת, רק חלק ממנה, יוכל לשנות רוב, אבל רק רוב מכריע! לא רוב של חבר כנסת אחד ואף לא של חמישה. רק רוב מכריע בכנסת ובתנאי שיהיה מגובה על ידי רוב בעם, גם בין חיילי המילואים!

איך משיגים רוב כזה? רק על ידי גיבוש מדיניות ודרך, אשר יכולות לרכז סביבן את רוב העם! מדיניות כזאת אינה מדיניות של ארץ ישראל השלמה. מדיניות זו אינה מדיניות של אף שעל. מי שירצה לגבש סביבו את רוב העם יצטרך להוכיח ולשכנע, שהוא אינו קנאי, שהוא מוכן לוותר גם על תחומים וגם על חלק מהזכויות!

מי שירצה לגבש סביבו רוב כזה, גם יצטרך לעמול ולשכנע שהוא ינהג ביושר, ושלא כמו רבין ופרס הוא לא יוליך שולל את העם, שהוא מתכוון בדיוק למה שהוא אומר, למה שהוא נותן לציבור להבין מדבריו! רק לאדם שיצליח בשני אלה, יהיה הכוח המוסרי לגבש סביבו את העם ולקבוע יחד עם העם "קווים אדומים" אשר מהם לא נזוז, אשר את תוצאותיהם לטוב ולרע חלילה, יהיה רוב העם מוכן לשאת. גם אם התוצאות תהיינה קשות, גם אם תגרורנה את המדינה חלילה לאינתיפאדה מתחדשת, לכרסום במעמד "החביב" של ישראל וראשיה בעיני העמים. ה"חסד" אשר רבין ופרס התפתו לקבלו יחד עם רוצח הילדים עראפאת ימ"ש, "חסד לאומים – חטאת".

עת לעשות לה'!

המפלגה הגדולה במחנה הלאומי אינה נוקטת דרך זאת. נוסף לבעיותיה הפנימיות והפילוג אשר היא טרם עיכלה, אשר השבוע נוסף לו עוד אקורד צורם ומכוער על ידי דוד לוי, אינה נוקטת קו ברור ואינה מציגה תכנית ברורה וריאלית. הטעמים לכך מובנים – החשש מתסיסה בתוכה, הקושי לגבש תכנית בשעה שהכל בתהליך של שינוי. נראה שיותר משהיא "מרוויחה" מהתחמקות מנקיטת עמדה מנהיגה, היא מפסידה.

ואולי זו היא שעתן של המפלגות הקטנות להבדיל את המהלך. אולי זו שעתן של אותן תנועות אשר חניכיהן הם אשר הגשימו את צו ההתיישבות הם, בניבוי הריהם ומשפחותיהם, עומדים בגבורה ובנבונות, בחזית המאבק. בראש מפלגות אלה מצויה כמובן תנועתנו! האם יהיה לה האומץ לגבש תכנית כזאת? האם יהיה לנבחריה העוז לומר לציבור את האמת הקשה ולהיאבק עליה? האם יהיה לנבחריה העוז לומר לבוחריה שאם לא ננקוט דרך זאת, הקו של "תפסת מרובה" עלול להיות, במצב המתחדש עלינו, גרוע יותר? האם אי אפשר לצפות מנבחרים של מפלגה את האומץ הנדרש ממפקד לומר לפקודיו שמכיוון שהפסדנו את הקרב הראשון – עלינו "לקצר את הקווים"? שאם איננו רוצים להפסיד ב"קרבות" נוספים, או חלילה את המערכה, אנו חייבים לנקוט דרך זאת! לא לוותר על זכויותינו, שהרי לנו אין זכות ורשות לכך, אלא "לקצר את הקווים"!

"קיצור קווים" בשעה זאת ובעניין זה, פירושו הצגת מדיניות אשר תלכד סביבה את הרוב המכריע של העם, על ידי פשרה יהודית. לא פשרה עם הערבים אלא פשרה בין יהודים. אנו, הלוחמים הנאמנים של שלמות הארץ, דווקא אנו חייבים לנקוט דרך של "עת לעשות לה' הפרו תורתך"!

"אדברה וירווח לי"

כתבתי דברים אלה, משום שהגעתי למסקנה שאיני יכול שלא לכתבם, משום שאחריותי כלפי הציבור, כלפי חניכי, כלפי העולים הרבים שיש לי חלק בעלייתם לישראל, כלפי חברים שבחרו בי בתקופת שנות לתפקידים שונים וכלפי בני משפחתי, מחייבת אותי לומר דברים אלה בגלוי, להציגם כדרך. אינני כותב את הדברים מתוך יאוש או אכזבה, לא ולא, אלא מתוך בטחון אמיתי שנקיטת דרך זאת היא היחידה שיכולה להביא למפנה שבני אנוש יכולים להביאו, ואולי גם להפוך את הגלגל לאחור!

כשאיש צבא נוקט ב"קיצור קווים" אין כוונתו להישאר מאחורי הקווים המקוצרים, זוהי רק טאקטיקה ולא אסטרטגיה. טאקטיקה לזמן קצר או לזמן ארוך, טאקטיקה שבני אדם יכולים ליזום את שינויה, או טאקטיקה ששינויה מצריך "שעת פקידה". לשמחתנו זכה דורנו מספר פעמים לשמוע את "קול דודי דופק", כפי שכתב הגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל. מי שהאמין אז שהיה זה "קול דודי דופק" מצפה ויצפה באמונה לשומעו עוד עוד, בשעה שיעלה הרצון בפניו!

מי שהשתיק מעשי רצח אינו ראוי להנהגה

"שיין אבער פאסקודנע"

כשאריה דולצין המנוח, שהיה יו"ר של הנהלת הסוכנות וההסתדרות הציונית, רצה להגדיר את העם היהודי, על היופי והכיעור שבו גם יחד, היה אומר: דער אידישער פאלק איז א שיינער פאלק, אבער אייך פאסקודנע.

נזכרתי בהגדרה זאת בשומעי את הויכוח על הריגת השבויים על ידי חיילי צה"ל. אין לאנשים במה להתעסק, חייבים לנתץ כל חלקה טובה, למצוא את הצד ה"פאסקודנע" בעם, לא להשאיר בעם מתום!

תגובה של עם הקם מאפר

בימי סבת נתבע עגלון אל רב העיירה לדין תורה, על שנשכר לבוא ביום א' בשבוע והוא התאחר ובא ביום ה'. שאל העגלון את הרב באיזה חודש ניתנה התורה? ענה לו הרב בחודש תמוז. נענה העגלון ואמר איך אפשר לדון על פי תורה שניתנה בימי תמוז הלוהטים, את מי שאחר לבוא בימי סבת הגשומים כשהדרכים משובשות במי גשמים ובבוץ! כך מספר דרויאנוב בספרו המלא מוסר השכל למכביר.

האמנם אפשר לדון היום את העם בישראל על מעשים שנעשו אז? אז – אחרי שהעם קם מאפר השואה וניסה להקים את מדינתו, אז – כשכל מדינות ערב קמו כדי להשמיד את התקוה היחידה שעוד נותרה לעם הזה. כולם קמו עלינו, איש לא נעדר! אז – בימי סיני, כאשר מצרים התחמשה כדי לחזור ולנסות להשמידנו, ובערב מלחמת ששת הימים כשהעולם כולו סבר שהנה עוד מעט קט ומדינת ישראל תימחק מעל פני הקרקע, חלילה. רק אידיוטים, חסרי מעש שעברם הוא עתידם, רק אלה מחפשים את הכיעור של העבר, כדי להוכיח לעצמם שהם חיים, שאם לא כן הכל יחשבו שהם מתים, גם הם עצמם!

האם מי שהשתיק ראוי להנהגה?

איש לא יעלה על דעתו לשנות את החוק כדי להביא למשפט את אלה שהיו מעורבים ברצח השבויים ובהשתקתם, אבל להנהגת העם הם פסולים! מאירקה פעיל הסתבך בראיון שנתן ביום רביעי ב"ערב חדש", בנסותו לפגוע אישית בד"ר אריה יצחקי שסיפר על מקרים רבים של רצח שבויים, כשלא עלה בידי פעיל להכחיש את דבריו. אבל דבר אחד נכון אמר מאיר פעיל: אם יש מישהו מדרגת מפקד גדוד ומעלה, המעורב במעשים אלה, בהשתקה זאת, הוא אינו ראוי לשמש בשום עמדה פוליטית הנהגתית. מאיר פעיל צודק! אדם כזה אינו יכול להיות לא פקיד בכיר ולא שר וגם לא למעלה מזה. אם יוסי גנוסר נפסל להיות מנכ"ל משרד, בגלל חלקו בפרשת קו 300, מי שהיה מעורב ברצח שבויים אינו יכול להיות שר של אותו משרד! אם אדם שאשתו הפקידה דולרים באמריקה מרגיש שאינו יכול להיות ראש ממשלה, מי שידע והשתיק מעשי רצח, על אחת כמה וכמה!

להתפטר!

בשכלנו הדל איננו מסוגלים להבין למה נזכרו להוציא לציבור את המעשים המכוערים הללו. ואולי הקב"ה זימן את הדברים? אולי נוצרה הזדמנות הדרך להיפטר מן הממשלה המעוותת, המוכרת את ארץ ישראל בגניבה, לשתאיה שלא השלימו עם קיומה, המפקירה את חלוציה, את ילדיהם ונשיהם! הרוצחת במעשיה את תקוות העם היהודי, את גולת הכותרת של ההיסטוריה שלו – את נפש מדינת ישראל! אם הם אינם מוכנים להתפטר בגלל העוול שהם עושים למדינת ישראל, עתה הם יכרחו להתפטר בגלל מחדליהם כלפי רצח של שבויים!

האשמת על דיר יאסין

הנה מתברר שאלה אשר דיברו על טוהר הנשק קבל עם ועולם, והאשימו את "הפורשים" ברצח בדיר יאסין, לא היו טובים מהם, אלא גרועים מהם. גרוע מזה, הם היו צבועים! הם עשו מעשה זמרי וביקשו שכר כפנחס. הנהגת האצ"ל ובגין המנוח בראשה היו ההגונים, ההמוניים, גם הסובלנים כלפי אחיהם היהודים, ורק בגלל איפוקם לא פרצה מלחמת אחים!

את עקביותו של בגין ודבקותו בחוק, הוכיחו מעשיו כשהיה ראש ממשלה. ראש ממשלת ישראל שהחזיק את כוחו של החוק וקידשו מעל לכל – היה רק מנחם בגין ז"ל, מפקד האצ"ל. עכשיו מתגלה "טוהר הנשק" של אלה שהאשימו את זולתם באי שמירתו...

כוננות בחיפה לכיוון ירדן נגד עירק

מטוס קרב אמריקאי חונה על סיפון נושאת המטוסים "רוזוולט" העוגנת במפרץ חיפה, על רקע צלע הר הכרמל ובתי העיר חיפה. אנשי הצוות ממתינים בדריכות לתמרונים המשותפים עם ירדן נוכח האיום העירקי החדש צילום: איי.אף.פי

סביב העולם פחות 20 דקות

מטוס "קונקורד", של חברת התעופה הצרפתית "אייר פראנס", שיפר ביותר מ־20 דקות את שיא המהירות מסביב לעולם. לאחר שחזר לניו־יורק בשעות הערב של יום חמישי 32 שעות ו־25 דקות לאחר יציאתו. צילום: איי.אף.פי

סיכומו של שבוע

שליט עירק אחרי העריקה

עריקתם של שני הבכירים מעירק, חתניו של השליט סדאם חוסיין, גרמה להתעוררות של כל הזירה המזרח תיכונית. ירדן שנתנה מקלט לשני הבכירים נכנסה למילכוד. סדאם חוסיין מסוגל לתקוף אותה. ארה"ב הזהירה והודיעה על תמרונים משותפים בינה לבין צבא ירדן, שהיו מתוכננים מראש. ישראל נענתה לבקשת ארה"ב לאפשר למטוסיה לטוס מעל תחומי ישראל למקרה שיהיה צורך לשגר סיוע אווירי דחוף לירדן מנושאת המטוסים "תיאודור רוזוולט", ששטה קרוב לאיזור.

בארה"ב הגיבו בספקנות על הבריחות סגן ראש ממשלת עירק, טארק עזיז, כי בגדד מוכנה עכשיו למסור מידע חדש על תכנית הנשק הגרעיני שבידי עירק. בפנייתו למועצת הביטחון טוען עזיז, כי חוסיין כאמל, שנמלט לירדן, הוא זה שמנע עד כה את מסירת המידע. זהו תמרון שקוף מצד הדיקטטור העירקי להטיל את האשמה על חתנו העריק.

מומחים לענייני עירק סבורים, שהרקע לעריקה של שני הבכירים הוא ריב משפחתי בין שני החתנים לבין בנו של סדאם, עודאי, אשר רוצה להשתלט על המנגנון הממשלתי ולדחוק את רגליהם של בני המשפחה האחרים. הבן הזה במסע הרזות של בני משפחה כדי לחזק את מעמדו בצמרת ולזרז אותו בתומכים חדשים שיהיו תלויים בו. המסע הזה הדאיג את הגנראל חוסיין כאמל. הוא חשש שהוא עצמו יהפוך קרבן למדיניות הטיהורים בצמרת שמבצע סדאם חוסיין ובנו עודאי. השערה אחרת היא, כי הגנראל כאמל ברח מעירק ולא נשאר להיאבק על מעמדו בצמרת, משום שלדעתו פחתו סיכויי משטר סדאם חוסיין לשרוד. הוא הופיע במסיבת עיתונאים ברבת עמון והצהיר כי הוא פועל לשינוי המשטר בעירק כדי להביא להסרת הסנקציות הכלכליות מעליה ולהשתלבותה מחדש בפעילות הבינלאומית והבינערבית. הגנראל כאמל חסן נחשב לאיש השני בעוצמתו במשטר העירקי. הוא האיש שהקים את המשמר הרפובליקני, לב הצבא העירקי, שמגן על המשטר. עריקתו היא מהלומה כואבת למשטר העירקי ומהווה הוכחה ברורה למצבו הרע המעורער של עירק.

ראש האופוזיציה השיעית העירקית, איאתוללה מוחמד באקר חכים, הצהיר בטהרן, כי עשרה קצינים בכירים מצבא עירק נעצרו בימים האחרונים, ביניהם מקורבים של גנראל אליחסן כאמל. הוצבה שמירה כבדה על בנייני הממשלה, ובעיקר על מרכזי מפלגת השלטון "הבעת". כן תוגברה השמירה סביב מרכזי הרדיו והטלוויזיה בבגדד. רוב הקצינים שנעצרו מוצאם מתכרית, עיר הולדתו של סדאם חוסיין. בעירק אובחנו תנועות צבא בלתי שגרתיות.

המלך חוסיין הירדני הצהיר, כי הוא לא מזדהה עם האופוזיציה העירקית, והוא מסכם את תפקידו בעניין רק בהענקת הכנסת אורחים לאלה שביקשו את חסותו, מנהג מקובל בירדן, שביסודה האוכלוסייה הבדווית. ירדן נמצאת במיצר. כלכלתה קשורה עם הכלכלה העירקית, מה עוד שירדן היא המוצא היחיד של עירק לעולם, וממנה היא מקבלת אספקת סחורות ותרופות מחו"ל.

הנשיא סדאם חוסיין האשים את חתנו, חוסיין כאמל חסן, בגניבת מיליוני דולרים בעזרת חברות קש שהקים. חוסיין מלך ירדן דחה את בקשתו של עודאי, בנו של סדאם חוסיין, להחזיר לעירק את העריקים.

השליט העירקי, סדאם חוסיין, איתת מספר פעמים בתקופה האחרונה, דרך ירדן, על נכונותו לבוא במו"מ עם ישראל. אך ישראל לא התייחסה לאיתותים בשל עמדתה של ארה"ב נגד כל מגע עם משטרו של סדאם חוסיין. שליט עירק מבקש להשתחרר מן הלחץ הבינלאומי עליו, והוא מניח שקשרים עם ישראל יקלו על מדינות שונות להסיר את הסנקציות הכלכליות מעל ארצו.

י. א.

התערבות בנק ישראל האיצה הפיחות

בשבעת החודשים הראשונים של השנה היה שער הדולר נמוך מזה שהיה לפני שנה. הוא נסוג אל מתחת לשלושה שקלים בתוצאה משולבת של ייסוף בארץ ושל ירידה בשער הדולר בעולם.

בעקבות התערבות בנק ישראל במסחר במטבע חוץ השתנה המצב: השער חזר לרמתו לפני שנה ויש כבר פיחות לעומת תחילת השנה. התערבות בנק ישראל באה במקביל להתחזקות הדולר בשוקי הכספים בעולם.

בשוקי הכספים בעולם נהנה הדולר בתקופה האחרונה מתמיכה של הבנקים המרכזיים של ארה"ב ויפן. הורדת הריבית בגרמניה ונתונים חיוביים שהתפרסמו על המשק האמריקני סייעו באותו כיוון.

התערבות בנק ישראל באה בעקבות לחצים פנימיים רבים ונתונים חמורים על התפתחות המאזן המסחרי, השחיקה ברווחיות היצוא וחגיגת היבוא. בבנק מודעים לכך שההתערבות הנוכחית עומדת בניגוד למדיניות המוצהרת, לפיה השער נקבע עפ"י כוחות השוק. הנגיד, פרופ' יעקב פרנקל, הודיע שבתנאים שנוצרו יש לסייע לכוחות השוק ולהביא לעליית השער, באמצעות הזרמת ביקושים מוגברת.

הסקטור העסקי עדיין הוסיף מצדו להמיר מטבע חוץ לשקלים. אבל אם שערי מטבע חוץ יעלו בקצב מואץ, אזי אפשר לצפות לשינוי בהתנהגות הציבור: האשראי הדולרי ייהפך להיות יקר יותר כתוצאה מהפיחות בצירוף הריבית. במקרה זה צפויה רכישת מטבע חוץ ע"י הציבור כדי להחזיר הלוואות דולריות, וביקושים אלה עצמם יאיצו את הפיחות.

גוברות הערכות כי אנו עומדים בפני המשך התחזקות הדולר, הן בגלל עלייה בערכו בשוקי הכספים בעולם והן בשל מגמת בנק ישראל לזרז את הפיחותים. יש כמובן לקבל את ההערכות הללו בערבון מוגבל, שכן כבר נוכחנו בעבר שהערכות המומחים היו טובות יותר בניתוח התפתחויות העבר מאשר בחיזוי העתיד. עם זה יש לשער כי חיזוי זה ישמש בסיס להשקעות בפעילות עסקית בזמן הקרוב.

ל' ס'

מה עושים מול פורעים ערבים

מאות הפורעים הערביים מבני הכפר דורא אל קרע שליד בית אל, שטיפסו אל המאחז שהוקם על ראש הגבעה הסמוכה לישוב היהודי, בקריאות "איטבח אל יהוד" חייבו נקיטת צעדים דרסטיים כדי למנוע אסון גדול.

הפורעים הערביים שעטו אל עבר המאחז, הרסו את המבנים, שרפו את רגל ישראל חיללו את ספרי הקודש, וכל אותו זמן לא הופיעו במקום לא חיילי צה"ל ולא משטרת חבל ש"י. היכן הם היו? האם הם סמכו על המתנחלים שידעו להגן לבד על חייהם?!

קשה להאמין שפורעים ערביים הצליחו להשתלט, באין מפריע, על מאחז יהודי, כאשר כוחות צה"ל עדיין שולטים בשטח.

מכל מקום, מעצרים מיהרו לבצע בקרב מתיישבי בית אל. מן הדיווח שידוו המתיישבים לעבר המתפרעים נפגע צעיר ערבי והרוג. אין ספק כי התשובה של המתיישבים היתה מחויבת המציאות, שאם לא כן היה עלול כל העניין להסתיים מנפגעים יהודים.

נשאלת גם השאלה, מדוע לא בוצעו מעצרים גם בקרב הערבים שפשטו על המאחז במטרה מוצהרת להרוס ולהרוג?! מעשה ההתפרעות תועד וצולם, כך שמשטרת ש"י יכולה ללא בעיות לזהות את המתפרעים - הערביים ולהביא למעצרם. במשטרה אומרים, כי הם חיכו עד שתסתיים הלוויתו של ההרוג הערבי...

השאלה היא, מה יהיה כשצה"ל יפנה שם שטחים ואותה משטרה תהיה גם אחראית על בטחונם של המתיישבים. ברור שבמקרה כזה אין על מי לסמוך. על כן קריאתו של ח"כ אריק שרון לזרז את הקמתו של משמר אזרחי להגנת היישובים, חייבת ליפול מיד על אוזניים קשובות כדי למנוע את הפקרת הביטחון של המתיישבים ביו"ש.

חיים פיקרש

העם עם הגולן

יום אחד מימי חופשת הכנסת והקיץ הקדשנו לסיור חטוף בגולן, באדיבותו של ועד יישובי הגולן. גם בחבורת הכתבים הפרלמנטריים נמצאו שהגיגו בו בתמהון: האומנם? כבר לפני מאה שנה התחילה התיישבות יהודית בגולן?

להוכחת הדבר הראנו מקום "בני יהודה" ו"גבעת יואב". המדריך המסביר שולף מתיק מכתב של הנשיא השני, יצחק בן צבי, שבאדר א' תרפ"ט (12.3.29) שיגר לחברו ברל כצנלסון וי. וולקסקי, בו כתב בין היתר:

"במשך שנים אחדות התעניינתי באדמת המושב היהודי בני יהודה, שנחרב לפני שמונה שנים בזמן המאורעות בתשעא ובפתח תקוה. אז נשחטה המשפחה האחרונה שהיתה שם, ורק אחד או שנים מבני המשפחה נמלטו, ומאז פחדו היהודים לעלות לבני יהודה.

במצב שנוצר השתמשו הערבים בני הכפר אשטם, והרסו את הבתים ואת הקרקעות החזיקו בהם כל הזמן.

בעוד שהחלותי להתעניין בגורל המושב הזה, רציתי עד כמה שאפשר את התעודות ואת שוברי הקבלות בעד המסים ששולמו בזמנם, ושהיו ברשותו של האד' קראוזה ואחרים, ומסרתי לה' יוסף נחמני לטפל ברכישת הקרקעות. אחרי התפתלקאות רבות והסבוכים קשים (גם התנקשויות בין הערבים לבין עצמם שנגמרו בהריגה מצרניים ואחרים), הצליח נחמני להשיג "מצבכבות" (תעודות אישור) מהשיכים של הערבים תושבי הכפר והסביבה, כי אמנם הקרקעות האלו הן של נחמני, וזה אושר כבר במשרדי הממשלה הצרפתית אשר בעיר המחוז אגצ וקוניטרה...

...בכל עבודתי הקודמת עשיתי אמנם על דעת עצמי, אולם הודעתי מבעוד זמן למרכז הקהילה, במנות, שהמרכז "יהדה" מקרים העניינים, ויכין גם את הגרעין האנושי שיוכל לעלות על הקרקע בבוא שעת רצון. קוויתי כי לכשיוסדר העניין נעורר את השאלה הזאת בקהייק, והדורש שקהייק תגאל את הקרקע.

שני נימוקים היו לי בשעה שהתחלתי בעניין הזה:

ראשית, הפרינציפ הברור שאין להשלים עם ביטול נקודה יישובית יהודית שהיתה קיימת באיזו צורה שהיא במשך עשרות שנים. והיתה לי ההכרה והגבורה שעלינו לעשות הכל בכדי למנוע את מחיקת הנקודה הזאת מתוך מפת ארץ. שנית, עלינו לראות את הנקודה הזאת בתור שער לאדמת החורן. המונה עד עכשיו לא פחות מ־68 אלף דונם. נקודת בני יהודה נמצאת במרחק של שלש שעות מאדמות החורן. כפר זה נמצא בקירוב מקום מגורות וגבנרת, וסמוך לו גם קרקעות חרשות מקניותיה של חברת הכשרת הישוב.

אני לא התייאשתי מההתיישבות יהודית בעבר הירדן. ומרגמותי ששום ציוני ושום יהודי לא יוכל להתייאש מהתיישבות זו. ברור לי כמו כן, ששום התיישבות אחרת לא תוכל להיות בחורן מלבד התיישבות חלוצית – התיישבות המתרוקנית. אם נצליח להציל את בני יהודה, נחזק בזה את אפשרות העלייה הבביצית לחורן בזוקים או באיזור. ולהיפך: אם נזניח את הנקודה הרי אנו מסכנים את העליה לחורן גם לעתיד לבוא. עכשיו אני עובר לשאלה המעשית...

האפז אסד
התעקשות ולחצים

מצומת אפיק פנינו שמאלה בכביש "הציר המזרחי", בכיוון צפונה. עברנו בסמוך למושב אליעד, הנקרא על שמו של המרגל הישראלי אלי כהן הי"ד, ואח"כ עברנו ליד גוש היישובים הרתיים שבגולן: אבני איתן, נוב, חיספין ורמת מגשימים. הגענו לגמלא ובסמוך מאגרי מים במרחק לא רב הכפר היהודי מימי המשנה: קצרין ובמרכזו בית הכנסת.

בעניין רב ביקרנו במוזיאון שבגמלא, בו מוצגים מימצאים מכל תקופת ההתיישבות; חזינו בהקרנת סרטון מנוראות הלחימה וההתגוננות של היהודים נגד הרומאים והמצור הכבד. התיאורים לפי שנכתבו בספרו של יוסף בן מתתיהו.

ועד יישובי הגולן, כולם חרוצים ונמרצים, עסוקים בימים קיץ אלה במאמץ הסברתי נרחב. ראשית – מרוז הביאו את הגולן לרבבות יהודים בירושלים וכעלים אחרות. אתרים, מבנים, אירועים היסטוריים ודרכיים מוצגים בכל הדרם, גודלם ותפארתם בפני הציבור הרחב.

נוסף לכך מביאים אל יישובי הגולן, נופיו הדרים, מרחביו, מפליו, חורשותיו ובתים עתיקים וחדשים שבו, אתרים עתיקים, בתי כנסת ומבנים אחרים. הציבור לכל סוגיו הופך כאן חסיד חבל ארץ זה ומספרם של "העם עם הגולן" גדל מיום ליום.

לאחר שטעמנו מן היינות המשובחים של הגולן התכנסנו באולם אחד, חבורת כתבים פרלמנטריים ועמנו אנשי השידוד, חברים ממשפחות מתיישבים ותיקים בגולן, שזה כבר הגולן הוא ביתם וממנו לא יוזזו בשום פנים.

יהודי ישבנו "לסכם" את הדרך לעתיד. מה הם חושבים ומה אנחנו, אורחיהם, חושבים.

תחילה עסקנו בניחושים. המצב הקיים הוא הטוב ביותר. אדרבה, שאסאד יוסיף להתעקש. מה לנו לדחוק בו? אמר האחד.

השיב חברו: זה לא יימשך. האמריקאים לא יתנו. גם אצלנו מבינים זאת. לכן רבין חותר, בעזרת ארה"ב, להשיג כהשאי "הסכם עקרונות" ועל יסוד זה ינהל מו"מ ממושך ואישי עד להסדר ביניים ואח"כ הסדר קבע.

אמר איש רמת הגולן: העיקר אצלי – הבטחון. אם וכאשר נדע כי באמת ובתמים הבטחון יובטח, ואסאד יוכיח רצון כן ונכונות לשמור זאת, ויהיו ערבויות אמריקאיות ועוד, לא איכפת לי שליטה סורית ברמה.

המשיך חברו ממתיישבי הרמה: ולי חשובה ביותר החקלאות, זו הצלחה שאין לה דוגמה. ההתיישבות כאן ברכה היא לנו. אם לא נופרע. אם יחד עם ההתיישבות יובטח הבטחון נסכים לשלטון סורי ברמה.

שמענו ותמהנו. איש רמת מגשימים דווקא הדהים אותנו יותר: אם הממשלה תוסיף לגלות חוסר הבנה לערכה החשיבותה של הרמה עבודנו – נקום ונרד.

בהמשכה של השיחה חזרו והעלו את נושאי המים: הגולן מקור מי כנרת המספק 30 אחוז מצריכת המים של מדינת ישראל.

בגולן עשרות יישובים מכל זרמי ההתיישבות: הגולן מרחב חיוני להגנת מדינת ישראל, עליו אמרו אנשי הבטחון מובהקים כי תהיה זו קלות דעת לרדת מהגולן גם לעת שלום.

למעשה קיימת הסכמה לאומית רחבה לגבי חיוניות הגולן למדינת ישראל. עקירה מן הרמה תהיה פגיעה חמורה בהסכמה לאומית החשובה מאוד לחברה הלאומית בישראל.

במערכת הבחירות הבאות לכנסת ה־14 יכריע רוב העם את עמדתו הנחושה: אין יורדים מן הגולן.

יונה כהן

השבוע בקו

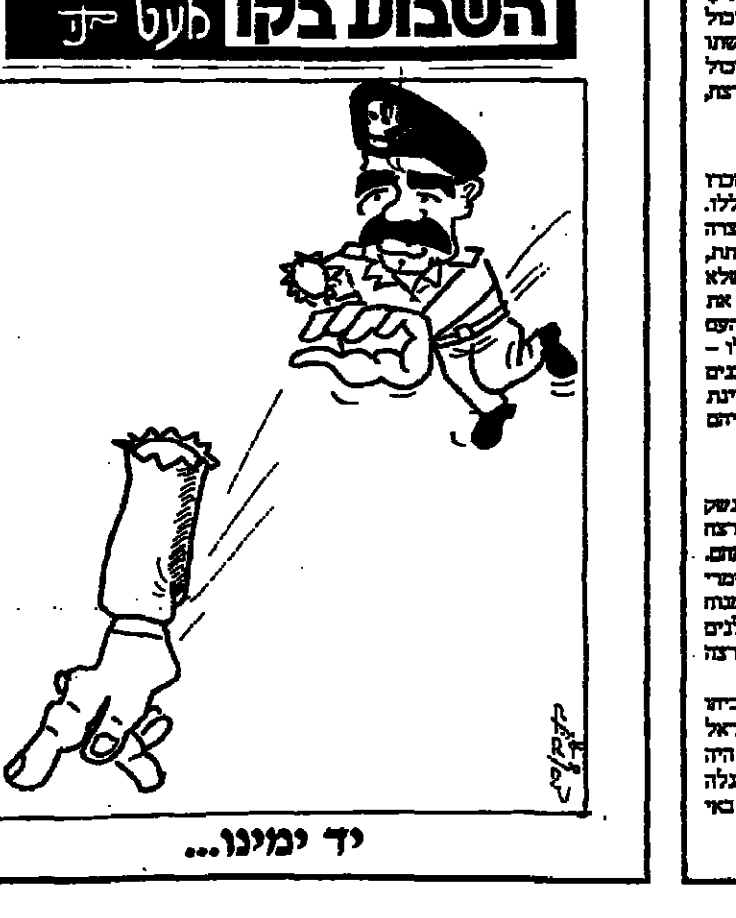

יד ימינו...

פרקים בתולדות הציונות הדתית באירופה

מאת חוה אשכולי

זכר מרדכי – פרקים לתולדות הציונות הדתית במרכז אירופה (מוקדש לזכרו של מרדכי רסל איש ניר עציון) בעריכת מנחם צבי קדרי, הוצאת 'מורשת' תל-אביב ויד לשר' ניר גלים, תשנ"ה

בשנים האחרונות נחלצה הציונות הדתית להשלים פיגור ממושך בחקר הציונות הדתית באירופה, בתקופת השואה והשיקום שלאחריה. מרדכי רסל ז"ל היה חלק חשוב מהיסטוריה זו וגם נטל חלק במאמצי התיעוד שלה. רצונם של חבריו – בעיקר בעמותות ותיקי בני עקיבא במרכז אירופה ובמזרחה – להנציח את זכרו הוליד ספר נוסף בסדרת המקורות והקבצים בתולדות הציונות הדתית באירופה במחצית הראשונה של המאה העשרים.

במה זכה רסל? דברי ההספד של חבריו מאירים דמות מופת בהתיישבות העובדת הדתית בישראל, 'ספרא וסייפא' בלשונו של העורך. רסל מימש הלכה למעשה את משנת 'תורה ועבודה'. היה סופר ועיתונאי פורה ביומון ההונגרי 'אויקלט' וב'הצופה'. יחד עם זה עבד מתוך דבקות במטעי הפרי של המשק. רצונו להמשיך לעבוד את אדמת הקודש ולמלא את חובתו לחברים הביא אותו להמשיך בכך אפילו כשבריאותו התרופפה. אישיותו המוסרית וכושרו הארגוני באו לידי ביטוי כבר בתקופת השואה. בתקופה זו הפכה עיר מושבו אראד לאחד המוקדים החשובים בדרך הבריחה. מרדכי עשה לילות כימים להצלת הפליטים, שהגיעו לשם מפולין, מסלובקיה ומהונגריה. הוא סייע בשיכונם, בציודם, בהעברתם לבוקרשט ואף בארגון עלייתם לארץ. חלקו בארגון אניית המעפילים שטבעה 'מפקורה' – שרבים מבני משפחתו וידידיו עלו עליה בדחיפתו – הכביד על מצפונו כל חייו. הוא ניסה לקדש את זכרם בתיעוד הפרשה הטראגית בספר – 'תיק מפקורה' – ובמאבק להכרת המדינה בטבועי 'מפקורה' כקורבנות המדינה בדרך.

שואה וגבורה

הספר 'זכר מרדכי' כולל שני חלקים. בחלק א' מובאים קווים לדמותו ולקט ממאמריו בנושא המרכזי שהעסיקו – שואת יהדות אירופה. אחת הסוגיות שהעסיקה אותו היתה צמד המושגים שואה וגבורה. רסל תקף את המשכיות הטענה האבסורדית על הליכת הקדושים 'כצאן לטבח', והעלה על נס את ההתגברות הנפשית של הנספים היהודים, שבאה לביטוי בקידוש החיים, מזה, ובקידוש השם, מזה. קידוש השם הוא ראה, למשל, בהתנהגותן של אמהות יהודיות שוויתרו על הסיכוי להצלתן, כדי לא להפקיר את ילדיהן ברגעיהם האחרונים. 'צריכים מנה גדושה של חוסר אחריות כדי להאשים את היהדות המושמדת בתוך לב', טען רסל. אולם בדרכו השקולה הכיר בעובדה שגם ניצולי השואה, שהזניחו משך שנים נושא חשוב זה, נושאים באשמה. ומכאן הלקחים: על בני דור השואה לדרבן הנחלה ממלכתית של תודעת השואה, יש לשמור מאוד על קיום מדינת-ישראל, על רקמתה החברתית הבריאה ולבסוף – יש לעשות הכל כדי שלא נהיה מבודדים מחברת העמים שאנו חיים בתוכם.

סוגיות המוסר נוספות שטרדו את מנוחתו: האם ידעו יהודי הונגריה מה צפוי להם? אם ידעו – מדוע לא ברחו לרומניה או הסתתרו? באיזו מידה היתה ההנהגה היהודית מודעת לסכנה זו? רסל עקב בדריכות אחרי כל מחקר חדש בנושא זה והגיע למסקנה, כי הנהגת יהודי הונגריה ידעה וטעתה בשיקוליה בשמירת השקט של האוכלוסייה היהודית. אולם גם כאן גילה זהירות ואחריות. הוא גינה את השיטה הגלומה ב'רכבת המיוחסים' שארגן קסטנר, מזה, והעלה גורמים תומכים בשיטה זו, מזה. הוא ביקר את מחדלי ההצלה של ההנהגה הציונית ויחד עם זה היה זועם את המיתקפה האגודאית המרושעת עליה. 'בני דורנו' – כתב – 'חייבים להתמודד ללא משוא פנים עם מחדלי העבר ולהסיק מהם מסקנות, אך ניזהר בל שלא להשתמש בעברנו האומלל כנשק לנגיחות פוליטיות, להרבות בהם שנאת חינם ולשון הרע'. דברים אלו אקטואליים עוד יותר בשנות התשעים, כשלמתקפה האגודאית על הציונות נוספו גורמים פוסט-ציוניים למיניהם.

מחקרים ופרקי זכרונות

חלק ב' של הספר כולל בעיקר מחקרים על פעילות תנועת תורה ועבודה, במיוחד תנועת הנוער שלה, בארצות מרכז אירופה ובמזרחה. המחקרים דנים בתקופה שקדמה לשואה, בתקופת השואה ובתקופה שלאחר השואה: הם כוללים מחקרים מדעיים ופרקי זכרונות. הפרק העוסק בתקופה שקדמה לשואה כולל מחקר של יוסף קרניאל ז"ל על הדורות הצעירים של המזרחי באוסטריה ושני פרקים קצרים על הציונות הדתית בטרנסילבניה, שנכתבו על-ידי חיים פאל ושלמה זמרוני. בפרק על תקופת השואה כלול מאמרו של שלמה ליבוביץ על הצלת יהודים מהונגריה דרך רומניה. המאמר שופך אור על שתי תחנות במסלול הבריחה דרך טרנסילבניה: טורדה וארד. טורדה, עיירה קטנה בעלת אוכלוסייה יהודית מצומצמת, קלטה עוד בראשית המלחמה יהודים, שגורשו מכפרי הסביבה ולכן לא יכלה לקלוט מספר רב של פליטים. למרות זאת ולמרות הסיכון הרב התגייסו יהודי המקום, בעלי הלב היהודי החם, על הזכות לארח את הפליטים.

אראד היתה עיר גדולה יותר, אולם מיקומה ליד הגבול גרר החזקת כוחות גדולים של משטרה וצבא, מגבלה זו ומדיניות רומנית נוקשה – כמו שגזרה מוות על פליטים מעבר לגבול ועל מי שסייע להם ואסרה את הנסיעה ברכבת ליהודים ברומניה – הפכו את הבריחה למפעל מסוכן והגבילו את מימדיה. התפקיד הקשה ביותר היה העברת הפליטים, שלא ידעו את שפת המקום, לבוקרשט, תפקיד זה העמיס על עצמו רסל ז"ל. ליבוביץ מודה, כי פרק זה של הצלת יהודים מהונגריה מחכה עדיין למחקר מקיף ומעמיק. יחד עם זה הוא פסימי לגבי יכולתו של המחקר ההיסטורי לענות על שאלה הגובלת בפסיכו-היסטוריה – האם ניתן היה להציל יותר יהודים?

מוקדו של החלק המחקרי (עמ' 143-253) הוא בפרק העוסק בתקופת השיקום – 'בעקבי השואה באירופה'. בתחום זה – שהמחקר בו מפגר במיוחד. מתפרסמות כאן לראשונה שתי עבודות חלוציות, שנעשו ביוזמת המכון לחקר הציונות הדתית ובעידוד המכון לחקר השואה באוניברסיטת בר-אילן. העבודות הן: 'שיקום תנועת בני-עקיבא (ובנה"ד) בהונגריה אחרי השחרור' של י"צ משקוביץ ו'המזרחי ותורה ועבודה בפולין, שיקום התנועה לאחר השואה' של פנינה מיידליש. שתי העבודות חושפות את המציאות המורכבת של תקופת השיקום במזרח אירופה: תנאים פיסיים קשים, גילויים אנטישמיים והתגברות האחיזה הקומוניסטית שמשמעה – סגירת שערי המדינה. בתוך זה פליטים חסרי כל, מרוקנים מבחינה פיסית ונפשית, משוועים למעט חום ויציבות, שנזרקים תוך זמן קצר למערבולת חדשה של הברחות גבולות והעפלה. בתוך מציאות משתנה זו מנסים פעילים ציוניים-דתיים לקומם – ולו זמנית – חינוך יהודי וציוני וחיים תנועתיים ולדאוג לצורכי דת ותרבות ועוד.

שתי העבודות שונות לגמרי באופיין, מיידליש היא חוקרת מן השורה, שאין לה נגיעה אישית בנושא המחקר. משקוביץ הוא איש חינוך, שנטל חלק חשוב בתהליך השיקום, עבודתו מהווה שילוב של מחקר אקדמי – המנסה לתאר את האירועים, למיינם ולהסבירם – עם ירידה לפרטים המאפיינת פרקי זכרונות, לדידינו, עיקר חשיבותה של העבודה בהיותה מקור היסטורי, בעניין זה אנו מסכימים לחלוטין עם המערכת שקבעה: 'חלק ניכר של עבודות אלו המתפרסמות לראשונה כאן, עתיד לשמש כמקור לכתיבת ההיסטוריה של התקופה באזור זה של הגולה ואין בו כדי לשמש עיבודו המדעי המלא של החומר'. אולם מאחר שתחום זה עני מאוד אף בחומרי יסוד כאלה, נראה לנו שראויים הם המאמרים להיכלל דווקא בספר לזכרו של מרדכי רסל, האיש שהיה במרכז פעילות ההצלה בטרנסילבניה בתקופה הקשה ביותר של המלחמה, מלחמת העולם השנייה.

ד"ר חוה אשכולי, מרצה באוניברסיטת בר-אילן וחוקרת במכון לחקר השואה, שם.

עיטורי סופרים וספרים

"גלגולי מנהג בעולם ההלכה" לד"ר יעקב גרטנר

איך שמנהג מתגלגל לו

מאת נעמי גוטקינד

בדיחה שחסידים (ואולי מתנגדים?) אוהבים לספר: פעם חש הרבי צורך עז להתעטש דווקא בזמן הקידה של "מודים אנחנו לך" אבל כדי שלא להפריע לריכוז בתפילת העמידה, בלם את העיטוש בעזרת אצבע ואגודל. ומאז – כל חסידי "חצר" אותו הרבי, דור אחר דור, נוהגים לתפוס את קצה אפם בין אצבע ואגודל כשמגיעים ב"שמונה עשרה" ל"מודים אנחנו לך".

גישה הומוריסטית-לגלגנית זו לדרך היווצרותם של מנהגים, יכולה להסביר הסתייגות שתתעורר ברבים מול העיסוק האינטנסיבי, הקיים מזה כמאה שנה בקרב חוקרי היהדות, במקצוע של חקר המנהג.

ד"ר יעקב גרטנר, שפרסם זה עתה את ספרו "גלגולי מנהג בעולם ההלכה" לא נבהל מזה. חקר מנהגים וגלגוליהם מארץ לארץ, מדור לדור, לא חייב להוריד מהתוקף או מהסמכותיות שלהם, אמר לי בעת שיחתנו השבוע. תוקפם נשמר מעצם העובדה שאבותינו ואבות אבותינו נהגו כך. רק מי שזיקתו למנהגים רופפת מלכתחילה, ימצא הצדקה לעצמו לנטוש מנהג, כאשר מתגלים מקורותיו, והם אינם נראים לו...

מקורו של מנהג יכול להיות היסטורי, הלכתי או קבלי, או כל השלושה ביחד. ד"ר גרטנר חוקר בספר, בעזרת מאות ספרי ראשונים ואחרונים שהוא מגלה בהם בקיאות מרשימה, שאלות כגון מדוע נוהגים לומר "פרקי אבות" בשבת אחה"צ, מדוע מקדשים לבנה לא בשעת המולד אלא כמה ימים מאוחר יותר, מי הנהיג את הנחתם של שני זוגות תפילין (רש"י ורבנו תם), מדוע ואיך התפתחו מנהגי סעודה שלישית בשבת, איך נולד מנהג התענית בערב ראש השנה, איך התפתחו מנהגי ט' באב ובהשפעת מי הוחמרו סממני האבל שבהם מעבר למה שנדרש בגמרא, ועוד. אבל מאחר שאנו נמצאים עתה במחצית השנייה של חודש אב, תקופה של ריבוי שמחות וחתונות ואת ט"ו באב ציינו בשבוע שעבר, אביא משהו מהפרק הנקרא: "מנהג הטעמת יין לחתן ולכלה והבעייתיות שבו".

מנהג חדש – בעיות הלכתיות חדשות

מסתבר שהשקאת חתן/כלה היתה התפתחות שנבעה מהמנהג לטפטף יין לתוך פיו של הרך הנימול. אבל ד"ר גרטנר מצטט מוהל אשכנזי מהמאה ה-13, שכתב חיבור מיוחד על הלכות מילה "ספר זכרון ברית לראשונים" מאת ר' יעקב הגוזר(!) ובנו ר' גרשון הגוזר שבו נאמר: "לא נזכר בשום מקום בתלמוד כוס יין לא בברכת אירוסין ונישואין ולא במילה ולא בפדיון הבן כמו שנזכר בקידוש היום והבדלה... אלא הגאונים רב יהודאי ורב שרירא... תקנוה".

כשעיין גרטנר בשו"ת הגאונים אכן מצא טקסטים שונים המלמדים על קיומו של מנהג שתיית היין, כולל תוספת ברכת "אשר קדש ידיד מבטן" המופיעה בפעם הראשונה בסידור התפילה של רב עמרם גאון. קצרה יריעתנו מכדי לפרט את כל השתלשלות העניינים, אבל המקורות מלמדים, כפי שמסביר גרטנר בבהירות רבה, שבאותם דורות קשרו שתיית יין עם חיזוק הבריאות, ומאחר שגם היולדת וגם התינוק שזה עתה נולד, היו בסכנת חיים ונזקקו להרבה ברכות ותפילות לחיזוק, נתנו להם גם יין וגם ברכה.

ואיך הקישו מיולדת ותינוק לחתן וכלה? – לשם כך צריך לדעת על עוד סגולה שיוחסה בעבר ליין – פוריות: וכך, הרצון לתת לזוג הצעיר לשתות מכוס סגולת הפריון, הביא להנהגת מנהג חדש (ברכת הנישואין על היין) שההלכה הקדומה לא מכירה ולא מחייבת. אלא שהמנהג החדש – הוליד גם בעיות הלכתיות חדשות. למשל – האם מותר למוהל או למסדר הקידושין לברך על הכוס – ולא לשתות ממנו בעצמו אלא לתת לאחרים לשתות? האין כאן סכנת ברכה לבטלה? תאמרו – ישתה תחילה ויתן אח"כ גם להם, יכול להיות שהצעירים יסרבו לשתות "מפה לפה" או בלשון יפה יותר: יגלו אניניות.

ד"ר גרטנר אכן מצא ב"ספר הלכות גדולות" תשובה של רב כהן צדק גאון שבו נאמר: "כוס של חתן וכוס של כלה וכוס של מילה לא לטעום מיד מינה מפני שמקפידים חתן וכלה ואמו של תינוק משום אניניות..." ומאחר שכך מרשה רב כהן צדק גאון למברך שלא לשתות מהיין – אלא לשגרו ליולדת ולחתן כלה.

רב צדוק גאון, שקדם לו, חשב אחרת, וכן דרש שמסדר הנישואין או המוהל ישתו ראשונים, שכן הם המברכים על היין. הדיון בשאלה זו של סכנת ברכה לבטלה, שהתעוררה בעקבות מנהג חדש, מתגלגל והולך מדור לדור ומארץ לארץ.

גרטנר עוקב אחריה, בדקות המשלבת ארודיציה וחוש בלשי (בעת שיחתנו אמר לי בענווה שזכה להרבה סייעתא דשמיא כשיצא לדרך המחקר והמעקב אחרי גלגולם של מנהגים), והנה הוא כבר במאה ה-18 ובפולין של ר' יעקב יהושע פלק, בעל ה"פני יהושע" המקשה: "...מה שנהגו דאחר מברך ברכת היין על הכוס והחתן והכלה שותים ממנו... כיון דאין המברך שותה... איך יוצאין החתן וכלה בברכתו?"

ועכשיו נעבור בקפיצה אל סוף המאה ה-19 ולארץ אחרת, גליציה, כדי לקרוא תשובה של ר' שלום מרדכי הכהן שבדרזן (המהרש"ם) הגוערת במסדר קידושין אחד שהחליט לשתות בעצמו מכוס האירוסין והנישואין (כשהוא מסתמך על תמיהתו-קושייתו של "הפני יהושע". כותב המהרש"ם: "לא יפה עשה לשנות מנהג ישראל... וכיוון דכבר הוקבע המנהג כן, הוי כחובה ויכול להוציא אחר בברכת בורא פרי הגפן".

נחתום את הנושא שבמשהו הקרוב כבר למאה שלנו, כלומר בספר "שדי חמד" של ר' חיים חזקיהו מדיני שחי בארץ ישראל בסוף המאה ה-19. אותו ר' חיים חזקיהו מספר שפעם אחת, אחרי ששים לערך טקס נישואין, ניגש אליו רב אשכנזי גדול והביע תמיהה על כך שהמברך טועם מהיין, מנהג ספרדי זה, אמר הרב האשכנזי, לא קיים אצל האשכנזים כלל. בעל ה"שדי חמד" שמע ותמה בתורה, איך יתכן שאחד מברך והשני – נוהג, הלך לביתו, פתח ספרים ונתקל בתמיהה דומה של ה"פני יהושע". כותב איפוא ר' חיים חזקיהו מדיני בסופו של דיונו: "איך שיהיה על כל פנים מנהגינו שריר וקיים".

ומה יעשו האשכנזים? – גם הם ידבקו במנהגם שלהם ולא יזוזו ממנו, כי גם להם יש אסמכתא: דברי התשב"ץ.

ד"ר גרטנר מצא כמובן את ההתייחסות בתשב"ץ שבעל "שדי חמד" מרמז עליה (בלי לצטטה) וכך כותב בשו"ת תשב"ץ שאלה ס"ה: "מוהל שמל ובירך על הכוס בורא פרי הגפן לתינוק הנימול והמוהל לא טעם... אין בזה משום ברכה לבטלה".

התעניינות מחודשת

חקר מנהגים הוא עיסוק בעל שורשים בהסטוריה הלמדנית של עם ישראל. לפי גרטנר, הראשון שעסק בכך היה ר' מנחם המאירי בספרו "מגן אבות". המאירי מגן בספר על אבותיו, אנשי פרובאנס, שמנהגיהם התקפו באותו הדור ע"י תלמידי הרמב"ן שהגיעו לפרובאנס אחרי סיפוחה לספרד, והשמיעו ביקורת על מנהגי המקום. הוא לקח איפוא על עצמו את התפקיד להוכיח שמנהגים אלה מבוססים ובעלי תוקף. חכם אחר ש"עסק בטעמי המנהגים ומקורי הדינים" לפני כמאה שנה היה ר' אברהם יצחק שפרלינג. ד"ר גרטנר מזכיר גם את "ספר המטעמים" של ר' יצחק משעדליץ ומסביר שבעוד אלה הסתפקו בציון טעם או מקור של מנהג, ר' ישראל חיים פרידמן ב"ליקוטי מהרי"ח" שהיה גם הוא בן דורם, מנסה כבר לעקוב אחרי השתלשלותו של מנהג.

בעניין ההשתלשלות, שהיא הפן המרתק את גרטנר ביותר, במאמרי ספרו ובעבודתו המדעית, הכוונה היא לראות איך מנהגים שנולדו בארץ ישראל או בבבל מגיעים לתפוצות ישראל בארצות גלויותיהם, ומה קורה להם בארצות הללו. הוא מוכיח ע"י ציטטות מפתיעות ומרתקות, המקבלות אישוש גם מהידע ההיסטורי שבידינו, שמנהגי ארץ ישראל התגלגלו בדרך כלל לאיטליה ומשם עלו צפונה לאשכנז, ואילו מנהגי בבל חצו בדרך כלל את הים התיכון והגיעו לספרד ואח"כ לצפון אפריקה.

חקר המנהג זוכה לפריחה ולהתעניינות מיוחדת בשנים האחרונות, דבר המסביר את הצלחת ספריו של פרופ' דניאל שפרבר "מנהגי ישראל" או ספרו של פרופ' ישראל תא-שמע "מנהגי אשכנז הקדמון". גרטנר איננו תמה על התעניינות מחודשת זו, שכן המנהגים, אמר לי, מקיפים כל יהודי שומר מצוות, בחיי היום יום שלו, מבוקר עד ערב. השערה שלי היא שככל שגברה בדור האחרון הסובלנות בתרבות המערב למנהגי עדות שונות (במסגרת המגמה העולמית של חיפוש שורשים ושיבה אל השורשים) וככל שגם בתרבות הישראלית נמוג רעיון "כור ההיתוך" – כן גדלה ההתעניינות במנהגי אבות לעדותיהם.

מהמוסכמה של נוסח תפילה אחיד בישיבות, למשל, עברנו לנהוג לאפשר לכל בחור ישיבה להתפלל כמנהג אביו או בבית הכנסת של סבו עד כי גם בישיבות אשכנזיות שולחים בראש השנה ויוה"כ בחורים ממוצא תימני או ספרדי הביתה. בעשורים הראשונים לקיומה של המדינה – הכריחו אותם כזכור להישאר בישיבות ולהתפלל עם חבריהם גם בחגים ובימים הנוראים. ההערכה, הכבוד, הסקרנות וההתעניינות במנהגי אבות – הם הם המסבירים את תחיית ענף חקר המנהג במדעי היהדות, שאני צופה לו המשך שגשוג ודורות נוספים של חוקרים.

השפעות קראיות

אבל נחזור לספר "גלגולי מנהג בעולם ההלכה". ארבעה הפרקים הראשונים שלו, הם מבחינתי, הפיקנטיים שבכולם, שכן גרטנר חושף בהם תגלית: השפעתה של התנועה הקראית על מנהגי תשעה באב וגם על שעות אחה"צ של שבת.

בתמצית אומר, שקבוצה מסויימת של הקראים, שנודעה בשם "אבלי ציון" ומרכזה היה בירושלים ושדגלה באורח חיים סגפני המבטא רגשי אבל עמוקים על חורבן המקדש – השפיעה בדרכי עקיפין על קבוצה מקבילה של "אבלי ציון" רבניים. בעקבות שתי קבוצות אלה, הופיעו בתקופת הגאונים מנהגי אבלות חמורים יותר מאשר נדרש בתלמוד. דיון הלכתי מעניין וממושך, שלא אוכל להאריך בו, נוגע למצב שחזר השנה, לפני כמה שבועות: מה דינה של סעודה מפסקת בשבת שחל בה ט' באב והצום נדחה ליום ראשון. השאלה שהוצגה בפני הגאונים היתה האם צריך להחמיר בסעודה הזו ולהימנע בה מאכילת בשר ויין, כותב גרטנר: למרות הברייתא המפורשת, "תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל אדם כל צרכו ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה... ואין מונע מעצמו כלום", בכל זאת שומעים אנו על פרישה מבשר ויין בשבת בתקופת הגאונים. מאחת מתשובותיו של רב האי גאון לומדים שהוא מרשה לאנשי המקום לפרוש מבשר ויין, כמנהגם, מראש חודש אב ועד לתענית – כולל שבת. לעומתו, רב שר שלום גאון פסק שמותר לאכול בשר ולשתות יין בשבת שחל בט' באב וקבע "וכן הלכה"! אבל "אבלי ציון", שכבר הוזכרו, נהגו אחרת. ד"ר גרטנר מצא בספר המסעות של ר' בנימין מטודלה את הפסקה הבאה: "אבילי ציון ואבילי ירושלים... אין אוכלין בשר ואין שותין יין והם לובשים בגדים שחורים... ומתענים כל ימיהם...".

השוואה מעניינת במיוחד נמצאת בספר בין "מסכת סופרים" לבין ספרו של הקראי סהל בן מצליח. במסכת סופרים כתוב: "יש קורין ספר קינות בערב ויש מאחרין עד הבוקר... עומד אחד וראשו מתפלש באפר ובגדיו מעולשין וקורא בבכייה וביללה...". ואילו בתיאור מנהגי אבלי ציון של בן מצליח נאמר: "...בחודש תמוז ואב יגדל המספד בירושלים... והאנשים באפר מתפלשים, צמים ומתענים בלבוש שק...".

מנהגי אבלות חדשים אלה, שכאשר הגיעו לאירופה זכו לגושפנקא של "מנהג ארץ-ישראל", הושפעו בתחילת דרכם, סבור איפוא גרטנר, מקבוצת "אבלי ציון" והגיעו דרך איטליה לאשכנז. אבל גאוני בבל, שהיו רחוקים מאווירת הסגפנות של ארץ ישראל או מאבלי ציון – פסקו בתשובותיהם שאין ליהודי בט' באב דין אבל (לכן למשל הוא חייב בהנחת תפילין), בעוד חלק מאבלי ציון הרבניים נמנעו מהנחת תפילין ביום הצום.

אחד מתולדות הקשר היבשתי-ימי המשולש: ארץ ישראל-איטליה-אשכנז, שאחריהם עוקב גרטנר הינו ר' קלונימוס בנו של ר' שבתי איש רומא. אל אותו ר' קלונימוס פנה אחיינו של רבינו גרשום מאור הגולה ששמו היה ר' יקר בן מכיר, בשאלות הנוגעות למנהגי האבלות של ט' באב. כלומר, רבני אשכנז ראו באיטליה מקור להדרכה בענייני האבל. מתשובותיו של ר' קלונימוס רואים שהן תואמות לתפיסות של אבלי ציון. לימים – עקר ר' קלונימוס מרומא והתיישב בוורמייזא – וכך נוצר הקשר הפיזי שעליו דיברנו.

אשר להימנעות מהנחת תפילין בתשעה באב כדין אבל – ד"ר גרטנר מצטט כמה וכמה מקורות להוכיח שהיו שנהגו כך. הראב"ד (בעל ההשגות על הרמב"ם) כותב למשל: "ט' באב אסור בתפילין... מי שערב לו הדבר יעשה כמותו כי אני מעולם לא הנחתים בו, יותר טוב לשים אפר מקלה בראשו", וכך נהגו במגנצא. לעומת זאת, ברמב"ן, ברשב"א, ובמקורות ספרדיים אחרים, אין זכר למנהג זה; ור' מנוח הזהרי מנסח בבהירות: "בט' באב מניח תפילין שהרי אינו חמור משאר ימי אבלות".

גם המנהג להחשיך את בית הכנסת בזמן אמירת קינות, ולהסתפק בנר יחיד, נולד כנראה אצל אבלי ציון הקראים, ואחרי שהתקבל על דעת אבלי ציון הרבניים הוחזק בפסקים של גדולי הרבנות – והובא גם בשולחן ערוך, ומי שמתעניין בציטטות ההלכתיות – ישתה את ספרו של גרטנר, ילמד וישתבע.

אגב, מנהג האבלות המוזר ביותר שמצא ד"ר גרטנר היה נפוץ בין נשי נרבונה בפרובאנס במאה ה-13. הן נהגו להפוך את שערן מיד אחרי מנחה, בט' באב.

ר' דוד בן ר' לוי מנרבונה מצדיק אותן (בספר "בנוי ראשונים") בשני תירוצים: א. מאחר שנאמר באגדת חז"ל שמשיח נולד בט' באב, כמו שעשינו זכר לחורבן ולאבל כך גם צריך לעשות זכר לגאולה. ב. הנשים חלושות דעת הן ובעוד הגברים מאמינים ובטוחים בנחמות ובגאולה גם בלי לעשות אקט סמלי של רוצה – הנשים זקוקות לחזק את תקוותם במעשה סמלי, ומעשה זה הוא הפיכת השיער. בלשונו של ר' דוד בר לוי: "הנשים אינן יודעות ספר הצריכות חיזוק".

גם המאירי מתייחס לבנות נרבונה היהודיות, מתאר את מנהגן "לחוף ראשן מן המנחה ולמעלה" מספר ש"לא מיחו בידם חכמים" ומסכם: "ואין הדבר נאה".

אמירת פרקי אבות בשבת

בתודעת ימינו, הקראים נמוגו אל ערפילי העבר ההיסטורי עד כי קשה לתפוס את מידת סכנתם ליהדות הרבנית או את טווח השפעתם. צריך לקרוא בספרות הגאונים כדי לזכור שהקראות היתה סכנה ממשית (אף יותר מהשבתאות) ושהגאונים (ובראש כולם רס"ג כמובן) התגייסו במלוא עוצמתם האינטלקטואלית וסמכותם המנהיגותית למלחמה בהם.

ולכן, בעוד שבפרקים על תשעה באב מאתר גרטנר השפעה סמויה של קבוצה קראית, בפרק על שבת, הוא מצביע על מנהג חדש שנולד במסגרת המלחמה בהם. כוונתנו לאמירת מסכת אבות בשבת בשעת מנחה. גרטנר לומד מתשובות גאונים המצוטטות בספרו, שבבבל לא נהגו ללמוד גמרא בפסק הזמן שבין תפילת מנחה לתפילת ערבית. תירצו זאת בכך שמשה רבינו מת בשעה זו בשבת ו"נשיא שמת כל בני מדרשות בטלים". ולכן – כדי שבכל זאת לא להוציא שעות אלה בבטלה מוחלטת, הוחלט לקרוא טקסטים שבראשם עומד משה: "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" וגו'.

אלא שכבר בתקופת הראשונים עורר הסבר זה תמיהה, שכן יש מסורת מוצקה שמשה רבינו הסתלק בערב שבת ולא בשבת – אם כן כל ההצמדה לאמירת פרקי אבות נופלת. ניסו במרוצת הדורות לחפש תירוצים שונים, ר' יואל סירקש כתב שאמנם "בערב שבת מת משה וכו ביום מלאו ימיו ושנותיו... אבל קבורתו... לא היתה אלא בשבת במנחה...".

ד"ר גרטנר, כאמור, מציע תשובה אחרת: המנהג החדש הונהג בתקופת הגאונים במסגרת העימות עם הקראים שדחו את התורה שבעל פה ואין לך טקסט המחזק יותר את הרבקות בשרשרת המסירה של התורה שבעל פה מאשר הפתיח של פרקי אבות. היתה תיאוריה שפרקי אבות נאמרים רק בין פסח לעצרת, במגמה להכנת הלבבות לקראת חג מתן תורה (לכן צורף אליה הפרק השישי "קנין תורה") אך גרטנר דוחה זאת ומראה שהמנהג המקורי היה לומר פרקי "אבות" בכל שבתות השנה, מפני שמטרת אמירתם היתה להחזיר לתודעת הציבור נאמנות לתורה שבעל פה ולחכמיה.

ואם אנחנו בשבת, ובשעות אחה"צ של שבת, אזכיר גם את עניין הסעודה השלישית. מתי אוכלים סעודה זו? גרטנר מציג השתלשלות של ויכוח בשאלה זו בין הדורות ובין הארצות, בין מנהג ארץ ישראל למנהג בבל-ספרד ושוב עלי לקצר. אומר בתמצית שרבים טענו שאחרי "סעודת הבוקר" (סעודה שנייה) אין להם עוד תיאבון או כח לאכול סעודה שלישית מלאה. יכולת הקיבול של הדורות ההם (כשאנשים הרבו לצום כנראה) היתה קטנה מתאבונם של בני דורנו...

הפוסקים שנדרשו לתת מענה לבעייה, הציעו כמה פתרונות התווכחו והתנצחו ביניהם בלגיטימיות ההלכתית של פתרונותיהם. היה מי שהציע לאכול בבוקר (אחרי התפילה) רק מנה ראשונה (קידוש + פת), לברך ברכת המזון, ואז לפרוש מחדש מפה, להגיש מאכלים נוספים כאילו מתחילים לאכול מחדש, וזה ייחשב כסעודה שלישית. אבל יש שחלקו עליו בעניין וטענו שזה איננו יוצא חובת מצוות שלוש סעודות. היו שנתנו פטור מסעודה שלישית בטענה שאכילה בשבת נועדה לענג ולשמח את האדם ואם הוא מצטער באכילתה – פטור. מי שדחה את פתרון פיצול הסעודה ולא הסכים לפטור המלא – הציע לאכול פירות כסעודה שלישית. אחד מרבותיו של רש"י, ר' יצחק בן ר' יהודה ממגנצא (מאה 11), כותב למשל:

"...אמר לו ר' אליעזר בכל יום אתה ממשיך כמה פרפריות לכבוד עצמך ועכשיו אי אתה יכול למשוך פרפרת אחת לכבוד קונך. הא למדת שאכילת פרפרת נקראת סעודה ויכול אדם לפטור עצמו משלוש סעודות באכילת פרפרות ומיני תרגימא".

אגב, לפי כמה מקורות שמצטט גרטנר, "פרפרת" בדורות עבר היו גם מנות של דגים ובשר עוף, כך שאני חוזרת במשהו מזלזולי בתאבונם של אבותינו. שכן אם לדגים הם התייחסו כלפרפרת, סימן שאכלו ב"סעודה הממשית" (השנייה) מאכלים כבדים ביותר.

ד"ר גרטנר ממשיך לעקוב אחרי התפתחות מנהגי הסעודה השלישית דרך מקובלי צפת (שהעבירו את האכילה הטקסית לאחרי מנחה ולא הסכימו לשום פיצול ושום פטור או פרפרת, כדברי ר' משה אבן מכיר: "החכם עיניו בראש, כשיושב לאכול בבוקר... אין הכוונה למלאות בטנו כי לא מנוחה ועונג יקרא לזאת אלא איבוד המאכל והגוף, גם הפסד לנפש שלא יוכל לעמוד על עומדו מרוב שביעתו כדי לעסוק בתורה... עד שיגיע זמן מנחה... ויתקן מאכל שולחנו לאכול סעודה שלישית ... בשמחה ובטוב לבב" – וכך עד לתנועת החסידות שהוציאה את הסעודה השלישית מרשות היחיד לרשות הרבים והפכה אותה לטקס של התוועדות רוחנית במחיצת "הרבי".

עוד רבים הנושאים והעניינים שבספר, שכולם כבר נדפסו בעבר בכתבי עת כמו "סיני" או "סידרא" וקובצו כאן לראשונה, ואידך זיל גמור.

אשר למחבר, יליד נירג'הזה הוא בוגר ישיבת "חיים ברלין" של הרב הוטנר, שעשה הדוקטורט בתלמוד בישיבה יוניברסיטי ומלמד תלמוד באוניברסיטת בר-אילן מזה כחמש עשרה שנה. יפתה בעיני ההקדשה של ספרו זה (הראשון שלו) שהקדיש אותו לעילוי נשמת הוריו "שלמרות ישיבתם בגלות אמריקה השכילו להעניק לילדיהם חינוך תורני".

משל לספינה בלב ים

מאת יוסף פרידלנדר

זכי שלום, דוד בן-גוריון, מדינת ישראל והעולם הערבי, 1949 – 1956, המרכז למורשת בן-גוריון, קריית שדה בוקר, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, תשנ"ה

המחקר עוסק בתפישתו המדינית-בטחונית של דוד בן-גוריון בימים שבין מלחמת העצמאות לבין מבצע קדש. ב"ג לא ראה אפשרות של שלום-אמת בין ישראל לבין הערבים. גם הוא וגם חברו, ויריבו לפעמים, משה שרת, הבינו, כי הסכם שלום יתכן, אך ורק "על בסיס של ויתורים ישראליים על הישגיה במלחמת העצמאות, ובעיקר בתחום הטריטוריאלי (משמע, נסיגה מקו שביתת הנשק) והדמוגרפי" (הסכמה להחזרת מספר מוגדר של פליטים). המחלוקת ביניהם עסקה בשאלות הביטחון השוטף, ובמיוחד בפעולות הגמול הישראליות נגד המסתננים.

עוד באוקטובר 1949 כתב ב"ג לרמטכ"ל יגאל ידין, כי "שכנינו מתכוננים לסיבוב שני". הערבים טענו, כי מפלתם במלחמה עם ישראל נבעה מן השליטים הנשחתים, ואם ייפטרו מהם – הם "יתקנו את השגיאה". ב"ג סבר גם, כי תחושת המפלה והתסכול ידחפו את הערבים לנקום את חילול כבודם, בידי שבע מאות אלף יהודים, שפגעו לא רק בערביי ארץ ישראל, אלא בצבאות של מדינות ערב השכנות.

חישוביו של ב"ג הוכיחו לו, כי המלחמה השנייה לא תפרוץ לפני 1956. אלא שעיסקת הנשק שבין צ'כיה לבין מצרים הוחישה את בואה. אחד התרגילים של ב"ג היה "לראות את הדברים לא בעינינו, אלא בעיני אויבינו – בין אם עיניים אלה רואות נכונה, או לא, אבל ככה הן רואות".

חלומות ללא רגליים

אצל הערבים לא קיים, כידוע, ערך קדושת החיים, המחייב את ישראל לשאוף להסכם של שלום. ישראל רואה את פיתוח הארץ כערך ממדרגה ראשונה. ופעם האמין ב"ג, כי גם הערבים מעוניינים בו. אבל עוד בשנות השלושים הסביר לו מוסה עלאמי, אחד המנהיגים הערביים, שהיה אדם ישר ומשכיל, כי הערבים מעדיפים, שהארץ תישאר חרבה ושוממה עוד מאה שנה, ובלבד שהיהודים יסתלקו ממנה. הם מעדיפים חורבן ערבי על פני פיתוח של יהודים...

ב"ג מציין את ההבדלים הגדולים בין שני העמים: ישראל היה במאה העשרים, והערבים – במאה החמש עשרה. ישראל היא, למרות הגיאוגרפיה שלה, מדינה של המערב ולא של המזרח התיכון. לחלומות השמאל הציוני על "חזית עממית" של פועלים יהודים וערבים לא היו רגליים במציאות. הריאליזם של בן-גוריון דחה גם הצעות של "מומחים" ממשרד-החוץ, על הסדר שלום בנוסח של: תשלום פיצויים בסכום אחיד לכל הפליטים, ובמקביל לכך תודיע כי היא מוכנה לשלם "פיצויים מיוחדים" – גדולים יותר, לשכבה צרה של "נכבדים" ערבים. בלשון פשוטה מזרח-תיכונית קוראים לכך "בקשיש". וכנגד הטוענים על מעורבותן של המדינות הגדולות לצד הערבים – טען ב"ג, כי "הערבים נלחמים בנו מתוך רצונם הם ולא רק משום שמישהו מסית אותם נגדנו...".

ויותר מזה: ב"ג ראה עצמו בנעליו של מוסה עלאמי, והוא כותב: "כי מבחינתו הוא צודק בהחלט: אילו הייתי אני ערבי, הייתי אומר אותו הדבר". ולמרות זאת קבע ב"ג בצורה נמרצת: "יש לעם היהודי זכות להתקיים, ולא נתקיים אלא בארץ ישראל. זהו השיקול המוסרי העליון. אין שיקול מוסרי מזה".

מן ההיסטוריה למד ב"ג, כי מנהיג כריזמטי מסוגל להוביל אפילו את הערבים המפגרים לכיבושים ולנצחונות היסטוריים, כפי שעשו מוחמד במאה השביעית ואתא-טורק בראשית המאה העשרים. עם עלייתו של נאצר במצרים ניסה ב"ג לראות בו מנהיג בעל רמה כזאת, נושא תקווה להתנערות ולהתעצמות של עמי ערב, כאשר השמדת ישראל היא אחד האמצעים לכך.

מתוך נאומים ורשימות של ב"ג יוצא, שהוא ראה "את מדינת ישראל כאילו היא ספינה, והערבים הם ים. לא יכולה להיות הרמוניה או אינטגרציה של הספינה עם הים. אלא צריך להיות מצב שהספינה תהיה כל כך חזקה, שכל המשברים שקורים בים, כל הסערות, לא יוכלו לספינה זו. הרי אין משל מתאים וקולע

דוד בן גוריון
המשל והנמשל

יותר לנמשל שלנו, וזאת – מפיו של האיש המוסמך ביותר, אשר ניווט את הספינה מ'השקתה' הראשונה במים הזידונים.

לכן רצה ב"ג בשלום. אבל בלבו ידע היטב כי השלום הזה יהיה שלום מזויין, בבחינת "ועל חרבך תחיה", כפי שנאמר בברכת יצחק אבינו לעשיו בנו. בריאגנותה זו היה לו שותף מושלם, משה שרת, אשר יצא לו שם של מנהיג ומדינאי שקול ומתון, לעומת דוד בן-גוריון הקנאי והקיצוני.

ההדגשות של ב"ג, כי גורלנו בידנו, ואם "אנו לא נעמוד לעצמנו – איש לא יעמוד לנו", חוזרות ונשנות. אבל – דרכי ציון "אבלות" כתמיד – ישראל זקוקה לעזרה ולרצון טוב, בעיקר של ארצות הברית, שיש לה – כידוע למעצמות אחרות – אינטרסים מדיניים, אסטרטגיים וכלכליים משלה בעולם הערבי ובמזרח התיכון.

חשבון היסטורי עם העולם הנוצרי

כאשר ב"ג עושה את חשבונו של אומות העולם כלפי ישראל, אינו שוכח את החשבון ההיסטורי שלנו עם העולם הנוצרי. הרי עצם תחייתה של מדינת היהודים מערערת דוגמה נוצרית חשובה על פיזורם של היהודים בעולם, ועל "שליחותם" להיות היהודי "הנודד הנצחי", מושפל, מבוזה ומדוכא בידי הנוצרים. הנה פתחה ישראל דף חדש ביחסים עם הנוצרים. "ישראל תובעת עכשיו עלבונם של הדורות ומתריעה עם כל האומות". למעמקים היסטוריים כאלה הגיע ב"ג, כאשר עשה ניתוח אכזרי ביותר של חשבוננו עם הערבים ועם הנוצרים כאחד.

על יסוד זה הבין, כי במלחמה שנייה או שלישית עם הערבים יתערבו המעצמות כדי למנוע ממדינות ערב תבוסה מכרעת. זאת לא כל כך בגלל ההיסטוריה הקרובה והרחוקה, אלא בגלל אינטרסים שבהווה, שהם אינטרסים גדולים וחזקים. על כן יש לדאוג שנצחונה הצבאי של ישראל לא יושם לאל במערכות המדיניות שבאות אחריו. הערבים מודעים לכך, ויודעים היטב, על מי יש להם להישען שיעשו את מלאכתם, לאחר שהיהודים יגברו עליהם במערכות הצבאיות.

בעניין ירושלים היה ב"ג קיצוני יותר משרת שהודה לו פעם בטבריה, ש"אם נעמוד בפני ברירה על יציאה מירושלים, או יציאה מן האו"ם, נבכר לצאת מן האו"ם". ולאחר שהעצרת אישרה הצעת החלטה אוסטרלית על משטר בינלאומי לצמיתות בירושלים – מיהר ב"ג להעביר את משרדי הממשלה והכנסת מיד לירושלים. משה שרת, משה חיים שפירא, אליעזר קפלן ופנחס רוזן התנגדו. הרב מימון, דב יוסף ודוד רמז תמכו בב"ג. וביומנו של ב"ג כתוב לאמור: "עלינו לקבל על עצמנו את כל הריסק (הסיכון) ולעמוד בפני או"ם, לא בהצהרות בלבד, אלא במעשים...".

כלפי המתנגדים הרבים, שתיארו את הסכנות הקשורות עם ההעברה לירושלים, טען ב"ג בצורה של וידוי נפשי: "אני מכיר חברינו ופחדיהם, ואני מכיר עצמי, ואני יכול להגיד, שאין ביניהם אף אחד שידמה לי בפחדנותו. אני הפחדן הגדול ביותר...".

עם זאת היתה לו תחושה, כי המעצמות יבלעו את סיפוח ירושלים והפיכתה לבירתה של ישראל, וכי דבר זה לא ימנע את ההסדר הצפוי, מתי שהוא, של שלום בין ישראל לערבים. אגב, מכל מדינות ערב, ראה ב"ג את מצרים המדינה הקרובה ביותר להסדר שלום. ניבא דוד בן-גוריון וידע מה שניבא. הוא לא היה שיכור בנצחונות ישראל. היה זהיר ומדגיש, כי צה"ל לא עשה נפלאות, אלא שהצבא הערבי רקוב. אך מיד הוסיף ושאל: "הסוכרה ריקבון זה להמשיך?...".

הויכוחים עם שרת

למשה שרת היו הרבה ויכוחים עם ב"ג, ויכוחים של דיפלומט בינלאומי, מזה, עם מנהיג כריזמטי, מזה. באחד המכתבים מודה ב"ג, כי הויכוח איננו בהיגיון הפוליטי אלא בתכונה נפשית. יש אנשים שהימנעות מפעולה מסייעת להם להתחמק מכל סיכון, והם ממציאים נימוקים הגיוניים, כביכול, להימנעות. "הם סבורים, שבאי-פעולה אין סיכון. ולכן נואשתי מוויכוחים עם אנשים כאלה. דעה נפסדת אפשר לפעמים לעקור: תכונה נפסדת – כמעט שלא".

הוויכוחים הגדולים בין שני האישים היו בתחום הביטחון השוטף ופעולות הגמול. המחבר ד"ר זכי שלום טוען, כי במדיניות העקרונית והכללית לגבי הערבים תמך שרת בדעותיו של בן-גוריון. באופן כללי ניתן לומר, כי ב"ג נתן את משפט הבכורה לשיקולים בטחוניים-צבאיים על פני שיקולים מדיניים-הסברתיים. וכאן היה ב"ג פוסק חרוץ ונמרץ: "והמדיניות איננו הדבר שצריך לקבוע. יכול להיות דבר אשר הוא מכביד על יחסי החוץ – או הוא מכביד, מפני שיש דברים חיוניים יותר מאשר יחסי חוץ". ואפילו לגבי חוזה הגנה עם ארצות הברית – קבע ב"ג, כי אמנם החוזה חשוב, אך עדיפי בטחון שוטף חשובים לא פחות: האם יש פתירה – אין מנוס ממנה. הוא מודע לקשיי ההסברה, אבל אם נתחשב בהם "ספק אם נוכל לקיים המדינה, ליישב הדרום, לשמור על הגבולות ולהבטיח חיי אזרחינו".

ועל כל אלה – שאף בן-גוריון לחוזה שלום עם הערבים מבחינות מוסריות ומשיקולים ריאליסטיים. הפתרון היחיד הוא לשבת יחד עם הערבים בארץ הזו, כי זהו הפתרון היחיד למציאות פוליטית קיימת, שאי אפשר לשנותה, ואין לדבר כבר על הבעיות הקשות של קליטת העלייה ופיתוח הארץ.

לפני שלושים ושלוש שנה דיבר בן-גוריון על הצורך בשלום עם הערבים, ולא שכח להזכיר את הסייגים לרצוננו לשלום. "אבן – כתב – זהו אחד האינטרסים שלנו, אך לא הראשון והקובע הכל. בראש וראשונה נראה תמיד צרכי ישראל – בין אם הדבר יביא להטבת יחסים עם הערבים ובין אם לאו".

صورة عن الأصل

הדף והמדף

● שלום עליכם – רומאנים וסיפורים

שלום עליכם – כתבים. רומאנים מוקדמים (303 עמ'); מלה כנגד מלה (392 עמ'). מיידיש: אריה אהרוני. המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המפעל לתרגומי מופת – ספרית פועלים, ידיעות אחרונות, ספרי חמד.

אריה אהרוני ממשיך במרץ במפעל חייו: תרגום יצירותיו של שלום עליכם לעברית, ועתה יצאו הכרכים ה־23 וה־24 במפעל זה. אהרוני הוציא זה ספרים וסיפורים שתרגם בזמנו לעברית חתנו של שלום עליכם, י. ד. ברקוביץ, והוא תרגמם מחדש בקונצפציה חדשה ובלי "צנזורה", וכן כאלה שלא תורגמו לפני כן לעברית. שני הכרכים החדשים כוללים רומאנים וסיפורים, שברובם אינם מוכרים לקורא העברי ובחלקם אף לקוראי היידיש, משום שלא כונסו אל המהדורות השונות של כתבי המחבר.

הכרך "רומאנים מוקדמים" מכיל חמש נובלות, שהן סיפורים של אהבות שסופן טראגי בעיקרו. הספר נפתח בסיפורו הראשון של שלום עליכם ביידיש, "שני אבנים", שנדפס ב"יודישעס פאלקסבלאט" בשנת 1883, והמעטרים האוטוביוגראפיים של סיפור זה מובהקים. אחריו באים הסיפורים "טייבלה", "משחק ילדים" ו"מושקלה גנב". הסיפור האחרון, "יוסלה זמיר", משתרע על פני כמחצית כרך זה.

הסיפורים בכרך "מלה כנגד מלה" הם ממיטב הסיפור הגדולה המוקדמים והמאוחרים של שלום עליכם. הם מתארים קטעים שונים מחיי יהודי מזרח אירופה בסוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20, בהומור והסבכון המיוחדים של שלום עליכם. כתריאלבקה המפורסמת שלו תופסת גם כאן מקום חשוב. ב"קרמה כתריאלבקאית" הוא כולל "תיאורים, תמונות, עובדות ומעשיות" מחיי יהודיה של אותה עיר, עם הרבה אירוניה מהולה באהבה. בסיפור יש, בין היתר, תיאור הומוריסטי של תחרות בין שני עתונים יהודים: ה"יארמולקה" וה"קאפלוש". וכשקורא אתה את הדברים קשה להשתחרר מן הדמיון בין התיאורים שנכתבו בשנים 1914–1915 בפולין לבין מה שקורה שמונים שנה מאוחר יותר ב...מדינת ישראל.

הסיפורים מציגים סיפוסים וקטעי הוי מחיי היהודים, כשלעתים צחוק ודמע משמשים בערבוביה. שלום עליכם טווה את סיפוריו בצורות שונות, ועל כולם חופף כשרונו ההומוריסטי הגאוני. נזכיר כמה מהסיפורים שבספר: שמואל שמלקיס ותג יובלו, לשנה טובה, מפסח עד סוכות, כריסים פיס, שני אנטישמים, השעשועות חברתיות, מוחלים, מתהללים, תמונות מן הרחוב הברדיצ'בי, תשובה קצרה על שאלה ארוכה, תמונות מן הרחוב הג'יטומירי, ולוקה שוה. ה"דרמה" "משרד עמילות", שהתפרסמה ב"פאלקסבלאט" בשנת 1885 היא נסיונו הראשון של שלום עליכם באותו זמן לעסוק בנושא המנחם־מנדל, ובאחרות מן הדמויות ניכרים קודם הופיעים אחר־כך אצל גיבורי "מנחם מנדל". הדרמה מורכבת משני מכתבי־מליצה, שמונה עשר מכתבים עסקיים ועשרים מברקים, אותם "ליקט" שלום עליכם.

★

● סיפורי "דיבוק"

סיפורי "דיבוק" בספרות ישראל, מאת גדליה נגאל. הוצאת ראובן מס, ירושלים. 300 עמ'

השם העממי "דיבוק" משמעותו כניסת נשמות מתגלגלות בתוך גופותיהם של בני אדם חיים. רבים יודעים על "הדיבוק" רק בהקשר עם מחזהו הידוע של ש. אנסקי ב"הבימה", אך מעטים יודעים כי לסיפורי ה"דיבוק" היסטוריה ספרותית ארוכה. לאחרונה יצא לאור ספרו של פרופ' גדליה נגאל, "סיפורי דיבוק בספרות ישראל" במהדורה שנייה עם עשרות הוספות ותיקונים.

במבוא המקיף לספר נותן פרופ' נגאל סיכום כולל של תופעת ה"דיבוק" בספרות היהודית ובו מפנה את המתעניין למחקרים כלליים. הוא מציין, כי בחומר הספרותי הרב על רוחות "דיבוק" שבידינו בולטים – גם מבחינה ספרותית: רו"חות מפורטים וסיפורים. סוג הרו"חות מצטיין בפירוטו, מציין תאריכי הפעולות השונות (עד לדיוק של שעות ודקות) ותוצם – במקרים רבים – בחתימותיהם של מקצת הנוכחים בפעולות הגירוש. סוג הסיפורים הוא לרוב יותר כוללני, ואינו מתעכב בתיאור פרטי העלילה. בדרך כלל אין הסיפור נוקב בשם המספר ומפי מי שמע את המסופר. ואת, ככל הנראה, משום שהסיפור עבר במשך דורות מפה לפה. במבוא דן המחבר בלאור הספרותי של הדיבוק, תורת הגלגול הקבלית, הרוח, כניסת הרוח – עיתוי ומקום, שם הרוח, חטא הרוח, חטא החולה, מין החולים הרוחות, קדושה וטומאה, מלאכי חבלה, אישיות המגרש, העישון, הגירוש, קמיעות, יציאת הרוח ומקום היציאה.

בספר שלפנינו ריכז פרופ' נגאל עשרות רבות של רו"חות וסיפורים על "דיבוקים", מחולקים לשלושה חלקים: רוחות במזרח ובמערב, הכולל סיפורי־רוח מן המאה השש־עשרה עד למאה העשרים; רוחות בימי החסידות; נספחות. הטקסטים לקוחים מספרים וקונטרסים רבים, חלקם נדירים ויחודיים, ואף מכתבי־יד. הדברים מובאים כלשונם במקור, והמהדיר פתח את ראשי התיבות, הוסיף פיסוק ותיקן שיבושי כתיב ולשון. בתחילת כל רו"ח וסיפור יש סקירה תמציתית על מהות המקור, מחברו ופרסים ביבליוגראפיים.

חותמים את הספר מפתחות מפורטים של שמות ועניינים.

כאמור, מובאים סיפורים עד למאה ה־20. וחותמת את הספר מובאה מספר שהוציא ב־1968 בשיקאגו י"ר מינץ על אגדות חסידים ובו הביא את הדברים הבאים ששמע מפי חסיד:

"אינני זוכר כמה זמן עבר מאז, אבל כאשר הרבי מסטמר היה בישראל בא אליו תימני אחד עם בתו. קודם הלכו לרבי מבלז. הלה טען, כי דיבוק נכנס בה ומטריד אותה. יש לה כאבים והיא מדברת בקול מוזר. כאב לה שמישהו מדבר מתוכה. הקול אינו קולה הטבעי. יכול להיות דיבוק. אם כן, הוא הלך לרבי מבלז, וזה ציווה על הדיבוק לעזוב את האשה ולהסתלק. כך סיפרו... אבל מצבה לא הוטב והיא באה לרבי מסטמר. הם חשבו שהרבי מסטמר יעשה מין נס, יגיד משהו והדיבוק יעלם. הרבי מסטמר אמר: 'אני חושב שהוא יצאה מדעתה. מוטב שתלך לפסיכיאטר טוב ותעזור אותו'".

★

● קטלוג לספרי ילדים

ספרי קריאה לילדים, קטלוג מומלץ מספר 7. המערכת: גרשון ברנסון (עורך), אביבה לוי, עזה קרן. משרד החינוך והתרבות, המזכירות הפדגוגית, המדור לספרות ילדים. 88 עמ'

בקטלוג זה כלולים 330 ספרי קריאה לילדים ולנוער שהופיעו מאז יצא הקטלוג הקודם לפני כשלוש שנים. חלק מהערכים לקוחים מן הכרטסת שבמדור לספרות ילדים במשרד החינוך וחלק נכתבו במיוחד למען קטלוג זה. כל ספר זוכה לסקירה תמציתית הכוללת ומתארת את תוכנו, מבנהו, אופיו, מסריו, העריכה והמלצה.

הערכים מסודרים לפי סדר א"–ב', ובסוף הספר מצורפים מפתחות לנושאים שונים, כמו רשימת הספרים לפי שם המחבר, תרגומים, מידע, ביוגרפיות, עולמם של ילדים, מיון גילי ועוד.

★

● מדריך למתגייס

המדריך השלם למתגייס ולמתגייסת, מאת אל"מ (מיל.) מייק אלדר. משרד הבטחון, ההוצאה לאור – מפקדת קצין חינוך ונוער ראשי. 360 עמ'

בשבוע שעבר התגייס מחזור אוגוסט, מחזור הגיוס הגדול בתולדות צה"ל. המדריך למתגייס, פרי עטו של אל"מ (מיל.) מייק אלדר, שכתב ספרים רבים בנושאי צבא ובטחון, נכתב למען בני הנוער המצטרפים לצה"ל ולמען ההורים ובני המשפחה. הוא מיועד בעיקרו למתגייסים לצבא, אך המידע הכלול בו יכול ללוות את החייל בהמשך דרכו, אף בשירות המילואים.

הספר כולל מידע סבבי רב לגבי שני נושאים שהיו לשני שעריו: הגיוס והשירות. השער הראשון נפתח במעט "ציונות" על השירות המשמעותי. בפרק זה נאמר, בין היתר, כי השירות המשמעותי הוא נחלתם של חיילים המבינים כי זקוקים להם בצה"ל, ומחליטים כי אם נגזר עליהם לשרת – יעשו זאת היטב. הרוח, במקרים אלה, יהיה קודם כל שלהם. בהמשך שער זה באים פרקים על מועמד לשירות בטחון, הכנה לשירות, הגיוס לצה"ל, הטירונות, זכויות וחובות.

השער השני עוסק בשאלת המקצוע הצבאי ומפרט כל מה שמותר לספר על חלק ממאות המקצועות שבהם אפשר לשרת. יש כאן פרקים על מבנה צה"ל וחלוקת המקצועות הצבאיים, מערך השדה, חיל האוויר, חיל הים, חיל המודיעין, החילות הנוספים, המערך הטכני המקצועות המחשוב, הדרכה, הוראה ואבטחה, שירותים נהיגה ומנהלה. וסוף דבר – פרק קצר המיועד לחייל המשתחרר.

ש. יהושע

סוד קיומו של עם ישראל

מאת הרב חיים דוד הלוי

מאמרנו זה הוא המשך ישיר למאמרנו הקודם (שבת חזון), בו תיארנו את הסכנה הנשקפת לאומה מהתערערות המוסר החברתי ושחיתות המידות, סכנה שאינה נשקפת כאשר מתערער המצב הדתי, ומצוות שבין אדם למקום אינן נשמרות כהלכתן.

במאמרנו זה נוכיח מתוך פרשתנו (עקב) את הצד החיובי שבהנחה הנ"ל, כלומר את הסיכוי הגדול לקיומה של האומה, ביסוסה והצלחתה עקב שמירת המצוות שבין אדם לחברו.

ראויים רעיונות אלה להגות בהם ולהסבירם בכל האפשר משום שאנו שרויים בטעות קשה כאילו מצוות שבין אדם למקום הן היסוד לקיומה של האומה, כאשר ההיפך הוא הנכון. כאמור נוכיח זאת שוב במאמרנו זה מתוך מקראות מפורשים בפרשתנו.

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. ואהבך וברכך והרבך... ברוך תהיה מכל העמים... ואכלת את כל העמים... ונתנם ה' אלקיך לפניך והמם מהומה גדולה עד השמדם... (דברים פרק ז' מפסוק י"ב ואילך). רשימה ארוכה של הצלחות כלכליות, מדיניות וצבאיות, "עקב תשמעון את המשפטים האלה".

בסוף הפרשה הקודמת, שפרשתנו היא המשך ישיר לה בתוכנה ומהותה, קראנו (שם מפסוק ז' ואילך): לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם... כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה אשר נשבע לאבותיכם הוציא... ממצרים. וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים האל הנאמן שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצוותיו לאלף דור. ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם. והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו'.

נעמוד תחילה על שאלה בולטת במקראות אלה. פתחה תורה תחילה "ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים", וסיימה "והיה עקב תשמעון את המשפטים אלה", ומדוע לא הזכירה בהמשך גם את המצוות החוקים, או מצוות בלבד שכולל הכל (ידוע כי החוקים שייכים כולם למצוות שבין אדם למקום, והמשפטים למצוות שבין אדם לחברו, ואילו המצוות כוללות הכל). ולקוצר ידיעתי לא ראיתי למי שעמד בזה.

שכר מצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו

מתן שכרן של מצוות נועד לעולם הבא וכפי ששנינו (במסכת אבות סוף פרק שני): ודע שמתן שכרם של צדיקים לעתיד לבוא. "לעתיד לבוא" האמור כאן הוא "עולם הבא" (פירוש הרע"ב שם), כלומר עולם שאחרי המוות. וגם רבותינו קבעו (במסכת קידושין מ:) שכר מצוות בהאי עלמא ליכא. דבר מוסכם ללא שום חולק.

אלא שיש מצוות שאף כי עיקר שכרן הוא לעולם הבא, הרי "שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום בין אדם לחברו" (מסכת פאה פרק א' משנה א'). סיום דברי המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" אינו מענין נשואנו אף כי חשוב הוא ביותר.

להסברת משנה זאת כתב הרמב"ם בפירושו על המשנה וזו לשונו: וענין מה שאמר אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כי המצוות כולן נחלקות בתולה על שני חלקים, החלק האחד במצוות המיוחדות לאדם בנפשו במה שיש בינו לבין הקב"ה, כגון ציצית ותפילין ושבת וכו'. והחלק השני במצוות התלויות בתועלת בני אדם קצתם עם קצתם, כגון אזהרה על הגניבה והונאה והאיבה והנטירה, וכגון הציווי באהבת איש את חברו, ושלא יסית אדם להזיק לחברו, ואל יעמוד על דם רעהו, וכבוד האבות והחכמים שהם אבות. כשיעשה האדם המצוות המיוחדות לנפשו מה שיש בינו לבין בוראו תחשב לו לצדקה ויגמלהו הקב"ה עליה לעולם הבא, וכשיעשה האדם המצוות התלויות בתועלת בני אדם זה עם זה, כמו כן תחשב לו לצדקה לעולם־הבא לפי שעשה המצוות וימצא טובה בעולם־הזה בעבור שנהג מנהג הטוב בין בני אדם, כי כשינהג מנהג הזה ינהגו אחרים כמנהגו יקבל כמו כן שכר מהענין ההוא, וכל המצוות שבין אדם לחברו נכנסות בגמילות חסדים וכו'.

לעצ"ד מקור דברי הרמב"ם בפירוש משנה זאת, הוא גמרא מפורשת (במסכת קידושין מ:) שהביאה המשנה הנ"ל, והסבירה מדוע במצוות אלו דווקא. אוכל פירותיהן בעולם הזה, בדרשה על הפסוק "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", וכי יש צדיק טוב וצדיק שאינו טוב, אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב. כיוצא בדבר אתה אומר (המשך הפסוק דלעיל) "אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו" וכי יש רשע רע ויש רשע שאינו רע, אלא רע לשמים ורע לבריות הוא רשע רע, רע לשמים ואינו רע לבריות זהו רשע שאינו רע.

כלומר הזהיר במצוות שבין אדם למקום בלבד הוא צדיק שאינו טוב, אבל הזהיר גם במצוות שבין אדם לחברו הוא צדיק טוב. וכן העובר על מצוות שבין אדם למקום בלבד הוא רשע שאינו רע, אבל העובר גם על מצוות שבין אדם לחברו הוא רשע רע.

נמצינו למדים כי צדיק הטוב לשמים ולבריות, היינו הזהיר במצוות שבין אדם למקום ושבין אדם לחברו, הוא הצדיק המושלם והטוב, וזה זוכה ואוכל פירות שכר המצוות שבין אדם לחברו גם בעולם הזה, נוסף על הקרן הקיימת לו לעולם־הבא.

השכר הלאומי של קיום מצוות שבין אדם לחברו

וכשם שזוכה האדם־הפרט ואוכל פירות מצוות שבין אדם לחברו בעולם־הזה, כן גם זוכה החברה, האומה כולה ע"י קיום המצוות החברתיות, היינו כינון חברה הגונה השומרת על ערכי מוסר החברה וצדק חברתי, לאכול פירותיהן גם בעולם הזה. זאת אנו למדים מהפסוקים שפתחנו בהם, ויחד עם זה מתורצת השאלה שהצגנו בראשית דברינו.

ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים (והיינו כל התורה כולה) אשר אנכי מצוך היום לעשותם, וכדרשת רבותינו (במסכת עירובין כב): אמר ר' יהושע בן לוי, מאי דכתיב אשר אנכי מצוך היום לעשותם, היום לעשותם ולא למחר לעשותם, היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. כלומר שכר כלל המצוות החוקים והמשפטים, אינו "היום" בעולם הזה, אלא "למחר" בעולם הבא, והיינו בעיקר השכר כלומר הקרן, אבל, והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (כאמור משפטים הם מצוות שבין אדם לחברו) ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד... ואהבך... וברכך... ברוך תהיה מכל העמים... ואכלת את כל העמים... כלומר תאכלו פירות המשפטים גם בעולם הזה. ולכן השמיטה תורה במתכוון את "המצוות החוקים", שעליהם לא מקבלים בעוה"ז שום שכר כלל וכמו שנתבאר.

להעמקת הרעיון נסור לפירוש הרשב"ם שהוא עמוק בפירוש פסוק זה וזו לשונו: וידעת כי ה' אלקיך, כלומר ושמא תאמרו האיל ונשבע לאבותינו לתת לנו את הארץ למה הצרכנו לשמור מצוותיו כי יעשה מה שהבטיח מכל מקום. על זאת אני משיב לכם, כי אם לא תשמרו מצוותיו לא תירשו את הארץ, והוא לא יעבור על שבועתו כי זו היא מדותיו, שומר וממתין את הברית והחסד שנשבע לאבות לקיים מה שהבטיחם עד אלף דור, לאותו דור שיהיו אוהביו ושומרי מצוותיו, וזה שאמר והיה עקב תשמעון וגו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית וגו' "לך" ישמרנה ולא ימתין עד אלף דור.

דברי הרשב"ם אינם טעונים פירוש, אך נוסיף את דיוקנו דלעיל שקיום הבטחת הברית והחסד לאבות, היינו ירושת הארץ, יגיע לאותו דור שישמור בעיקר את המשפטים (כי הלא רק המשפטים נזכרו בפסוק זה, וזו נקודה שלא עמד עליה הרשב"ם). דבר זה העמידה תורה כתנאי לירושת הארץ, מצוות שבין אדם לחברו.

דיוק זה מפורש הוא במקראות דלהלן: שופטים ושוטרים תתן לך... צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך (דברים ט"ז) ודרשו רבותינו כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם (ספרי שם). ויש עוד מדרשי רבותינו רבים המבטאים רעיון זה ותוקף הידיעה מלהעתיקם. מכאן למדנו ש"המשפט" שהוא עמוד השדרה של חברה הגונה, הוא הבסיס לחיי העם וירושת ארצו.

עתה הלא עלינו חובת ביאור, מדוע הפרט והכלל, היחיד והאומה, זוכים לכל טובות העולם – הזה בזכות מצוות שבין אדם לחברו דווקא. התשובה היא כי את כל הטוב בעולם הזה ניתן להשיג מכוח קרבת ה' והדבקות בו בלבד, ודבקות זאת ניתן להשיגה לא בעיקר מכוח מצוות שבין אדם למקום, אף לא למקיימם למהדרין מן המהדרין, אלא בכוח מצוות שבין אדם לחברו דווקא, וכפי שנוכיח להלן:

ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום (דברים ד' ד'). ברור שהכוונה היא ל"חיים" בעולם־הזה, שכן נאמר מפורש "היום" (ראה בספרנו "תורת חיים" ספר "ויקרא" עמוד ל"ז). וכיצד ניתן להשיג דבקות בה', בוודאי שהדרך הבטוחה ביותר היא ע"י קיום כל מצוות ה' בתורתו, אך רבותינו דרשו: ואתם הדבקים בה' אלקיכם, וכי אפשר לידבק בשכינה וכו' אלא כל המשיא בתו לתלמיד־חכם והעושה פרקמטיה לת"ח והמהנה ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה (כתובות קיא:).

ושמא יטען הטוען שעיקר הדבקות מושגת משום שתלמיד־חכם הוא זה הנתמך, והוא קיום התורה באומה (כלומר וזה אינו עניין למצוות שבין אדם לחברו), הרי שנה הכתוב: כי ה' אלקיכם... האל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד, עושה משפט יתום ואלמנה ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה... את ה' אלקיך תירא אותו תעבוד ובו תדבק (דברים י'). הרי שהדבקות בה' מושגת באמצעות הליכה ב"דרכיו", עשיית משפט יתום ואלמנה ואהבת גר וכו'. הווי אומר מצוות שבין אדם לחברו.

עוד נאמר: אחרי ה' אלקיכם תלכו (דברים יג:ה) א"ר חמא בר חנינא וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה... אלא הלך אחרי מדותיו, מה הוא מלביש ערומים... אף אתה הלבש ערומים. הקב"ה ביקר חולים... אף אתה בקר חולים, הקב"ה ניחם אבלים... אף אתה... הקב"ה קבר מתים... אף אתה קבור מתים (סוטה יד.). ברור מעתה שהדבקות בהקב"ה מושגת ע"י קיום מצוות שבין אדם לחברו בעיקר, ובכך משיג גם הפרט וגם הכלל את כל טובות חיי העולם־הזה וכפי שנתבאר.

שכר הדבקות בה' – ירושת הארץ והתפשטות גבולותיה

מקרא מפורש בסוף פרשתנו מייעד לאומה ירושת הארץ והתפשטות גבולותיה, בשכר הליכה בדרכי ה' והדבקות בו במשמעות הנ"ל (קיום המצוות שבין אדם לחברו), כאמור: כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת לעשותה לאהבה את ה' אלקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו והוריש ה' את כל הגויים מלפניכם וירשתם גויים גדולים ועצומים מכם. כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה (דברים יא:כב).

פשט המקראות כבר מוכיח ששכר הליכה בדרכי ה' והדבקות בו מביא לירושת הארץ והתפשטות גבולותיה גם מעל לגבולות ההבטחה, וכך היא גם פרשנות רבותינו על המקראות הנ"ל במדרשם: ללכת בכל דרכיו, אלו הם דרכי המקום, ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, ואומר כל אשר יקרא בשם ה' ימלט, וכי היאך אפשר לקרא בשם ה', אלא מה המקום נקרא רחום וחנון אף אתה הוי חנון ועושה מתנת חנם לכל. המקום נקרא רחום אף אתה היה רחום. המקום נקרא צדיק אף אתה היה צדיק, המקום נקרא חסיד אף אתה היה חסיד... והוריש ה' את הגויים האלה מלפניכם... כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה, אם ללמד על תחומי ארץ־ישראל, הא כבר נאמר מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון, ומה תלמוד לומר כל המקום... אמר להם כל מקום שתכבשו חוץ ממקומות הללו הרי הוא שלכם וכו' (ספרי שם). ועיין מה שכתבנו בביאור דברי רבותינו אלה בספרנו "עשה לך רב" חלק ג' עמוד שס"ד).

* * *

מעתה ברורה המסקנה, את חיי העולם־הבא נוחלים בזכות כל מצוות התורה, שכל אחת מזככת ומזקקת את נשמת רוח ה' שבאדם לנחול חיי העולם־הבא. אך את טובות העולם הזה, נוחלים גם האדם הפרטי וגם כלל האומה בזכות פירותיהן של אותן מצוות שבין אדם לחברו, שהן הליכה בדרכי ה' והדבקות בו, באותה משמעות שהבינוה רבותינו, וכולן נכללות במושג "גמילות חסדים" (כדברי הרמב"ם שהעתקנו בראשית דברינו) במשמעותה המקיפה והמלאה. וכשהאומה כולה הולכת בדרכי ה' הנ"ל (כלומר במצוות שבין אדם לחברו) זוכה בדבקות בה' שפירותיהן ירושת הארץ, כיבושה, התנחלות בה והתפשטות גבולותיה.

לפרשת השבוע עקב

היחס לגוי ולגר

מאת הרב רצון ערוסי

אחד הנושאים המרכזיים בפרשה הוא הברית שבין ה' ובין עם ישראל. ברית שבכלל שהיא תישמר ע"י עם ישראל, ה' יברכו. ייתן לו את הארץ הטובה, ארץ כנען, ויהדוף אויביו מפניו. אלא שמתוך עיון בנושא זה ניתן לעמוד על יחס התורה לגוי, שהוא עובד עבודה זרה, ולגר שהתגייר וקיבל עליו עול התורה והמצוות ככל בני העם היהודי, ובעניין זה נדון.

ואמנם ה' העניק לישראל כעם ה', את ארץ שבעת עמי כנען, עמים שהם ידועים לשמצה באלילותם הגסה, בגילוי עריות ובשפ"ד. עם ישראל נצטווה לכבוש את ארץ כנען, לקדשה כארץ ה', שתהא נקייה מכל אותם חיי טומאה.

לפיכך נצטווה עמנו לקרוא להם לשלום, כשהתנאי היסודי לשלום, שהם יקבלו שבע מצוות בני נח, תנאי אשר יחייבם להינתק מן האלילות, משפ"ד ומגילוי עריות, ושינהגו לפי דין ומשפט. כמו כן עמנו נצטווה להציע להם לברוח, ולא להילחם, אם סירבו להשלים עם ישראל. ואם גם להצעה זו הם מסרבים, והם נאחזים בארץ הקודש, מתוך כוונה למנוע מאיתנו לממש את אשר ציוונו ה' אלוקינו, שנהיה ממלכת כוהנים וגוי קדוש, ושארצנו תהיה קדושה. אז יש להילחם בהם עד חרמה, ולהשמידם.

על מצווה זו נאמר בפרשה: "ואכלת את כל העמים, אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תחוס עינך עליהם ולא תעבוד את אלהיהם, כי מוקש הוא לך". ואכלת = וכלית (רס"ג), ותשמיד (=תְּגַמַּר, אונקלוס). "הרי זו מצוות עשה לאבד שבעת עממים" (מנה"ג).

לכאורה ציוותה אותנו התורה להתייחס אל הגויים שהם עובדי עבודה זרה ביחס אכזרי למדי. אך ראה זה פלא, לצידה של ההוראה הקשה של התורה כלפי שבעת העממים, באמורה הוראה שונה ע"י האמוראים: "מנין לגזל הכנעני (=גוי עובד עבודה זרה) שהוא אסור? שנאמר, ואכלת את כל העמים אשר ה' אלקיך נותן לך, בזמן שהן מסורים בידך (=שתילחם בהם, או תשמידם), ולא בזמן שאינם מסורים בידך (=כשאינך נלחם בהם אפילו גזילתם אסורה)" (ב"ק, קיג, ב). ואם כן, לאור האמור לעיל, יחסה של התורה לגוי, אומר דרשני.

במיוחד לרגל העובדה, שהתורה הפגינה יחס מאוד חיובי, לגבי גוי שנתגייר (=גר צדק). ואשר יחס זה נידון במפורש בפרשה. "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים". ציווי זה הוא נוסף על הציווי שנצטווינו לאהוב את היהודי (וגר צדק הוא יהודי), "ואהבת לרעך כמוך". "אבל מפני שעתה נכנס (=הגר צדק) לדת, הוסיף לו ה' אהבה ויחד לו מצווה נוספת, כמו שעשה באזהרה על אונאתו שאמר ולא תונו איש את עמיתו, ואמר עוד, וגר לא תונה... שחייבים על אונאת הגר משום ולא תונו איש את עמיתו, ומשום וגר לא תונה..." (רמב"ם, סה"מ, עשה, רז). ואם כן, הגוי כְּגֵר, אינו מופלה לרעה בשל מוצאו הביולוגי.

אהבה ושנאה בין בני אדם

בין בני אדם קיימים יחסים שמכונים בשם אהבה ובשם שנאה. לגבי האהבה. הרי שאם מדובר באהבת בשרים, אליבא דאמת שאין מדובר באהבה, אלא בתאווה, ועל כל פנים, היום – הינה, ומחר – איננה. ואם מדובר באהבה שתלויה בדבר, אף זו איננה אהבת אמת, שהרי האהבה היא לדבר המבוקש, לתועלת ולאינטרס. ולכן כשבטל הדבר – בטלה האהבה, שהיתה כביכול בין אותם בני אדם.

לגבי השנאה, בדר"כ זו קיימת בין בני אדם שיש ביניהם מצב של רודף ונרדף, עושק ונעשק, מאיים ומאויים, ועוד. אבל כשאין מצבים כאלה, רק קיימים הבדלים תרבותיים, או מנטאליים, או השקפתיים, או דתיים, יאמרו יפי הנפש, שאין שנאה בין בני אדם אלה, אף שיש ביניהם הבדלים קיצוניים כאמור לעיל, ועכ"פ אסור שתהיה ביניהם שנאה. אך עינינו הרואות ולא זר, שעל רקע הבדלים כאלה, יש התפתחות שנאה תהומית בין בני אדם.

והתורה ידעה מציאות זו לאשורה. ולכן ציוותה שנאהב זה את זה על בסיס אישיותי. ובכל שהבסיס האישיותי בין בני אדם יהיה מתואם כן תגדל האהבה. הבסיס לאהבה זו הוא צלם אלוקים שבאדם. ולכן בכל שבני אדם מפתחים את דפוסי ההתנהגות הנגזרים מן העובדה שהם נבראו בצלם אלוקים, כן תגדל האהבה ביניהם.

אהבה זו נגזרת מן האהבה שהאדם נצטווה לאהוב את ה'. שהרי האדם בגופו הוא גוף גוף מלא אספסוף, יוסף ולא יוסף, היום הינו, מחר איננו, בא מן האדמה ושב אל האדמה, וירום תולעים ויבאש. ובכ"ז הקב"ה ברוב חסדו נתן בו צלם אלוקים, השכל, שהוא המלאך המקשר בין היוצר לבין היצור. ולכן בכל שהאדם יטה לשכלו, כן יטה ויאהב את יוצרו, ובכל שיטה ליצרי גופו, כן יתרחק מיוצרו.

לכן שלמות האדם תלויה בכך שהוא ידבק בה', והיא מצווה לידע את ה', ליחדו, לאהבו, ליראה ממנו, לקדש שמו, ושלא לחלל את שמו. וכן מערכת היחסים בין בני האדם תלויה בטיפוח העניין האלוקי שביניהם. מצווה להידבק בה' ולהתנהג במצוותיו, "מה ה' חנון, אף אתה חנון". ומצווה להידבק בבני אדם שהם יודעי ה', ומצווה לאהוב את הֵרֵעִים, שהם עמיתים לתורה ולמצוות של ה'. ומצווה נוספת לאהוב את הגרים, שהרי הם יותר מן היהודים שנולדו כיהודים, הוכיחו שקשרי האהבה שבין בני אדם, הוא אהבת ה', בהשליכם את הגיות אחרי גיותם, את האלילות ואת הזימה והשודדות, ובאו לחסות בצל השכינה. ולכן ה' "צוה על אהבת הגר כמו שצווה על אהבת שמו (=של ה'), שנאמר, ואהבת את ה' אלוקיך. הקב"ה אוהב גרים, שנאמר ואהב גר" (רמב"ם, דעות, ו, ד).

לכן כל אדם שהוא קשור בה' ובתורתו, אסור לשנוא, ואפילו הוא פגע במישהו, אין המישהו הזה רשאי לשנוא, אלא להוכיחו (רמב"ם, שם, ה"ו). אבל בני אדם "שפרקו עול המצוות מעל צווארן... וכן האפיקורסין... כל אלו אין מתאבלין עליהן, אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשין לבנים... ואוכלים ושותים ושמחים שהרי אבדו שונאיו של הקב"ה, ועליהם הכתוב אומר, הלא משנאיך ה' אשנא" (רמב"ם, אבל, א, י).

אם כן, אחת היא, האדם כאדם, ללא הבדל גזע, מעשיו יקרבוהו, ומעשיו ירחקוהו. התנהג האדם כאדם שנברא בצלם, חייבים לאהוב, ואסור לשנוא. אך שמעט' התנהג האדם כאדם אדמי, בבהמה ובחיה, תוך התנכרות לצלם אלוקים שבו, מצווה לשנוא.

לא תחוס עינך עליהם

שבעת עמי כנען הם הסמל של בני אדם שהשחיתו דרכם, ואשר מצווה להשמידם, אם הם דבקים בדרכם, והם מסרבים לעזוב את ארץ הקודש. אבל התורה ידעה שאנחנו עלולים לחוס עליהם, ולכן אמרה "אל תחשוב כי זו אכזריות או שאיפת נקמה, אלא היא פעולה שמחייבת אותה המחשבה האנושית, לסלק כל מי שסטה מדרכי הצדק, ולפנות כל המעצורים המעכבים מלהגיע אל השלמות שהוא השגתו יתעלה" (מו"נ, א, נד). "כדי שלא יתקלקלו בה אחרים" (שם, לז).

יש גויים שהם עובדי עבודה זרה, שלא נצטווינו להילחם בהם, כאלה שאינם משבעת עמי כנען, ואינם מצאצאי עמלק. לאלה דין שונה. גם כשהם אדוקים בע"ז, אסור לנו מן התורה לגנוב את ממונם, או לגנוב את דעתם, או להונותם. וכן מבחינת איסור הגניבה, הוא מבחינת חילול ה'. וכן מבחינת הסכנה שהגנב משחית נפשו. ללא הבדל ממי הוא גונב (רמב"ם, גניבה, א, א; שם, ז, ח: רמב"ם, פיהמ"ש, כלים, יב, ז). וכבר ציינו לעיל שגזל הגוי – אסור (עיין רמב"ם, הוצאת מכון משה, מהר"י קאפח, גזילה, א, אות ה), לגבי סיב האיסור). וכן אין חילוק בין השבועה של יהודי ליהודי לבין שבועת היהודי לגוי בזה (שו"ת תשובה מאהבה, כז).

למרות האמור לעיל, מצאנו ש"אבידת הגוי מותרת המחזירה הרי זה עובר עבירה מפני שהוא מחזיק ידי רשעי עולם. ואם החזירה לקדש את השם כדי שיפארו את ישראל, וידעו שהם בעלי אמונה, הרי זה משובח, ובמקום שיש חילול השם, אבידתו אסורה, וחייב להחזירה" (רמב"ם, גזילה ואבידה, יא, ג).

וכן מצינו שהתורה אסרה באיסורים רבים את הלוואה בריבית מיהודי ליהודי, בעוד שלגבי גוי היא ציוותה להלוותו בריבית, "כדי שלא נעזור לו, ולא נחננו, אלא נזיק אפילו בהלוואה ע"י הריבית שנותנה עליו" (רמב"ם, סה"מ, עשה, קצח).

כדי להבין הלכות אלו עלינו לזכור שמבחינה הגיונית אין חובה להשיב אבידה לזולת. כי אין לא עילה חוזית ולא עילה נזיקית. ובוודאי שאין שום הגיון לאסור את ההלוואה בריבית. אך תורתנו היא תורת החסד שנועדה לא רק לסייע לחלש, אלא לחנך כל אדם שיהיה איש חסד. לכן חייבה התורה בדין לעשות מעשי חסד אלו של השבת אבידה ואיסור ריבית. וראתה בבני אדם שנמנעים מבחינה עקרונית מלכלול בחוקותם חובת השבת אבידה, ואיסור הלוואה בריבית, כבני אדם רשעים (השווה מידת סדום), שאסור לסייע להם, ולהיפך, יש להזיקם בממונם. ובכל זאת התירו חכמים ליהודי להלוות לגוי בריבית רק כדי חייו, כדי שלא יבוא רגיל לישב עימו וללמוד ממעשיו. וכן אין איסור ליהודי ללוות מן הגוי העשיר בריבית כי בהאי יברח מפנו, בהיותו נושה, ולא ילמד ממעשיו (רמב"ם, מלווה ולוה, ה, ב).

וכל ההלכות האמורות הן רק לגויים שהם אליליים, ולא גדורים בדרכי הדתות. "הא כל שהוא מעממין הגדורים בדרכי הדת, ועובדי האלוהות על אי צד. אעפ"י שאמונתם רחוקה מאמונתנו אינם בכלל זה (=בדינים הנ"ל), אלא הרי הם כישראל גמור לדברים אלו אף באבידה, ואף בטעות ולכל שאר הדברים בלא שום חלוק" (מאירי, ב"ק, קיג, ב).

סודות "שלא לציטוט"

מאת בת שלום

אנטולי דוברינין, שגריר רוסיה בארה"ב, שרד בתפקידו לאורך חמישה שליטים סובייטים ושישה נשיאים אמריקנים (מקנדי עד רייגן).

ב־1962 שלח אותו ניקיטה כרושצ'וב לניו־יורק וב־1986 החזיר אותו מיכאיל גורבצ'וב למוסקווה. בימים הקרובים מופיע ספר הזכרונות של דוברינין, "שיישאר בינינו", או "שלא לציטוט" וכבר עכשיו דלפו ממנו פרקים אחרים המעוררים עניין רב בוושינגטון ובמוסקווה גם יחד.

סוד הישרדותו הנצחית כמעט של דוברינין, מתברר מן הספר, היה מוצאו הנחות, אביו היה שרברב ואמו סדרנית בתיאטרון של מוסקווה. הוא עצמו סיים תיכון מקצועי והיה מהנדס מטוסים. ב־1944 הורה סטלין למולוטוב, שר החוץ שלו, לפטר מייד את כל האינטלקטואלים שבשירות החוץ, בהם השר עצמו, ולגייס לשורות הדיפלומטיה הסובייטית מכבאים וטכנולוגים וכך הפך דוברינין המהנדס – לאינסטנט דיפלומט. אלא שהוא היה מצוייד למזלו, באופי שתקן ומבלג וכך החזיק מעמד חצי יובל שנים בארה"ב, כשאפילו בתקופות הקודרות ביותר של המלחמה הקרה, לא סולק מתפקידו.

עכשיו – אחרי עשרות שנות שתיקה – הוא פותח את הפה, וכל בירות הדיפלומטיה בעולם, מאזינות בקשב ובסקרנות. דוברינין לא רק "פותח את הפה" בספר זכרונותיו, אלא גם "מספק את הסחורה" וחושף סודות ובושות מאחורי הקלעים של הקרמלין והבית הלבן גם יחד. הוא מספר למשל שכאשר התברר לסטלין שאנדריי גרומיקו, השגריר המיועד לארה"ב, אינו יודע אנגלית, יעץ לו להיכנס לכנסיות אמריקאיות וללמוד אנגלית תוך כדי האזנה לדרשות הכמרים. ברוסיה האנטי־דתית בתקופה ומתוך אידיאולוגיה, הוראה כזו היתה "חילול קודש" נורא ואיום. אפילו מי שהתקרב אל סיפה של כנסיה – הסתכן באבדן חיים באחד הגולאגים של סטלין. וגרומיקו הנדהם, שמע את העצה מפי הבוס האימתני שלו – ולא העז אף פעם להיכנס לכנסיה אמריקנית...

בתקופת משבר הטילים המפורסם (1962) כשהרוסים הציבו את הטילים שלהם בקובה וקנדי השמיע אולטימטום שעלול היה להצית את מלחמת העולם השלישית, חיפש דוברינין ערוץ תקשורת עם מוסקווה, שהסי.אי.איי לא יעלה עליו. הוא מצא – את סניפי ה"ווסטרן יוניון", הבנק עם הסניפים הפרושים ברחבי העולם. אנשי הבנק, המושבעים על סודיות גמורה בכל הנוגע ללקוחותיהם, היו שולחים שליח על אופניים, לבית דוברינין, עם המברק המוצפן שהיו מקבלים עבורו (והיה לו כמובן חשבון אצלם) מסניפיהם באירופה.

באחד הפרקים המושפשים ביותר בקשר לנשיאי ארה"ב, מגלה דוברינין שבשיחותיו עם לינדון ג'ונסון תפס שג'ונסון כל כך משותק להיות הנשיא האמריקני הראשון שיבקר במוסקווה, עד שאין סכנה כי ארה"ב תגיב בחריפות אמיתית אם הרוסים יפלשו לצ'כו־סלובקיה. הבנה כזו בפסיכולוגיה של נשיאים וראשי מדינות, מסבירה כמובן גם היא את סוד שרידותו הארוך של דוברינין בשירות החוץ הסובייטי...

סוד אחר הנחשף עתה: הרוסים הציעו לסגן הנשיא יוברט המפרי סיוע פיננסי במערכת הבחירות לנשיאות של שנת 1968, שנהיל נגד ריצ'רד ניקסון. זאת משום שניקסון נחשב במוסקווה לירוד הקשה ביותר של הקומוניזם. למזלו של המפרי, דוברינין כותב שסגן הנשיא האמריקני דחה את "הכסף האדום".

ידועי היסטוריה פוליטית של העת האחרונה זוכרים ודאי את ביקורו ההיסטורי של המזכ"ל ליאוניד ברז'נייב בסן קלמנטה, מעון הנופש של ריצ'רד ניקסון. דוברינין מגלה בספר "שלא לציטוט", כי ברז'נייב היה שתוי במשך כל הביקור הזה שבמהלכו התנפל בקללות וחרפות על הנשיא ניקולאי פודגורני וראש הממשלה אלכסיי קוסיגין. אחרי שערוריית התפרצותו השתויה של ברז'נייב, ממשיך דוברינין וכותב, הלכו כולם לישון פרט לאלה שנתבקשו להשגיח עליו, כגון שומרי ראש הרוסים, אנשי הקג"ב. הנה, באישון לילה, ירדה במדרגות המעון הנשיאותי דמות נשית בודדה לבושה בכתונת שינה. היתה זו פט ניקסון, אשת הנשיא האמריקני, שכך התברר כי היא סהרורית המהלכת בשנתה. ומי שראה, מנע ממנה לצאת מן הפתח, ונשאו אותה בזרועה למיטתה היו אנשי הקג"ב!

שתיינותו של ברז'נייב ההולכת והולכה הפכה לסכנה עולמית עד כדי כך, שבפגישת פיסגה בינו לבין ג'ימי קרטר, שהתרחשה בוינה ב־1980, ענה ברז'נייב לשאלות הנשיא האמריקני תשובות כל כך מעליבות ושטותיות, עד שלמתורגמן המבוהל והנבוך לא היתה ברירה – והוא העז לשפץ ולאלתר תשובות אחרות מאלו שנתן ברז'נייב. מי שנכח שם, ראה כל זאת ושתק – היה כמובן דוברינין.

מספרות העולם

דוברינין אפילו אינו מסתיר שאלה ששאל רונלד רייגן, כאשר שמע שהרוסים מחזירים אותו למוסקווה ועושים לו הסבה מדיפלומט לבעל תפקיד בכיר במפלגה הקומוניסטית: "מה, הוא קומוניסט?", תמה רייגן. מה שמסביר גם כיצד החזיק דוברינין מעמד בוושינגטון, אחרי שהסברנו את סוד שרידותו במוסקווה.

אחד הסודות המכוסים הנחשפים בספר הוא קוצר הראות הסובייטי בזמן משבר הטילים הקובני, שגרם לכך שלכרושצ'וב לא היתה תוכנית אלטרנטיבית למקרה שהאמריקנים יאיימו עליו באולטימטום. כפי שאכן קרה. משום היעדרה של תוכנית כזו – התקפלו הרוסים.

אבל הלקח הקובני לא נלמד במוסקווה ע"י אלה שסילקו את כרושצ'וב מהשלטון, כותב דוברינין, הם חזרו על שגיאתו ב־1979.

וגם את "הפיל השאלה היהודית" אפשר למצוא בספר "שלא לציטוט": דוברינין מתאר את הפחד האירציונלי של הקרמלין מפני הגירתם של היהודים לישראל, בגלגלת משהו וראה בו את אחד הסימפטומים לאובדן תוכמת השליטה של שליטיו. הוא גם מגנה את ניתוק היחסים בין בריה"מ וישראל ב־1973, שלדעתו, מחק כמעט כליל את ההשפעה הסובייטית במזרח התיכון. ובמישור אחר – דוברינין מגנה את שולחיו על כך שבשלושת העשורים בהם שירת אותם נאמנה בשליחות החוץ זכה רק פעם אחת להעלאה במשכורת, בגובה של 25%, בעוד סוכני הקג"ב, ששירתו בבית השגרירות הרוויחו לפעמים פי עשרה.

האמריקנים "מלקקים את האצבעות" כמובן בקוראם את דוברינין אחרי שהזדרזו מאוד לתרגם את ספרו לאנגלית. השמרנים בוושינגטון מתמוגגים במיוחד מתיאוריו של רונלד רייגן כ"אדם עמוק ונבון בהרבה מכפי שנראה על פני השטח ואישיות בעלת תעוזה לקבל החלטות קשות וגדולות". דוברינין מתכוון בכך בעיקר לדבקותו של רייגן בתוכנית ההתחמשות החללית היקרה שנקראה "מלחמת הכוכבים". לתוכנית זו היו יריבים קשים בוושינגטון וכל השמאל המערבי גינה אותה. בא עכשיו דוברינין ומגלה שהיא היתה אחת הסיבות לכך שהרוסים "חשבו מחדש" על כוונותיהם להשתלט על העולם.

אשר לגורבצ'וב, לפי דוברינין הוא קטן בהרבה ממה שנהוג לחשוב. בשיחותיו עם גורבצ'וב התרשם שהמזכ"ל מיכאיל לא צפה כלל את התמוטטות הקומוניזם בכל מזרחה של אירופה בעקבות הרפורמות שהנהיג ברוסיה, שלא הבין כלל את המבנה הרגיש של הכלכלה הסובייטית, שלא תפס שהקפיטליזם משוכלל יותר ועתיד להביא שואה כלכלית על ארצו.

*

ספר של הומור תראפויטי

לעם היפני יש נטיה להאמין בשמועות ודברי־ לוות על מזימות של רצח המונים ותוכניות שטניות של גורמים אפלים חורשי רעתו.

מה שחיזק נטייה זו בצורה של גבול ההיסטוריה בשנה האחרונה, היו מתקפות הגז הרעיל ברכבת התחתית בטוקיו, שם מצאו את מותם עשרות ונפגעו מאות. למלחמה בחולשה זו התגייסו עשרות כותבים, ביניהם מדענים, מרצים באוניברסיטאות וסופרי מדע בדיוני, המרוכזים סביב כתב עת הומוריסטי מיוחד בשם "טאקפאראנויה" או "האקרופיה של הספרים השערורייתיים". אנשים אלה כותבים סיפורים, הומורסקות ומאמרים סרקסטיים, שאמורים לנקב, בעקיצותיהם וסיכותיהם החדות, את בלון הפחדים וההיסטריה.

בימים אלה הופיע ביפן ספר המרכז חלק מן הדיבורים הללו ושמו "עולם הספרים השערורייתיים" הצלחתו היתה מיידית ומוחפת כל כך, עד שזמן קצר אחר הדפסתו – כבר מוציאים לו מהדורה שביעית. בספר נמצא למשל תיאור המסביר כיצד את צורת המטבעות ושטרות הכסף היפניים עיצבו גורמים בהוליווד שהצפינו בתוך הציורים מסרים מסוכנים, או מתירניים מבחינה מינית שנועדו להשחית את היפנים ולקלקל את הנוער. מופיעה בו התיאוריה של מחבר אחד שב־1999 תפרוץ מלחמת עולם אטומית שתשאיר את סין כמעצמה היחידה השליטה בתבל (ליפנים פחד עמוק במיוחד מפני הסינים). מאמר אחר "מתנבא" שיום יבוא וביפן ישלוט אירופאי בשם "המלך הנרי" ומייד אחריו יופיע "משיח" יפני שישחרר את בני ארצו בסיועם של חייזרים שיגיעו מן החלל החיצון. מדהים ומדאיג לגלות שיש בו גם רצועה על ספר המושפע מהתיאוריות והאנטישמיות הנבזיות על תוכניות השתלטות של "זקני ציון" על העולם, והכתוב גם על יפן...

"עולם הספרים השערורייתיים" חושף איפוא את הפן הפרנואידי שבאופי הלאומי היפני, וזה מאפשר למיליונים להאמין בשקרים או שמועות הן אמת צרופה.

היפנים קוראים, צוחקים, קונים את הספר בהמוניהם, וייתכן גם שחלקם יצליחו להשתחרר הודות לו מהפוביות שלהם. בקיצור – ספר של הומור תראפויטי!

עם "דעת תורה" אין מתפלפלים

מאת הרב ישראל רוזן

גל חדש של מאמרי תמיכה ופולמוס שוטף את גליונות השבת של "הצופה" בשבועות האחרונים, וכולם – כמובן – סביב פסק ההלכה של אבות הציונות הדתית / ראשי ישיבות הסדר / רבני יש"ע / איחוד הרבנים למען א"י. חלק מן הדוברים והכותבים הם אותם אלו ששטפו את משנתם אשתקד, במרוץ הגל הראשון של פסק ההלכה לעניין פינוי ישובים, ואף טיעוניהם די דומים למודות שעתה הדגש על פינוי מתקני צבא. גם אנכי אתרום מילותיי ברוח אמירות ואמיתות שפרסמתי אשתקד, ביתר שאת וביתר עז.

בין "פסק" ל"דעת תורה"

אני מסכים, בסיסית, לרב יואל בן נון (שפרסם שני מאמרים בגליונות "הצופה" בערבי שבתות קודמים) שלא הרי פסק בענייני ציבור כפסק ליחיד, במוגיית "צו המלך" הפרת פקודה, אבל חולק אני עליו בנוגה ושמעתים מעלות. אכן, לא הרי צו לחלל שבת או לאכול חזיר כפקודת פינוי שטחי א"י או עשייה קולקטיבית רצונית וכד'. ברם, ההבדל ביניהם הוא בדיוק ההבדל שבין "פסק הלכה" ל"דעת תורה", וזה האתגר גובר תורתו.

"דעת תורה" הוא מושג הקשור בעיקר בפסיקה בענייני ציבור וכל חילו נובע מכך שהוא בנוי על כתפיים רחבות. בתור שכזו אין "דעת תורה" זקוקה לאסמכתאות מפורשות ואינה נדרשת כלל בפלפולי אורייתא כדרכה של תורה.

"קבוצת עילית" של מאורי הציונות הדתית אמרה את דברה, והתוותה כיוון דרך והבעת עמדת "דעת תורה" לכל מי שכפוף לאסכולה זו. השומע ישמע והחדל יחדל, אך לא ציטטין, לא קושיות ולא פרכות ולבנוטיים בהקשר זה. אכן, יכול שיקום גדול אחר ויאמר את דברו, ואנשי חצרו ידבקו בו ויש להם על מי שיסמוכו, אך אין בשום אופן לראות בנושאי ציבור זירה לדיוני הלכה "קלאסיים" באפיקי שקלא וטריא מקובלים. וזוק: לא כל חותמי "פסק ההלכה" משמשים סמכות עליונה בהלכות שבת, למשל, בדיני ממונות, או בהלכות אישות, ואעפ"כ הם יושבים ראשונה במלכות בהלכות פסקי ציבור והנהגתו התורנית. בשם מו"ר הרצי"ה זצ"ל מוסרים כי כשם שיש מומחים לרפואה הלכה, לכשרות, להל' נדה וכיוצ"ב – כך יש מומחים לענייני ציבור "ואליו תשמעון".

הרב אברהם שפירא שליט"א, מראשי המדברים בסוגיא זו, פרסם בתחומין (כרך ה' עמ' 363) את עמדתו בעניין המושג "דעת תורה", וזה לשונו:

"אחד מתפקידיו של הנביא היה להורות בענייני ציבור... אשר לכעבודם של חכמי התורה בשאלות הציבוריות נראה לציין שתי סוגיות אשר מהן משמע שגם בנושאים כמייניים יש לחכמים מה לאמר... ויש להוכיח מעמד בהערכת המציאות, כמו לנביא."

מאלפת הראיה המובאת שם, ויש בה מסר עכשווי ועקי:

"על חזקיהו מסופר בפסחים נו שעשה ששה דברים, על שלשה הודו לו חכמים ועל שלשה לא הודו: קיצץ דלתות של היכל ושיגרן למלך אשור... ההחלטה היתה בנסיבות המקרה ושאם אילמלי של מלך בבל היה מסתייב אם לאו? האם יש הצדקה לקצץ דלתות ההיכל ולרצות את מלך בבל?? שיקולם של החכמים דאז היה שאין הכרח מציאותי במקרה זה, וכן בהבחנת כי הגיחון, שחזקיהו עשה למען לא יבואו מלכי אשור וימצאו מים לשתות, היה צורך להתחזק בבטחון ובאמונה ואז הסכנה לא היתה ממשית".

"דעת תורה" מופנית למנהיגי הציבור

ברור, איפוא, כי "פסק הלכה בענייני ציבור" בטוח בראש ובראשונה למלכות, לממלכתיות, לשלטונות. ברם, לאחר שהכוונה התורנית למנהיגות מדבבות, הדרת ניתנה, – ישקול כל חייל וכל אזרח הגם "דגל שחור מתנוסס" מעל פקודה שקיבל, בהיותה מבטאת ל"דעת תורה" מנקודת מבטו של נותן הפקודה. זה הקריטריון של "הדגל השחור" ולא תועיל "תרועתו" של הרב יואל בן נון שעברי המלך מעודכבים לפקודות. "הדגל השחור" מתנוסס ומופה בפני נותן הפקודה. ראה גם מאמרו של הרב יעקב אריאל "הפרת פקודה משום מצוה או משיקולים מוסריים", בתחומין ד' עמ' 173 ואילך, והקריטריון שציין לבחון את נקודת המבט של נותן הפקודה, אם כי מסקנתו שם שונה לעניין פינוי ימית.

סילוף שקנה שביתה: מעמד הרופא ביוהכ"פ

מכאן, טוען אנכי, אין ממש בכל ההתפלפלות ההלכתית של הרב יהודה עמיטל ("מימד", גל' 5, "דעה פוליטית במעטפת הלכתית") כי חייל הנדרש לפנות מתקן צבאי לכל היותר הוא בבחינת "ספק מסייע באיסור דרבנן", ואזי יש לבחון מה הערך העומד כנגד ("אחדות העם והצבא"). כאמור, הדגל השחור מתנוסס מנקודת של נותן הפקודה ולא של מקבלה, ו"דעת תורה ציבורית" לא נדרשת במושגי "ספיקא דרבנן" או "מסייע" וכד'. מרחב חיותה גורף ורחב הרבה מעבר לשקלול מושגים הלכתיים אלה.

אין גם בבחינת בטיעה הקלאסי על מעמד "הרופא ביוהכ"פ" שהעלה שוב יקירנו ד"ר יוסף בורג ("הצופה" כ"ג תמוז תש"ה) בשם הרב סולוביצ'יק זצ"ל בלשונו: "הערכת מצב בדיני אינו עניין של הלכה כמו שהערכת מצב חולה ביוהכ"פ מסורה לרופא ולא לרב". גם הרב עמיטל במאמרו הנ"ל נזקק לטיעון זה, אשר זכות הוויכוח שמורה לגביו לרב עובדיה יוסף: "כפי שבענייני רפואה יש להתייעץ עם רופאים ואמנבים על שיקול דעה מקצועי כך גם בענייני בטחון". טענה זו בהחה יפה, לכל היותר, בחוג הפרט, וגם בזה הרב הוא הפוסק, בהסתמכו על חוות דעת המקצועיות. בענייני ציבור ובמבט ישראל סבא, שהרי "דעת תורה" יונקת מן זיקה ה"נבואית". הנהגת הציבור איננה כמוה בשום פנים ל"בעלי מקצוע", ולו יהיו אלו מזרחנים, "היסטוריונים חושים", בעלי תואר רבייה במדעי המדינה או קצונה בכירה במלחמות ישראל. דעתם החשובה ביותר אך איננה "המלה האחרונה" כרופא המציעה על חולה לאכול ביהכ"פ.

ובעיקר קורא אני תגר על עזות הלכתי בסוגיא זו על דימוי נושאי הבטחון שלנו ל"הסמכות הרופא" ביוהכ"פ. הלא שנינו הלכה מפורשת: "אם שנים (=רופאים) אומרים צריך (=לאכול) אפי' מאה אומרים אין צריך – מאכילין אותו, והוא הדין אם החולה והרופא אחד עמו אומרים צריך אפילו שמאה רופאים אומרים אין צריך – מאכילים אותו" (או"ח תרי"ח,ד'). כמופסקי אם איש ההלכה המובהק, הגרי"ד סולוביצ'יק זצ"ל. אכן פסק להלכה בענייני בטחון כפי שמופיעים בשמו, בהקשר המעשי שלפנינו שיש חילוקי דעות בין אנשי הבטחון (=הרופאים) וכל צד פוליטי מצייד בתחיפות אלופים לתפארת. במיוחד אין מקבל להרופאים באמור החולה (=המתיישבים) הנקים בזה "צריך אני", ומשמעים לבטחון.

יתר על כן, התברר לאחרונה כי עמדת צה"ל היא להאם את בירוזן המו"מ הבטיני, וזק לשרינו אצה הזהיר והקלפיוז. תמיהני האם הרבנים עמיטל ויוסף, ועמהם ד"ר בורג, יקראו לחיילנו לסרב פקודה בנסיבות אלו, שהרי ה"רופא" מתנגד למדיניות, ועל פי ההלכה דעתו קובעת?

נמצאנו למדים כי אין הדימיון עולה יפה, ואין לפנינו "רופא" או רופאים הרגל/ים בהסכמי השלום, בפינוי ישובים ומתקני צה"ל ולכולם אין שום "רופא נגדי" וגם "החולה" שותק ושווה נפש. בעיני, הכנסת "מוטיב הרופא" לדיון המדיני־בטחוני שלפנינו כמוהו כגילוי פנים בתורה שלא כהלכה, ואני עד לתוצרת כפסגם זה.

סוף דבר: "דעת תורה" נישאה ברמה, בשדה הציונות הדתית. היא בוודאי בנויה על השקפת עולם תורנית ועל הפיכת עולם בהלכות ציבור והנהגתו. מי שחש עצמו תחת כנפי השקפה זו – יציית, מי שמוציא עצמו מן הכלל הזה ומתנגד בנימיקה התורנית אודות – הרשות בידו.

הרהור אודות הסירוב

מאת ד"ר ישראל רוזנסון

אקיים ואומר, לענות דעתי: טוב היה לו פסק ההלכה המפורסם בשאלת פינוי בסיסי צה"ל ביהודה ושומרון לא היה בא לעולם לעת הזו. אולם, מאחר שבא, ומשום כובדו של הנושא וכבודם של בעלי הדבר, ראוי שלא להרפות ממנו ולדון בו שוב ושוב. הכיוון שאותו אנסה לפתח קשור בפרשנות הטקסט: זהו כיוון מכובד, אך סכנה אורבת בפתחו! פרשנות – כן, לוליינות מילולית הכרוכה בעיגול הריבוע – לא ולא! ולאדמיר אליץ' לנין, זכרו לא יגן עלינו, היה אומן האקרובטיקה של הלשון. בניסוחים מתוחכמים ('דיקטטורה של הפרולטריון' הבלתי נשכח!) שילח ל'קולחוזים של מעלה' רבבות איכרים שהאמינו שהוא מאמין במה שאמר שהוא מאמין. זוהי דוגמה קשה לשימוש רע בלשון, שאנו רחוקים ממנו כרחוק מזרח ממערב.

מדוע בחרתי לפתוח בדוגמה זו, שלדעת רבים תראה מקוממת למדי? וכבן, הדוגמה מופנית אל הכותב עצמו המחפש סיג למגיעת להסוטנות לשונית, שכן, הבעיה העומדת עתה בפני רבים איננה רק לפרש את פסק ההלכה לקולא, ובכך לסייע לחיילים צעירים המתמודדים בדילמה נוראה, ואף לא להתאים פתרון שאני רוצה בו למסמך שאני מכבד אותו. הבעיה היא שלדעת רבים, גם לדעת מתונים יחסית ככותב שורות אלה, המתח הבסיסי החבוי בצירוף 'ציונות דתית' כה התעצם, עד שמרקם המסגרת המשקפת ציונות דתית מחשב להישבר.

"מתח" רעיוני אינו שלילי

זאת לדעת, 'מתח' רעיוני אינו בהכרח שלילי, כשם שדווקא הרמוניה רעיונית עלולה להיות משתקת והרסנית. המתח העומד ביסוד המפגש ציונות־דת, היה ללא ספק מתח מפרה ביותר, שנועד לגדולות, וכך היה! אולם, עתה הציונות, שאליה מתכוון איש הציונות הדתית בדברו על 'ציונות דתית', היא אם נמקט לשון לענינת – מושג ארכאי, ובלשון מעודנת יותר – שוב איננה קיימת עוד. המתח שפעפע בעורקי הציונות הדתית היה חיובי משום שהוא עודד להידברות, והידברות משרתת תמיד מגמות בונות, מגמות של התפתחות. כשהידברות של אמת מושלת בכיפה כמעט ואין צורך בהתערבות באמצעות פסקי הלכה המכתיבים את מהלכי החיים הפשוטים במרחב שבו נפגשות הציונות החילונית והדת. כשקורות הגג בשותפות, ומתחת לה שוררת אווירה של אמפטיה ואף התחשבות הדדית, ניתן היה לפתור בעיות בשיח. לעתים מרובות ביצעו זאת הפוליטיקאים ואנו באנינות טעמנו לא ראינו זאת כעניין נאצל במיוחד, ולעתים, אנשים פרטיים בחיי היומיום, מפגש שנשא אופי חברי יותר. בכל מקום, היה שיח בתוך מרחב מוכר, שהשבוע ההדדי היה בו אפשרות סבירה.

בתנאים שכאלה, גדולי התורה שלנו, יותר משהקפידו לכוון את דרכנו הציבורית באמצעות פסקי הלכה על כל צעד ושעל, טרחו לעצב בנו את המבנה הנפשי שאפשר שיח אחראי ובוגר עם השותפים החילוניים לדרך. דומני, שבציבור החרדי המצב היה שונה בעיקרו. הדרישה המרובה ל'דעת תורה' שימשה פעמים רבות גם כסייע לפרט הנבוך התועה ובנית מעולמו המוגן והברור אל עולם זר הנתפס כאויב ולא כשותף בו־שיח. בתנאים שכאלה, פסק ההלכה לא נתפס רק כביהור עינייני של הלכה בידי מי שמוסמך לכך, אלא גם ולעיתים בעיקר כתנחה והכרזה רעיונית וחינוכית מעודדת ומחזקת.

חוששני השיתוף עם הכלל

השאלות הנשאלות הן: האם מכאן ולהבא, כשחוששני השיתוף עם כלל האומה או למצער עם פלגים דומיננטיים בה, הולכים ומתרופפים, תתגבש גם בעולמה של הציונות הדתית תפיסת הלכה מכלילה, על פי הדגם החרדי. האם לנוכח הפגנת השרידים (זה ניסוח עדין) של השמאל הפוסט־ציוני המגייס את החוק, הדמוקרטיה וחופש הביטוי כדי להמנע מהידברות עימנו נגיב אנו בפסקי הלכה המסייעים לנו לזקוף קומה, כדי להתבצר בעמדותינו. האם לנוכח המגמות המודעות לפירוק ישיבות ההסדר וכל מה שקדוש ויקר לנו, נשאב אנו ניתוקים בפסקי הלכה מחוקי לב. האם מול השנאה הנוספת מכל שורה מעטים רווי הארס של הגיגני העיתונות היומית, נתאחר ונתגבש סביב פסק הלכה שישמש כדגל וכסמל. התשובה לשאלות אלו קשה ביותר. ולפני כל נסיון לתשובה חובה עלינו להודות כי ייתכן מצב שהפסיקה ההלכתית משרתת גם צורך החידוש מהעניין ההלכתי המצומצם בנידון. לעיתים אין להמנע מכך, אך עדיף שלא להגיע לכך, משום שאם הפסק קובע מה לעשות קל להבינו וליישמו, אך ברגע שיש לו תפקיד רעיוני נוסף מתחילה בעיית פרשנות, שבכגון אלה עלולה להביא למבוכה וליותר מכך.

כשאני מעיין בפסק ההלכה המפורסם ומנסה לפרש ולבחון מה מסתתר בו מעבר לשאלת מותר/אסור, אני מוצא ניתוקים. החשוב בעיני – עניין ההידברות. זו לא נאסרה. הסעיף האחרון וקודמו – 'אנו קוראים לממשלה', 'אנו פונים לממשלה', מזוזה לא רק הכרה בחוקיות הממשלה ובסמכותה העקרונית, אלא הזמנה מפורשת להידברות. גדולה מזו, עניין הסירוב שהפך להיות מלה מנחה בכל דיון ציבורי ראוי לשמו, נפקד להלוטין מהטקסט. אמת, נאמר ש"אסור לכל יהודי לקחת חלק בכל מעשה של סיוע לפינוי ישוב או מחנה או מתקן"... וכאמור, בדלותי אני מסתפק אם המשפט הזה נאמר בהקשר הנכון והזמן הנכון, מכל מקום, אין להקל ראש בהמנעות מסירוב פקודה גלוי.

לעניין משמעות מעשית ומשמעות הלכתית: המשמעות המעשית פשוטה מאד. לא זו בלבד שאין כאן ערעור על חוקיותה של המסגרת המדינית, אין כאן לבסח גם איזו שהיא כוונה לפירוק המסגרת הצבאית הספציפית. 'סרוב פקודה' מערער את יסודות המסגרת עד לשבירתה. הקביעה כי משימה מסויימת, מתוך מכלול הפעילות הצבאית אסורה, מבלי שהאיסור ינוזם אל סירוב פקודה משאירה את המסגרת על כנה, הלא דבר הוא! ללא ספק, יש כאן דרגות, ואסור מוסרית להסתכל על הפסק בצורה גורפת. מי שמסרב דרך משל לצאת לשרות מילואים (אוי לנו אם יהיו במוצינו כאלה) מסרב ליטול חלק בכל פעולותיה של יחידתנו, גם אם תופנה למשימה החיונית ביותר לבטחון המדינה. מי שטוען כי פעולה מסויימת אסורה עליו, שונה ממנו בכל שוני שבעולם.

הנקודה החשובה – הנקודה ההלכתית

אולם, הנקודה החשובה היא הנקודה ההלכתית. איסור פירושו המנעות מעשיה, וכדרך כלל למצער לגבי איסורים פשוטים כמערכת פשוטה, הדרך להימנע פשוטה עד מאד – פאסיביות! בנושא דידן האיסור אינו פשוט ובוודאי שהמערכת אינה פשוטה, הנושא סירוב הפקודה שהוזכר כה רבות אך דיברו נפקד מהפסק עצמו, מחדד זאת. רבות הן המצוות שבצד הדיבר המעשי שלהן והאיסורים הנובעים מהן, יש בהן גם צד של 'אמירה'. (לצורך העניין נזכיר רק את דיני נדרים, ציצין וכיוצ"ב). הקירות היחס שבין גוף האיסור לבין האמירה המלווה אותו בכל מקרה ומקרה, היא עניין העומד בפני עצמו, וללא ספק הוא מסובך ביותר. ויצויין, איני בא להשוות את הנידון שלפנינו למצוות אחרות אלא בנקודה זו – שהמעשה מלווה באמירה. לו יצוייר שכאן והוא היה מתבקש לפנות יישוב בהתנדבות או תמורת תשלום, מן הסתם היה מתעלם ופונה לביתו והיה נקי מצד האיסור. אך בהיותו חייל בצבא אין הוא יכול – גם לפי הפסק להפנות לביתו, והוא מחוייב בתגובה למערכת. הפסק הנידון הכתיב לו איסור, אך הצד של האמירה נותר עמום, ויש לברך על כך!

דומני כי בהכרה במסכת העקרונית של השלטון ובאי הכתבה של דפוס דיבור מסוים, מותירים מחברי הפסק את אפשרות ההידברות על כנה. מכאן ואילך יש לנצל פתח זה, לנצל ולנצל. סירוב נשען על מלה אחת קטנה 'לא' – אחריה אין מאומה, זולתי יאוש. המסרב פקודה מוסיף שמן משלו לתבערה ההולכת ומתלקחת של חוסר ההידברות בינינו לבין הציבור האחר. יש להסביר ולשכנע ולמצוא ולחפש בגרות כל אפיק אפשרי לכך – 'מדוע אני החייל הפרטי מתקשה להתמודד עם המשימה'. אמת, לעיתים כל זה מצטייר פוליטי, מתחכם, ובוודאי שלא הירואי במיוחד, אך אין זה מאפיין דווקא את המקרה הזה – כל הידברות כזו כרוכה באיזה שהוא ויתור – הפותח והמעטה של האני, והליכה מסויימת לקראת הזולת. סירוב פקודה, שהפסק לא דרש אותו, הוא הנשק המסוכן ביותר – מצטייר כגילוי של גבורה ובעצם בנסיבות שנוצרו הוא אמצעי נוח להתחמק מהתמודדות ולשקוע בתהומות היאוש.

ואם בענייני סירוב לסרב עסקינן, אעלה הצעה נוספת לקראת מאבקי העתיד הבאים עלינו שלא לטובה. לא כל צעד בחיינו הדתיים נקבע על ידי ההלכה במובנה המצומצם. חכמינו זכרונם לברכה העניקו ערך שאין להגזים בחשיבותו לאגדה, מתוך הבנה שבניית תשתית רעיונית מוצקה לעולמו הביתי של הפרט עשויה להניב תוצאות חיוביות מבלי שיתוו דרך מעשית מדוייקת כיצד לבצע זאת. דומני, שהפוטנציאל האינטופי של האגדה בחינוך ובעשייה רחוק מלהיות מנוצל בדורנו. אינני בא לומר שפסו 'בעלי אגדה' מן הארץ, אך אין ספק שרישומם פחת ותרומתם אינה מספיקה, וזאת, דווקא בסוגיות שמטבען נושאות אופי רעיוני מודגש כל כך.

אגב, גם בתחילת הדברים חששנו כל כך מלהטוטי לשון (אין לנו אלא לקחת שלא תסאנו בכך). היה זה בגין העיסוק בפסק הלכה, אולם, כשבאגדה עסקינן – הכיוון הפוך. המימד האמנותי של האגדה מחייב שימוש מתוחכם ואסכטי בלשון (וביטוי להטוטנות לשונית – קונוטציה שלילית!), ובה תתגלה אומנות הלשון במיטבה. אך האגדה מחייבת דבר נוסף, שלמען הפסקות נציג אותה במסגרת זו כסיטואציות אגדיות. הנה למשל, באגדה שכיחים המצבים המפתיעים הבלתי צפויים, ושלא כהלכה חסרה בה הנטייה להצגת פתרונות חד־משמעיים. בהלכה אסור לדבר על סירוב פקודה, באגדה מותר ומותר.

אינני יודע לבנות סיפור אגדה, אך סיטואציות בסיס לסיפור שכזה בנושא דידן יש למכביר. הנה, 'אנוכי מצהיר בזאת שאני מוכן לסרב פקודה', באיזה נסיבות, ישאל השואל מופתע להלוטין – 'אם יפקדו עלי (מילואמניק בגיל הפרישה) לארגן משמר כבוד לרבין'? סליחה על חוזי המרושלת של המעשה, אך המסר ברור – סירוב הפקודה הפך למספורה – אמצעי קיצוני בוויכוח עם יריב פוליטי קשה שאין כמוהו. ההידברות עימו נשברת, אך בה בעת חשוב שידע מה גדול כעסי עליו.

לוויכוחים החריפים מחברה עוד גבנו עתירות. אם אבוא לסכם את האמור לעיל. בוויכוחים שכאלה – פחות פסקי הלכה, פחות גורסים ויותר טכניקות הבעה הרשות, אשר לסירוב פקודה, בספורה ניתן לקבלו, אך בצד המעשי יש לנקוט כלפיו עמדה אחת ויחידה – סירוב לסרב!

הדמוקרטיה

המשך מעמוד 3

הארם שלהם למסורת מאבקנו שהיא קיומית במובן העמוק ביותר. אין זה מאבק של זכויות האזרח ואין זה מאבק לשחרור לאומי במובן המקובל, בו כבוש עם תחת ניקוש של עם אחר. אנו נאבקים על כל משמעות ההיסטוריה והייעוד היהודיים. על אמונתנו, תורתנו וארצנו. אנו נאבקים על ייחודו של העם היהודי אל מול שונאיו ומגניו. אבל הפעם למגינת ליבנו המאבק הוא נגד אחינו כאשר תמורר אהבת חינם אמור לשמש נר לרגלינו ועדיין לא השכלנו למצוא דרך לכסא זאת.

משום כך, משום שהמאבק הוא עם אחינו, אף על פי שיש מהם הצועקים "אינני אחיך", אין אנו מעלים בדעתנו לנקוט פעולה אלימה מכל סוג ואין לנו למעשה שום צורך להפר חוקים לשם תוצאת המאבק. החוקים השוטפים אינם מפריעים למאבק.

מאבקנו ברחוב הוא מאבק שבני אנוש בחברות ובתרבויות דמוקרטיות והאורות הזו גאים על נקיונו, טוהרו והעדר המניפולטיביות הפוליטית שבו.

אנו מקווים שכתוצאה ממאבקנו יצטרף כלל העם התורד להייו לשורות הנאבקים ויוסר מכאן צילו של המשטר הדמוקסטורי ואזי הליכוד יוכל להמשיך ולהתעדן בבושמה המסכר של הדמוקרטיה הליברלית ביותר ומי יודע אולי שוב לא יצטיירו ראשי השלטון הבא שלובי זרוע עם השופטים העליונים.

אתמול בבורסה

עוד יום של עליות

מאת כתבי זמבי

בשוק המניות בתל אביב נמשכה המגמה החיובית תוך כדי גידול היקף העסקאות שהגיע ל־137 מיליון שקל. בסיכומו של יום נקבעה במדד הכללי של מניות המשתנים עליה של כמעט אחוז לרמה של 204.1 נקודות. מדד מניות המעוף עלה ב־0.6 אחוז ל־206.3 נקודות.

בתחילת המסחר אתמול היתה נטיה למימוש קל אך זו התחלפה מהר למגמה חיובית. בסיכום השבועי עלו המניות בכ־3.6 אחוזים.

המניה המעולה ביותר היתה טבע עם מחזור של כ־6 מיליון שקל עליה של חצי אחוז. אלרון עלתה ב־2 אחוזים כור באחוז ולעומתן פטרוכימים ירדה ב־2 אחוזים.

בשוק אגרות החוב הצמודות היתה מגמה מעורבת ואילו בצמודי המטח היו עליות בעקבות התחזקות הדולר בעולם.

הסתיימה קייטנה לילדים חולי סרטן בפ"ת

אתמול התקיימה בפתח תקוה קייטנה שנמשכה שבועיים בה השתתפו כ־700 ילדים חולי סרטן.

הקייטנה התקיימה בבית־בלומה ואורגנה ע"י ארגון "קרלחיים" – המרכז לסיוע לילדים חולים בישראל. הארגון נשען כולו על תרומות בלבד וכל פעיליו מתנדבים המאמינים כי השמחה היא התרופה הטובה ביותר לכל מחלה.

בקייטנה הופיעו אמנים רבים והילדים זכו לחוויות רבות וכמו טיסה בשמי הארץ, שייט על הכנרת ועוד.

כלוז קלאב הוטל בטבריה ובראשו המנכ"ל צ'אלי סייעו רבות להצלחת הקייטנה ובין השאר אירחו את הילדים במלונם במשך יומיים ומימנו להם יום כיף באיזור הצפון.

מטוס "איילנדר" נתקע בתלולית חול כאשר ניסה להמריא מחיפה

מינהל התעשיה האווירית ומשטרת זבולון פתחו בחקירת נסיבות תאונת מטוס קל מסוג "איילנדר", שנחרק אתמול בבוקר תוך כדי המראה, בשדה התעופה בחיפה.

11 מנוסעי המטוס הקל, שאמור היה להמריא מחיפה ללרנקה, נפצעו פצעים קלים, הועברו באמצעות אמבולנסים של מד"א, לבי"ח רמב"ם בחיפה, משם שוחררו לאחר טיפול ובדיקות.

המטוס הדו־מנועי נחכר מחברת "ברק" לצורך הטיסה מישראל לקפריסין, על ידי בני משפחות כהן, שילה ושמואלי מאזור המרכז. המטוס המריא משדה התעופה בהרצליה לשדה התעופה בחיפה, על מנת להשלים את הליכי היציאה מהארץ דרך נמל התעופה של חיפה.

בעת ההמראה עשה המטוס את דרכו על המסלול, אך בטרם הספיק לנסוק ירד המטוס מהמסלול ונתקע בתלולית חול, מרחק של כ־25 מטרים מכביש ראשי המחבר את חוף שמן לצומת האיצטדיון בקרית חיים.

אודה ועזרי כהן, מכפר סבא, ובתם מיכל, בת 10, יצחק שילה, אשתו ושני ילדיו מתל אביב, שלומית ועמיחי שמואלי ושני ילדיהם מתל אביב, היו במטוס בעת אירוע התאונה האמור ונפצעו באורח קל.

בן 60 שעסק בתיקון קו מים התחשמל למוות

יצחק קוסו, עובד אחזקה בן 60 במועצה המקומית של יישוב הוילות להבים שמצפון לבאר שבע, נהרג מהתחשמלות, כשעסק בתיקון קו מים.

קוסו הועסק כאיש אחזקה של הישוב בשמונה השנים האחרונות. אתמול הוא יצא עם עובד נוסף לביצוע תיקון קו מים. תוך כדי העבודה הוא התחשמל לפתע ואיבד את ההכרה. צוות ניידת טיפול נמרץ הגיע מתחנת מד"א בבאר שבע וניסה להחיות את העובד, אולם מאמצי ההחייאה לא הועילו והרופא קבע את מותו של האיש.

הודעה על תאונת העבודה נמסרה למשטרה ולמשרד העבודה, כשיגרו חוקרים לבדוק את נסיבות תאונת העבודה הקטלנית. נפתחה חקירה ובשלב זה הובהר, שליד קו המים הונח גם כבל חשמל ותוך כדי ביצוע עבודת תיקון הצנרת, ככל הנראה נפגע הכבל וגרם להתחשמלותו של יצחק קוסו.

מכללת הקריות תרמה מעבדת מחשבים בקרית מוצקין

מאת א. צבי גבעון

מעבדת מחשבים בעלות של כ־150 אלף שקל הוקמה בחטיבת ביניים החדשה בקרית מוצקין, תרומת מכללת הקריות. בטקס נערכו ראשי המכללה לסגריתו של ראש עיריית קרית מוצקין, חיים צורי.

המעבדה מצויידת ב־24 מחשבים, מזגן, תקרה אקוסטית ולמעשה כל הציוד המלא הדרוש למעבדת המחשב.

מעבדת המחשבים תשרת בבוקר את תלמידי חטיבת הביניים ואילו בשעות אחה"צ תשרת את תלמידי המכללה. מכללת הקריות תרמה גם בעבר מעבדת מחשבים וזה לבית הספר "אחוזות", שגם בו היא מפעילה לימודים בשעות אחר הצהריים.

שערי המניות ביום 17.8.95

מניה	שער	מחזור בשייח	שינוי בנק'	שינוי ב%	היצע/ ביקוש
בנקים למשכנתאות					
אדנים	367313	1	+7202	+2.0	+4
כרמל	661	3174			
פיתוח ומשכ	20513	2016	−309	−1.5	−2353
משכן	33126	436	−83	−.2	−210
עצמאות	73094	88	+1783	+2.5	+268
בינל למשכ	47329	185	+2254	+5.0	+927
טפחות מב ש	177813	32			
מוסדות מימון ענפיים					
שלמן	11433	5009	−204	−1.8	−2878
מוחד השקי	7071	669	−238	−3.3	−1675
מת קלך 5	1398	2			
ליסינג	*** הפסקת מסחר ***				
חברות וסוכנויות ביטוח					
איילון בטוח	475	2686			
הדר 1	876	24944	+26	+3.1	+25537
הדר 5	826	23743	+24	+3.0	+38003
הפניקס 01	2640	3350			
הפניקס 05	2530	1506	+37	+1.5	+1886
הסנטראל1	1646	7649	+78	+5.0	+11824
הסנטראל5	1511	1501	+51	+3.5	+30459
מנורה 1	973	380	+7	+.7	+7239
מנורה 5	939	260	−2	−.2	−260
סהר ביטוח	705				
סקוריטס	1951	2100	+10	+.5	+2255
צור שמיר	*91	36352			
ציון 5	10852	30			
מסחר ושרותים					
יעד	*654	17700	−73	−10.0	−109668
* ביצוע חלקי 47.5%					
מאיר עזרא	1363	16590	−7	−.5	−160
קריסטל	1580	2314	+31	+2.0	+3744
אסותא	*** הפסקת מסחר ***				
ת.ל. מימון	2998	1508	+73	+2.5	+1858
כמן	795	44032	−33	−4.0	−83494
גבי הדר	249	2896			
מלונות דן	1859	1350			
חוף אלמוג	1623	4528	+32	+2.0	+4472
ים סוף	*571	2948			
די.סי.אל	844	6844			
יענא	1864	1479			
מלל	267	10174	−4	−1.5	−13722
תים	2097	2000	+41	+2.0	+4994
נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות					
אלדור	1789	20386			
אזורים	281	15775	+11	+4.1	+16315
אלקו	1386	6871	+14	+1.0	+3315
בית הזהב	316	1742	+29	+10.1	+1742
בינוין 1	747	2089			
רידר 01	178	6139			
גב ים אנח	191	85533			
יסוד 1	148	13252			
ירדן	598	6644	+13	+2.2	+7049
ישפרו	3400	7712	+99	+3.0	+16055
ישראלום	*2154	500	+32	+1.5	+680
* ביצוע חלקי 83.3%					
ישרס 01	*5628				
ישרס 05	5329				
כלק פיתוח	524	8335			
לומיר 1	2830	2943	+28	+1.0	+322
מתם	2113	709	−65	−3.0	−1227
מאגרי בניה	*2841	2753			
מישגאל	146	5000			
מנרב	*10976	150	−111	−1.0	−232
* ביצוע חלקי 84.7%					
ליפשיץ 5	*148	5169	+2	+1.4	+18830
* ביצוע חלקי 77.4%					
נאות אביב	1494	45			
נכס אחזים	652	19528	+16	+2.5	+39356
אזים עסף	13774	343			
קדן 1	*** לא נסחר ***				
קדן 5	*** הפסקת מסחר ***				
קסם	368	4597	+5	+1.4	+6179
רוגבין 1	1387	100			
רוגבין 5	1337	870			
פיאפסים	*1327	4406	+42	+3.3	+8036
* ביצוע חלקי 87.4%					
חקלאות					
מהדרין	8021	1807	−185	−2.3	−4253
נכסי הדרים	6695	5087			
פרי אור	5890	100	−151	−2.5	−345
חברות תעשיה					
חבק ש	14552	35	+424	+3.0	+155
חבק מ	14735	160			
תלכל 1	219	73377			
טמפו	1477	33187	+4	+.3	+1724
מנפרסט	6188	1262	+151	+2.5	+2573
עלית 5	1252	134392	+15	+1.2	+87917
קרור הס 1	2234	1169	+106	+5.0	+11010
שלמה אנגל	9182	241			
ארגר	160	37623	+6	+3.9	+122129
אפיס	725	41637			
ארגמן	422	6600			
דלתא גליל5	1547	930	+30	+2.0	+930
וישלנו 1	489	1298	−4	−.8	−1785
הדינון	17897	501	−181	−1.0	−399
זיקית 1	3559	3600	−18	−.5	−3747
זיקית 5	3504	800	−71	−2.0	−4247
לודזיה 1	1381	150	+27	+2.0	+150
לודזיה 4	1216	1580	−25	−2.0	−5568
פולגת א	236	234494			
מרגור	1652	501			
מכתשה גבד	340	1099	−7	−2.0	−932
רוגוזין	2834	8131			
אורדן	448	71834			
אלובית	11680	74			
כבלים	1951	49279	+38	+2.0	+54403
התכוף 1	408	1681	−4	−1.0	−4112
התכוף 5	177	6488			
ויקה 1	1996	565	−51	−2.5	−1404
ויקה 5	1728	5300			
כבלי ציון	*** הפסקת מסחר ***				
מחשתן 1	975	769	+26	+2.7	+7000
מחשתן 5	796	5368	+32	+4.2	+15472
ספק פלדה	16126	4925	+199	+1.2	+580
קליל 1	2584	6496			
קליל 5	2432	5333			
רבידית	1166	46205	+28	+2.5	+26871
אלקו	11407	8409			
אירית	261	54000	−3	−1.1	−39565
רולקן	231	1000	+16	+7.4	+15358
ספקטרון 1	375	3539	+7	+1.9	+20837
פיינטנג 1	9866	152	−201	−2.0	−852
פיינטנג 5	7537	7036	+75	+1.0	+2535
ציקלון 1	6263	22			
ציקלון 5	4286	229			
קנטשטיין	6728	720	+180	+2.7	+2342
תאת 1	624	6850	+6	+1.0	+5755
תאת 5	335	109405	+6	+1.8	+30906
תראה	*** הפסקת מסחר ***				
תדיראן	665	19139	+2	+.3	+1633
אי פי	1028	21734			
תעש.אקרשטיין	518	96249	+9	+1.8	
אדום טלוס	224	13857	+5	+2.3	+187544
מזאיקה 1	660	14139			
מזאיקה 5	601	10164			
נגב קרמיקה	*** הפסקת מסחר ***				
רשנים 1	1183 חב	2299			
רשנים 5	1121	5135	+93	+9.0	+7148
מסלול 1	*1430	2800	+28	+2.0	+3012
* ביצוע חלקי 90.6%					
ליפסקי ושו	*2847	5633	+42	+1.5	+10496
* ביצוע חלקי 99.2%					
מקסימה 1	1369	2000			
מקסימה 5	*1295	2006			
סנו 1	1649	3050	+48	+3.0	+8582
סנו 5	1535	5956	+45	+3.0	+7175
פריקלס	2265	71502	−40	−1.7	−19849
קים	6630				
קליין	545	16734	−61	−10.1	−22991
תיא	1119	7241	+19	+1.7	+10444
מקסוליבנר	565	2250	−7	−1.2	−19041
דשרון	1835	1710			
מלס 05	493	470	+14	+2.9	+470
קרגל	1216	2913			
תעל	339	1123	+10	+3.0	+15498
אבריק 1	*109	6110			
טלן	941 קן		+86	+10.1	+175347
חמישה יוד	*411	2000	+6	+1.5	+5469
* ביצוע חלקי 86.5%					
פז הן	519	44890	+16	+3.2	+61538
חברות להשקעה ולאחזקות					
אזניק	5658	178			
אלנר	4934	1220	+73	+1.5	+3085
אפריקה 0.1	383215	216	+1907	+.5	+18
בולת	7287	1817			
דנבאר 1	2968	1054	+114	+4.0	+1387
דנבאר 5	2777	10378	−21	−.8	−4006
וולפסון 01	82375	52	+2593	+3.3	+62
אמפא	109631	28	−1388	−1.3	−57
צבי אקרשטיין 1	1516	10813	+22	+1.5	+7308
צבי אקרשטיין 5	1338	19021	+20	+1.5	+11386
חירון 1	9285	340	+92	+1.0	+456
חירון 5	9077	670	+90	+1.0	+450
יצא	1476	20535	+43	+3.0	+17032
ישום	86	69402			
כלל ישר 50	*** הפסקת מסחר ***				
מנור 01	2189	790	+5	+.2	+707
מנור 05	1991	768	+25	+1.3	+960
סגר השקעות	2814	200			
ספנות הכו	1854	11802	+31	+3.0	+15798
פז השקעות	7940	2376	+79	+1.0	+2700
פמה 01	*1065	1657	+46	+4.5	+4573
* ביצוע חלקי 70.3%					
כור 1.0	26647	13788	+198	+.7	
חברות חיפושי נפט וגז					
מבן 1	2006	5257	+44	+2.2	+2691
מקבילה - חברות וסוכנויות ביטוח					
הסנה	*** הפסקת מסחר ***				
ישגל	1203	10008	−6	−.5	−6167
קופל	210	11200			
אליטק	375	4902	+26	+7.4	+18863
אליטק	375	4902	+26	+7.4	+18863
רשה	863	886	−91	−9.5	−1305
כלל מחזקים	*** הפסקת מסחר ***				
משנב	494	185545	−25	−4.8	−157550
ניקוב 1	*871	5584	+13	+1.5	+2490
* ביצוע חלקי 89.2%					
מקבילה — נדל"ן בינוי ופתוח					
בריקר נח	1903	1763	+9	+.5	+2078
דנבאר משנ	4867	1100			
סלים 1	994	700			
סלים 5	947	89456	+28	+3.0	+67564
לוינשטין 1	841	3840	+8	+1.0	+4318
עוד	5116	376			
אטאס	1673	12780	+12	+.7	+1320
שמן	15855	1295	+157	+1.0	+763
טופר	102	18648			
פליגון	564	364	−3	−.5	−1286
משאבות פלע	92	625995	+4	+4.5	+16014
מ.ל.ב	1666	427	+25	+1.5	+902
גל תעש' 1	*170	27021	+6	+3.6	+144508
* ביצוע חלקי 93.2%					
תבגן	*1748	1161			
מירג' פתוח	*95	11355	+3	+3.2	+142393
* ביצוע חלקי 67.2%					
בנין	*61991	63			

משתנים

מניה	שער	שינוי בנק'	שינוי ב%	מחזור בשייח
הבינלאומי	37050	+276	+.7	241377
מי.בי.	44390	−223	−.5	656926
בזק	887	+6	+.7	755660
כלל סחר	793	+27	+3.5	1533675
שטראוס	6086	−46	−.7	328983
דלק	8949	−277	−3.0	501420
אתרים	4020	+40	+1.0	1003500
נכסים בנין	22345	−112	−.5	1143452
הכשרת ישוב	972	+19	+2.0	348660
חב' כלכלית	1164	+12	+1.0	408400
מבני תעשיה	467	+6	+1.2	2079840
קרור הס 5	2252	+97	+4.5	1819395
פולגת ב	264	−13	−4.7	131600
אורדן	440			
כלל אלקטרו	36524	+1150	+3.2	1486945
אלביט	22073	−336	−1.5	670571
אלרון	11124	+218	+2.0	2770322
אגן	4989	−102	−2.0	
טבע	123418	+614	+.5	5140544
ים המלח	871	+4	+.5	245080
פטרוכימים	1791	−32	−1.7	3026820
תאיפ 1	1170	−6	−.5	
מפעלי נייר	17205	−218	−1.2	128230
כלל תעשיות	1927	+47	+2.5	2615030
אידיבי פת'	5526	+108	+2.0	1789375
אפריקה 1	364947	−915	−.2	675070
תלישראל 1	25446			
תלישראל 5	23544	+175	+.7	37764
פועלים השק	9551	+367	+4.0	2140482
דיסק השק'	19887	+341	+1.7	1103510
כלל ישר"10	8050	+196	+2.5	996494
פריון	10149	+367	+3.7	237652
פז נפט	533	+12	+2.2	106425
יואל	109	+2	+2.0	65850
נפטא	495	−5	−1.0	

ספר חדש: הארץ נקנית ביסורים

"הארץ נקנית ביסורים", זהו שם הספר שהגישו נציגי ארגון אסירי ציון לראש הממשלה, יצחק רבין. בספר אוגדו פרטיהם ותמונותיהם של מאות אסירי ציון שעלו לישראל במהלך השנים. נציגי אסירי ציון שהשתתפו בפגישה: נחמיה מכבי, שמחה הנדל ויעקב ליאנס.
(צילום: אריק חרמוני – משרד הבטחון)

תושב ראשון לציון היכה את בתו וכלא אותה בבית

ילדה בת 7, בת למשפחת עולים ממדינות חבר העמים, הוכתה על ידי אביה ונכלאה בביתה בראשון לציון. שוטרים שהגיעו לבית המשפחה שחררו את הילדה ועצרו את האב.

כתב עתי"ם מוסר, כי בעל קיוסק באזור מגוריה של הילדה טלפן ליחידת הרווחה של עיריית ראשון לציון והודיע על ילדה זועקת ובוכייה הכלואה בביתה.

אל בית המשפחה הגיעה מנהלת יחידת הרווחה באגף לשרותים חברתיים של עיריית ראשון לציון, בלוויית פקידת סעד ושוטרים מתחנת משטרת ראשון לציון. אחד השוטרים נכנס לבית השכנים, עבר אל מרפסת בית המשפחה שבקומה הרביעית, פרץ את התריסים, נכנס אל הבית והילך את הילדה. על גופה של הילדה נמצאו סימני אלימות. לאחר סריקות באזור נמצא האב ונעצר.

האב שאינו דובר עברית אינו משתף בשלב זה פעולה עם חוקריו.

סגן מפקד תחנת משטרת ראשון לציון, תנ"ק אבי ברונשטיין, מסר לכתב עתי"ם, כי ביום רביעי הזעיקו שכנים של המשפחה את המשטרה למקום, לאחר ששמעו על ילדה זועקת ובוכייה שכלואה בביתה. השוטרים הגיעו למקום, אך חזרו כלעומת שבאו, לאחר שלא הצליחו לגלות את מקום המצאה.

לדברי סגן מפקד תחנת משטרת ראשון לציון, מסרו השכנים כתובת שגוייה ומכאן נבעה הטעות. אתמול בעקבות ההודעה החוזרת, הוליכו השוטרים להגיע שוב לאזור ולערוך חיפוש יסודי. אחד השוטרים עבר בין הבתים ברחוב עד אשר שמע את קולה של הילדה הבוכייה.

מיחידת הרווחה באגף לשרותים חברתיים של עיריית ראשון לציון נמסר לכתב עתי"ם, כי הוצא צו להוצאת הילדה מן הבית עד להשלמת החקירה.

עוד נמסר, כי הילדה מטופלת כעת ביחידת הרווחה העירונית על ידי פקידת סעד והיא תעבור בדיקות יסודיות.

לכתב עתי"ם נודע, כי מדובר בילדה שעלתה לישראל לפני כשנתיים וחצי. הילדה היא בת יחידה להוריה.

תושבת עכו איימה לרצוח שניים מילדיה ולהתאבד

תושבת עכו (35), אם לשלושה, חשודה שאיימה לרצוח שניים מילדיה בני 5 ו־7 ולהתאבד, בהוסיפה למקרה שאירע בשבוע שעבר ביישוב הקהילתי צורית שבגליל המערבי. זאת, במהלך סיכסוך עם בעלה.

נציג משטרת עכו טען בבית משפט השלום בעיר, שבעלה של האשה התלונן כי ביום רביעי, במהלך הסיכסוך המשפחתי ביניהם, איימה האשה להרוג את ילדיה ולהתאבד ולכן אחזה בחוזקה בשערות בנה בן ה־7 ודחפה את פניו לתוך צלחת אוכל.

נציג המשטרה הוסיף שמדובר בעבירה חמורה במיוחד, וקיים חשש שהאם תפגע בילדיה ולפיכך יש להחזיקה מתבית. האם אמרה בבית המשפט שהיא היחידה המטפלת בילדיה.

השופט איתן שאבן קבע שהחוקירה השלימה והחשודה הודתה בביצוע המעשה. אשר לטיעון העיקרי, שקיים חשש שהחשודה תבצע את איומיה ותפגע בילדיה, אמר כי חשש זה מתחזק לנוכח העובדה שהחשודה הורשעה כבר פעמיים בעבר בעבירות של אלימות ותקיפה הבליגית.

השופט קבע שלמרות החשש שמעצרה עלול לגרום סבל לילדיה, נסוג שיקול זה מפני החשש הממשי של פגיעה פיזית בהם והורה להאריך את מעצרה בשישה ימים.

השופט הורה גם לשלוח את האשה להסתכלות בהקדם האפשרי וביקש מהמשטרה להודיע על תלונתו לעבודת הסוציאלית ללא דיחוי.

מפקד משטרת עכו, סנ"צ דני אלקובי, מסר לכתב עתי"ם קובי מגרל, כי במהלך השבועות האחרונים הגיש בעלה של החשודה שש תלונות נגדה על תקיפה וכי בין בני הזוג קיים סיכסוך ממושך. הוא הוסיף כי הוא רואה בחומרה רבה את המקרה.

בס"ד — פתח תקוה

פניה נרגשת

מהורי הנערה נועה אסתר שוורץ בת 17 וחצי תחי'
וחברי "הוועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'"

אנו הוריה וחבריה של נועה פונים אליכם מעומק הלב, להמשיך ולסייע לנו להעניק לנועה את הטיפול הרפואי האבחנתי הקפדני, הדרוש על מנת לשמור על חייה, לאחר שבמשך 5 וחצי שנים היא מתמודדת בגבורה עם תוצאות מחלת הסרטן הקשה שפגעה בה בגיל 12, תחילה בגל ימין ואח"כ בריאות סרטניות בשתי ריאותיה.

ללא עזרתכם הנדיבה לא ניתן היה לעמוד בכל ההוצאות הקשיים שעמדו בדרכנו במסע המופלא וההרואי להצלת החיים של נערה מיוחדת זו, אשר השיטה מבטא את המחלה הזדונית, באמונה ללא סייג בהקב"ה, באומץ לב נדיר, ותוך הוויה דוגמא אישית ומופת למשפחתה, חברותיה, ולחולים אחרים שואבים ממנה כוח ועידוד.

נועה עברה סבל ויסורים שלא תתואר, כולל 9 ניתוחים וטיפול כימותראפי קשה וארוך מאוד והיא זקוקה כל 3 חודשים למעקב רפואי בלונדון בבית החולים "Brompton" למחלות ריאה, שם נותחה פעמים בריאותיה ושם מצוי המיכשור האבחנתי היחידי המתקדם, המשוכלל והיקר ביותר, הקיים היום בעולם, מסוג "Imatron" והמצוי בארץ בשימוש מועט על מרכזים הרפואיים השונים באירופה ובארה"ב.

יצויין, כי נועה לא יכולה להיבדק במכשיר ה־MRI עקב שתל מתכתי בן 25 ס"מ המצוי ברגלה. היכולת של מכשיר הסורק הראשוני, כמכשירי אבחון מסוג CT הקיימים בארץ, לא ניתן במקרה מורכב זה לצבוע את האבחונים הדרושים והיו תקלות שבגללם נותחה באסון. על דעת רופאים בארץ ובחו"ל הוחלט, כי אסור בנושא זה לקחת סיכון נוסף שעלול להיות הרה קריטי ויש להקפיד על ביצוע המעקבים כל 3-6 חודשים בלונדון.

בחודשיים האחרונים סבלה נועה מהחמרה רעה מאוד, מירידה מתמשכת בתמונת הדם, סחרחורות קשות, עייפות וחולשה קשה מתמשכת, שפגעה בכושר תפקודה היום־יומי.

לאחר התייעצות בין רופאיה בארץ ורופאיה בלונדון עברה נועה סידרה מקיפה ומתישה של בדיקות מקיף הבוהר, כי בכל הוראה יש לנועה סיכויים... מטופלים בלונדון...

המצב של נועה בו היא מתפקדת עם חצי ריאה ימין ו־3/4 מריאה שמאל, הוא מצב של סיכון גבוה לריאות במקרה של כשל בתפקוד הלב ולפיכך אסור לנועה את הדבר ...

[illegible]

אנא סייעו לנו להעניק לנועה בריאות אושר ושמחת חיים.

סיוע דואר ניתן להעביר לייקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'", רח' הרב אנטורמן 8, פתח תקוה מיקוד 49270.

או ישירות לחשבון הבנק של "הקרן להצלת נועה אסתר שורץ תחי'", בנק המזרחי (20) סניף מס' 052, כתר השבטאות 12 נתניה מיקוד: 42271, חשבון מס' 531570

הנ"ה יגמלכם בשמחת ובבריאות בעולם הזה.

בהוקרה רבה ובברכה נאמנה,

חברי הוועד הציבורי וידידי הקרן להצלת נועה אסתר שורץ — ההורים חיה ומשה שורץ והמשפחה

"יחזקו ידיים רפות וברכים כושלות אמצו" (ישעיה ל"ה, ג')
וכל המסייעין יתברכו בכל מילי דמיטב.

אנו מודים בכבוד את זכרו הקדוש של הרה"צ ר' שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל, שהיה מיוזמי הוראה הוועד הציבורי למען הצלתה של נועה אסתר תחי'.

נסיון ראשון להשקייה בשיטת "הטפטוף הטמון" ב"חפץ חיים"

נסיון ראשון מסוגו בארץ בשימוש בהשקייה של גידולים חקלאיים בשיטת "הטפטוף הטמון" נערך בימים אלה בקיבוץ חפץ חיים שבדרום לגדרה.

במהלך ביקור שערך השר לאיכות הסביבה יוסי שריד בקיבוץ חפץ חיים, השמיעו חברי הקיבוץ והחוקרים דברים אודות השיטה ותרומתה לאיכות הסביבה.

פרופ' גדעון אורון, חוקר ממדרשת בן גוריון בנגב, אמר בפגישה כי מדובר בשיטה המנצלת מי קולחין, כאשר הארמה משמשת מסנן ביולוגי. "הטובורה שטפטפות מרכבות לאדמה בעומק של 50 ס"מ יוצרת מצב שהגידולים מקבלים מים, אולם פני הקרקע נשארים יבשים. הדבר עשוי למנוע מיפגעים תברואתיים וניתן להקטין עד למינימום את הסיכונים הסביבתיים", אמר פרופ' אורון. לדבריו, שיטה זו גם מקטינה את האפשרות לזהם את מי התהום.

המדען הראשי של המשרד לאיכות הסביבה אודי מינגלדין אמר, כי מטרת הנסיון היא להציע פתרונות פוטנציאליים להשקיית גידולים מבלי שמי הקולחין יעברו על פני הקרקע. מדובר בנסיון ראשון מסוגו בקנה מידה רחב בשטחים כה גדולים, אמר המדען הראשי.

מרכז המשק בקיבוץ חפץ חיים משה ברוקנטל הסביר לשר שריד את יתרונות השיטה. "ברור כי השימוש במי שופכין במערכת טפטוף טמון הוא מיפגע אקולוגי לקידמה חקלאית ומעבירה אותנו מבעיות המאה העשרים לפתרונות המאה הבאה. מחר, מאפשר הטפטוף הטמון בעומק הקרקע הימנעות מפגעים אקולוגיים ומאידך זוכה החקלאי לכל היתרונות שמקנה השקייה בטפטוף", אמר ברוקנטל.

לדבריו, השיטה תגדיל את סל הגידולים המושקים במי ביוב, תוריד בצורה משמעותית את השימוש בחומרי הדברה נגד עשבים ותצמצם מאד את יישום חומרי ההדברה נגד מזיקים ומחלות. השיטה גם תמנע יצירת מטוגנים (ערלים) העלולים לפגוע בעוברי אורח ובעובדי המים וכן תחסוך בכמויות המים על ידי מניעת התאדות וחדירת מים מיותרת. באמצעות השיטה ייחסך גם כוח אדם ולא יהיה צורך עוד לפרוס ולגלגל מדי שנה את ציוד הטפטוף. כן תחסוך השיטה בשימוש ברשתים.

ברמה הלאומית אמר ברוקנטל, כי בתחזיות של השנים הקרובות יצטמצמו מאד מקורות המים השפירים להקלאות וכמות מי הקולחין תעלה מאד. על כן, אמר, המשמעות של הגדלת סל הגידולים המושקים על ידי מי ביוב היא גדולה מאד וחשובה מאד.

כתב עתי"ם מוסיף, כי אנשי הקיבוץ ביקשו מהשר שריד הקצאה כספית בהיקף של 100 אלף דולר לצורך הפקת החוקרים שילוו את הפרוייקט.

השר שריד ביקש מאנשי הקיבוץ להמציא מיסמך המגדיר את דרישותיהם ואמר כי משרדו יעשה מאמצים לאפשר לקיבוץ להמשיך ולפתח את ההשקייה בשיטת הטפטוף הטמון.

תובעים מהממשלה להעביר כסף לכפר הנופש נוה אטיב

בעליו של כפר הנופש נוה אטיב, מאריך ליבשטיין הארייה צוין, עתרו לבג"ץ בדרישה, כי מרכז ההשקעות יעביר לכפר הנופש את המקדמות והערבויות המדינה המגיעות לו לטענתם. עוד מבקשים העותרים, כי מנהל מרכז ההשקעות, שר התעשייה והמסחר מיכה חריש ושר התיירות עוזי ברעם, יגמקו מדוע הם נמנעים מלהעביר לכפר הנופש תוספות לתב־ניות השקעה שאושרו על ידי העותרים והמוסמכים במשרד התיירות.

ליבשטיין וציון טוענים, כי מנהל מרכז ההשקעות, משה רבות, נמנע במויד מהעברת התקציבים המגיעים להם על פי החוק. בהקמתו של כפר הנופש נוה אטיב, שהוא מפעל מאושר, השקעו 26 מליון ש"ח. מתוכם השקיעו היזמים 15 מליון ש"ח. על פי הוראות חוק עידוד השקעות, שליש מהשקעה במפעל מאושר. הוא באחריות היזמים ושני שלישים העותרים – מהלוואות בנקאיות בערבות מדינה ומענקים. לטענת, שעל פי מיקום הכפר, הוא מצוי באיזור פיתוח א' והעבירו עד היום לכפר הנופש 4 מליון ש"ח בלבד בערבויות מדינה ומענקים גם יחד.

לטענת העותרים, לא הועבר אליהם הכסף המגיע להם בדין כשל סירובו של מנהל מרכז ההשקעות, משה רבות, לאשר את העברת הכסף. לטענתם, אמר להם רבות במהלך פגישה בנושא, כי "אתם לא תגרדו את המדינה להשקעות נוספות ברמת הגולן".

מרכז ההשקעות הצטרף ביולי השנה לבקשת כינוס נכסים שהגיש בנק הפועלים נגד הכפר. העותרים טוענים, כי הכפר נכנס לקשיי נזילות מאחר שמרכז ההשקעות לא העביר אליו את סכומי הכסף שהגיעו לו כדין והמרכז ניצל את מצבו הכספי הקשה באמתלה שלא להעביר את ערבויות המדינה והמענקים לכפר. לדעת העותרים, מדיניות זו של מינהלת מרכז ההשקעות ושל העומד בראשה בלתי סבירה ומפלה את העותרים בהשוואה למפעלים מאושרים אחרים.

במקביל, הגיש כפר הנופש נוה אטיב לבית המשפט העליון ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב למנות לכפר כונסת נכסים. לטענתם, טעה בית המשפט המחוזי כשהחליט למנות כונסת נכסים לכפר. זאת, לאחר שנתן לכפר הנופש ארכה של שבועיים למצוא חברת ניהול שתנהל את הכפר. בערעור מציינים בעלי הכפר, כי הציגו לבית המשפט המחוזי מכתב כוונות של חברת מלונות "הכשרת הישוב". בו הודיעה, כי היא מעוניינת לבחון את האפשרות לרכוש שליטה בכפר הנופש ולהשתתף בניהולו.

בעלי הכפר מערערים גם על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב למנות לכפר כונסת נכסים והפעלת למכירתו כעסק סגור ולא פעיל.

<table>
<tr><th colspan="4">פרוט שערים לקרנות – בנק המזרחי</th></tr>
</table>

שם קרן	מספר קרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	אחוז שינוי
אוורגרין מניות	5120779	120.17	117.60	0.18
תמורה	5120274	869.62	859.87	0.38
חלמיש	5120050	223.53	221.04	−0.08
לשם	5120076	1,129.58	1,116.89	−0.03
סלע	5120134	1,049.26	1,040.39	−0.08
עירית	5120175	3,192.05	3,156.96	0.33
עמדה שלהבת	5120159	173.15	171.87	0.69
עמדה סוללת	5120019	171.56	169.64	0.13
עמדה משתנים	5120118	1,535.09	1,528.94	0.39
עמדה אג"ח מדינה	5120092	897.91	890.35	0.01
עמדה כר"ם	5120035	1,746.23	1,726.63	0.58
עמדה פז	5120431	139.86	138.29	0.65
עמדה מעוף	5120498	154.24	152.89	0.64
עמדה יצוא	5120597	69.23	68.40	0.99
עמדה שני	5120555	82.11	81.62	0.14
עמדה שהב	5120654	74.98	74.52	0.30
צוק	5120373	261.17	259.88	0.06

שערי הדולר בעולם

שערי סגירה בניו־יורק, יום חמישי 17 באוגוסט 1995, שעה 20.00, שעון ישראל

	נמוך	גבוה	אחרון	שינוי יומי באחוזים
לישט"ש*	1.5353	1.5541	1.5375	+0.0053
מרק	1.4725	1.4900	1.4788	−0.0026
פר"ש	1.2239	1.2395	1.2295	−0.0032
פר"צ	5.0393	5.1005	5.0664	+0.0004
ין	97.45	98.55	98.09	−0.0100
זהב**	382.35	385.40	384.60	+2.0500
כסף**	5.3300	5.6500	5.6000	+0.1900
מדד הדאו ג'ונס	4,606.66	4,609.50	4,639.08	−29.58
מדד המניות הישראליות בני יורק	157.24	158.60	157.52	+0.14

* השער בדולרים
** אונקיה בזהב

הוארך מעצרו של חשוד בשוד בנק בחדרה

ויאצסלב בביקוי (24) מנצרת עלית, החשוד בנסיון שוד מזוין בבנק "מרכנתיל" בחדרה, נחקר ע"י המשטרה בחשד למעורבותו בשוד שבוצע בבנק הפועלים בחיפה.

שופט השלום החיפני, יוסף אלאגר, בביה הזבא החשוד, ציוה להאריך את מעצרו של הצעיר ב־12 ימים.

נציג המשטרה, סמ"ר משה אורן, טען שהחשוד ניסה ב־15 באוגוסט לבצע שוד מזוין בבנק מרכנתיל בחדרה, לאחר שאיים על כספרית באמצעות אקדח.

לטענת המשטרה, מעורב החשוד בביצוע שוד מזוין אחר שבוצע ב־9 באוגוסט 1995 בבנק הפועלים ברחוב הרצל בחיפה.

בא כוח המשטרה טען שהחשוד הודה בחקירה ושיחזר את חלקו בנסיון שוד הבנק בחדרה.

דרושות **אמהות בית**
למוסד תורני על יסודי, באזור חדרה.
המעונינות ישלחו פרטים אישיים ונסיון בעבודה לת.ד. 3218 חדרה

ירושלים
עיריית ירושלים
מינהל האמנויות
המחלקה לאמנויות הבמה
האגף לתרבות

קונצרט חזנות חגיגי - "פתח לנו שער"
גדולי חזני העולם על בימה אחת
מוזיאון מגדל דוד
יום א', ב' דר"ח אלול תשנ"ה (27.8.95), בשעה 20:30
◈ אלברטו מזרחי - ארה"ב ◈ בן ציון מילר - ארה"ב ◈
◈ יוסף מלובני - ארה"ב ◈ משה שולהוף - ארה"ב ◈
◈ נער הפלא - רפי ביסון - ישראל ◈
בהשתתפות מקהלת החזנים והזמורת האנסמבל "יובל"
מנהל מוסיקלי ומנצח: ד"ר מרדכי סובול
במעמד - ח"כ אהוד אולמרט - ראש העיר
מנחה - יהורם גאון - חבר מועצת העיר
כרטיסים: בסוכנויות הכרטיסים, בדבר פרסים: המחלקה לאמנויות הבמה, טל': 02-248513
האירוע יצולם לערוץ 2
המחלקה להסברה

לוח הצפה
התקשרות בחברות ואמינות

דירות למכירה ולהשכרה - כללי

● להשכרה דירת ½ 2 חדרים בגבעת שמואל עם מוצרי חשמל טלפון 03־5321215.
● בגבעת שמואל במקום מצוין 3 משופצת ק"ב + פרוייקט הרחבה 03־5321073 $ 122,000.
● למכירה בפתח־תקוה יונה – גרין, "משהב" 3, מסודרת ק"ב לרתתים 052־644817, 03־9340087.
● למכירה בבני ברק 3 + חדר + 5 מרפסות 3 כ"א, 114 מ"ר טלפון 03־6185456, אחה"צ ובערב.

ירושלים

● בירושלים, בירבע היהודי, בית גדול 240 מ"ר, 5 חדרים, + אולם, חצרות, 2 כניסות 02־282271.
● בקטמון הישנה 4 + יחידת הורים מיוחדת, ק"ב, מרוהטת ומוארת, הסקה פרטית "אמבטרה" 02־618101.

הצעות עבודה

● למטפל תעשיה עם/בלי רקע סכני לקבועה + תנאים; עדיפות לאיזורי רמלה לוד 05־5624983, 03־9319858.
● למרכז סמודם מנהל/ת שיווק, טלפנים/ות לעבודת טלמרקטינג, מדריכים/ות, מסג'יסטים, טלפון 02־794415 לאחזון.

שידוכים

● שידוכי מצווה לכל הזוגים ולכל הגילאים סודיות מובטחת טלפון 02־6513927.
● דתית רווקה 37/1.64 משכילה ואירכותית מחפשת אקדמאי דתי מתאים ת.ד. 2604 מיקוד 42126 נתניה.
● ארמאי דתי נאה גרוש 167/59 באלמנה/רווקה דתיה לנישואין ת.ד. 5484 חיפה.
● אלמנה נאה מחפשת בן זוג עד גיל 60+ טלפון 03־6743217.

מגן דוד

אופקים 07־274767, אור־יהודה 03־9311111, אזור 03־9642333, אילת 07־372333, אריאל 03־9366111, אשדוד 08־551333, אשכול/בשור 07־274767, אשקלון 08־551333, באר־שבע 07־274767, בית־שאן 06־553333, בית־שמש 02־523133, בני־ברק 03־5460111, בת־ים 03־9642333, גבעתיים 03־5460111, גבעת־שמואל 03־9311111, דימונה 07־559333, הרצליה 03־9311111, זכרון־יעקב 09־623333, חדרה 09־623333, חולון 03־9642333, חיפה 04־512233, חצור־הגלילית 06־790111, טבריה 06־790111, יבנה 08־451333, יהוד 03־5460111, יקנעם 04־512233, ירוחם 07־559333, ירושלים 02־523133, כרמיאל 04־912333, כפר־סבא 03־9311111, לוד 03־9642333, מגדל־העמק 06־553333, מעלות 04־912333, מצפה־רמון 07־586058, נהריה 04־912333, נוה זהר 07־957222, נצרת־עילית 06־553333, נתיבות 07־274767, נתניה 09־623333, עכו 04־912333, עפולה 06־553333, ערד 07־559333, פתח־תקוה 03־9311111, צפת 06־790111, קצרין 06־790111, קרית־ארבע 02־523133, קרית־גת 08־551333, קרית־טבעון 04־512233, קרית־מלאכי 08־551333, קרית־שמונה 06־944334, ראשון־לציון 03־9642333, ראש־פינה 06־790111, רחובות 08־9642333, רמלה 03־9642333, רמת־גן 03־5460111, רמת־השרון 03־9311111, רעננה 03־9311111, שדרות 08־551333, תל־אביב 03־5460111.

מרום – מוקד רפואי לטיפול מיידי בשעות הערב והלילה

רופא ילדים, פנימי, כירורג, רנטגן, מעבדות, מ־7 בערב עד חצות.
"מעייני־הישועה", רח' שרת 17 בני־ברק, טל' 5771111.
מוכר ע"י כל קופות החולים.

עזרה ראשונה לטיפול בשיניים

מוקד לעזרה ראשונה של הסתדרות רופאי שיניים, פתוח 24 שעות ביממה: 177־022־3773.

חיפה

בבית הכנסת לנוער בביהיים "אבנה – נצח ישראל" התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת נרות, ובשבת בבוקר ב־8.15. לפני התפילה ב־7.30 שיעור בתלמוד מפי הרב ישעיהו נגר, רבו של בית הכנסת. לפני הקריאה ליעוד משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.
בית הכנסת הפועל המזרחי (רח' הדולך 59 חיפה)
בשבת בשעה 7 בבוקר יתקיימו 2 שיעורים בתנ"ך ובגמרא מפי הרב נפתלי צחורי. בשעה 10.30 – שיעור בתורת הרמב"ם, מפי הרב יוסף קריצר.

שערים יציגים
ליום 17.8.95

סל המטבעות	3.4455
דולר ארה"ב	3.0450
מרק גרמני	2.0488
לירה בריטית	4.6841
פרנק צרפתי	0.5988
ין יפני (100)	3.0986
גילדן הולנדי	1.8300
פרנק שווצרי	2.4626
כתר שוודי	0.4151
כתר נורבגי	0.4685
כתר דני	0.5289
מרק פיני	0.6935
דולר קנדי	2.2410
דולר אוסטרלי	2.2297
רנד דר"א	0.8526
פרנק בלגי (10)	0.9971
שילינג אוסטרי (10)	2.9136
לירה איטלקית (1000)	1.8707
לירה אירית	4.7802
פזטה ספרדית (100)	2.4077
יחידת מטבע אירופית	3.8510
דינר ירדני (שערי כסף)	4.3391
לירה לבנונית (שערי כסף)	0.0187
לירה מצרית (שערי כסף)	0.9592

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים, העברות במטבע חוץ ליום 17.8.95, עד למהדורת בשעה 12.50. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר ובמטבעות עד שווי 500 דולר יהיו במפורט להלן:
בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (ציקים והעברות)	שער מכירה (ציקים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	3.0181	3.0638	2.9700	3.1000
בריטניה	לישט"ש	1	4.6569	4.7274	4.5800	4.7800
שוודיה	כתר	1	0.4117	0.4180	0.4000	0.4200
שוויץ	פרנק	1	2.4438	2.4808	2.4000	2.5100
קנדה	דולר	1	2.2240	2.2578	2.1800	2.2800
פינלנד	מארק	1	0.6874	0.6979	0.6700	0.7100
גרמניה	מארק	1	2.0317	2.0625	1.9900	2.0900
דנמרק	כתר	1	0.5246	0.5326	0.5100	0.5400
הולנד	גולדין	1	1.8148	1.8423	1.7800	1.8600
איטליה	לירה	1000	1.8515	1.8796	1.8200	1.9000
אוסטרליה	דולר	1	2.2092	2.2427	2.1700	2.2700
אוסטריה	שילינג	10	2.8881	2.9319	2.8400	2.9700
צרפת	פרנק	1	0.5929	0.6019	0.5800	0.6100
נורווגיה	כתר	1	0.4643	0.4714	0.4500	0.4800
יפאן	ין	100	3.0749	3.1215	3.0200	3.1600

בתי חולים

יום שישי

ירושלים
שערי צדק (פנימית, ילדים), הדסה עין כרם (כירורגית, אורטופדית, נשים, עיניים, א.א.ג.).

תל־אביב והמרכז
שיבא (כל המחלקות), בילינסון (כל המחלקות), איכילוב (כל המחלקות), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות).

שבת

ירושלים
שערי צדק (עיניים), הדסה עין כרם (פנימית, כירורגית, אורטופדית, א.א.ג., ביקור חולים (נשים, ילדים).

תל־אביב והמרכז
שיבא (כל המחלקות, בילינסון (כל המחלקות), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות), איכילוב (כל המחלקות).

בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדור 3, טל' 706660.
תל־אביב: לב העיר, רח' אחד העם 69, טל' 5603862; פאר־מרקט, רח' יהודה הימית 61 יפו, טל' 6822973.
פתח־תקוה: מור, רח' אורלוב 77, טל' 9341507.
נתניה: קופ"ח כללית, עד שעה 24.00 רזיאל 8, טל' 603549; משקה 24.00 ברודצקי 31, טל' 628121.
חולון: חורי, רח' סוקולוב 70, טל' 5042433; קופ"ח קדושי קהיר 20, בת־ים טל' 598881.
רמת־גן: פינצי, רח' חיבת ציון 43, טל' 6182821.
אשדוד: קופת חולים מאוחדת.

שבת

ירושלים: ארנונה, רח' לייב יפה 9, טל' 731901.
תל־אביב: אווה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; סופר פארם, רמת אביב, רח' אינשטיין 40, טל' 6413730.
פתח־תקוה: עין גנים, רח' חוץ איש פ' גורדון, טל' 9305051.
נתניה: כלל פארם, שד' בנימין 60, טל' 338091.
חולון בת־ים: מור, רח' הביבה רייק 20, טל' 583360.
רמת־גן: רמת יצחק, שד' ירושלים 96, טל' 6777506.
אשדוד: קופת חולים מאוחדת.

מוצאי שבת

ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדור 3, טל' 706660.
תל־אביב: אווה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; סופר פארם, רמת אביב, רח' אינשטיין 40, רמת־אביב, טל' 6413730.

שישי – שבת

רדיו

יום שישי

ערוץ 7
6.30 עולת הבוקר – הרב דב ביגון; 7.00 משנה יומית – הרב עוזי שוייצר; 8.00 פניני הלכה הרב אליעזר מלמד; 9.00 זיקוקין של אריך; 10.00 סוד שבועי הרה"ג רב שילנסקי; 11.00 הרב הראשי, הרב ישראל מאיר לאו, פיוטים; 12.00 שפע בשבע; 13.00 אבי ראם; 13.30 עם לילדים; 14.00 לקראת שבת שמחה רוז; 15.00 הראשון לציון הרב ישראל מאיר לאו; 15.30 ממכתולו של יוסף רוזר; 16.00 על גבול האמר; 17.00 שעה עם עודד גראוברי.

קול המוסיקה
06.05 שחרית מוסיקלית; 07.07 שחרית מוסיקלית; 08.05 שחרית מוסיקלית; 09.05 קונצרט בוקר; 11.57 בימת שיר; 12.00 צעדים במרכז; 14.06 לקראת שבת; 16.00 לבקשתכם.

רשת א'
05.58 מוסיקה + שמע ישראל; 08.05 מסביב לעולם בשעה קלה; 09.05 סיפור אהבה; 10.05 יש עצה; 11.05 הירושלמים; 12.05 ישראל 95; 13.05 שירים לקראת שבת; 14.05 קבלת שבת; 14.55 בימת שיר; 15.05 בראש צעיר; 16.05 אמנות באולם.

רשת ב'
05.58 שמע ישראל; 06.00 חדשות; 07.05 הבוקר הזה; 09.05 מה יהיה; 11.05 שריקת פתיחה; 12.05 בחצי היום; 13.15 משפל כשישי; 15.00 חדשות; 15.05 הודעה על זמני הדלקת הנרות – פרשת עקב; 15.06 עתונות חוץ; 15.30 שירים יפים; 16.05 פני הת.

רשת ג'
05.58 מוסיקה + שמע ישראל; 06.00 חדשות; 06.05 מעודכ ישראלי; 08.05 שבעים שמונים; 10.05 אגן הים התיכון; 13.05 צפיחית בדבש; 15.05 לפנות ערב; 16.05 לפנות ערב; 17.05 כאן שם ובכל מקום.

מוצאי שבת

ערוץ 7
21.00 הרב הראשי ישראל מאיר לאו; 22.00 תחנית ארוח; 23.00 הרב שלמה אבינר, פיוטים; 24.05 מוסיקה לתוך הלילה עד 06.30.

רשת א'
21.05 קפה ראשי; 22.05 מלווה מלכה; 23.05 קונדראות; 24.00 חדשות; 00.05 סיום – התקווה.

רשת ב'
21.05 סיבוב בלילה; 23.05 כל היום; 00.05 זמן תצות; 00.15 יתושי לילה; 01.05 לתוך הלילה; 05.00 חדשות; 05.05 אור ראשון.

רשת ג'
21.00 חדשות; 21.05 פזמונהמון; 22.05 בזמן האחרון; 23.05 שכרון חושים; 01.00 חדשות; 01.05 סיום – התקווה.

טלויזיה

יום ששי

החינוכית
08.00 גיאגלים, סיפורים קלאסיים לילדים; 11.00 אגדות עם רוסיות; 12.30 כבוד המשפחה; 13.00 זומבים; 13.30 לוחמי המלך האמיצים; 14.00 מוסיקה הקאנטרי; 16.00 מוסף המוספים של ערב חדש.

הערוץ הראשון
06.30 חדשות בעברית; 06.31 מהדורת חדשות בערבית; 06.45 שעת כושר; 07.00 בוקר טוב ישראל; 15.00 קליידוסקופ; 15.30 מבראשית; 16.00 שידורי הטלוויזיה החינוכית; 16.30 החדשות באנגלית.

ערוץ 2
07.45 שידורי היום בערוץ 2; 07.55 היום שיר; 08.00 חמסה חמישה (ש"ח); 08.30 מבחן בד; 09.30 כרטיס ל־2 (ש"ח); 10.00 מסאראת – שעשועון; 10.20 שישי סרט ניגודים נמשכים; 12.00 אקשן; 12.30 אגם סוס הנהרות; 13.00 מגאזין הספורט העולמי של ג'ילט; 13.30 בראש בריא; 14.00 השבוע; 14.30 סבירה; 16.05 היפים האמיצים; 17.00 החדשות; 17.05 הוף פרדייס; 17.35 "הדרור".

מוצאי שבת

הערוץ הראשון
21.00 מוצ"ש בקולנוע; 22.40 מבוך לדור; 23.10 חדשות; 23.15 אשת הבומר.

ערוץ 2
20.30 גלגל המזל; 21.05 חלף עם הרוח; 23.45 תזמורת העולם הפיש; 00.50 בארבע עיניים; 01.20 היום שיר.

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE DAILY

המו"ל הצופה בע"מ
עורך: משה אישון; מנכ"ל: נתן אשל; מערכת המנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל' 5622951, ת"ד 2045, חשבון בנק הדואר: 4411449, פקסימיליה טל' 5621902; סניף ירושלים: רח' בר יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02־234910, בערב טל' 02־639524; סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04־663628, בערב 04־717145
פקס משעה 2.00 בצהרים 04־717145
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

הצופה

בונוס בגובה 38 מיליון ש' יחולק לעובדי חברת החשמל

מועצת המנהלים של חברת החשמל החליטה לחלק ל־11,385 העובדים הקבועים והעובדים הארעיים הזמניים שעבדו בחברה לפחות שנה, מכלל 13,250 המועסקים בחברה, בונוס בגין רווחיה של החברה ב־1994, בסכום כולל של 38 מיליון שקל.

הבונוס הוא בגובה של 10 אחוז מסך רווחי החברה ב־1994. חלוקת הבונוס היא על פי הנחיות רשות החברות הממשלתיות ובאישורה.

יצויין, כי 15 אחוז מהסכום הכולל של הבונוס יופרשו, לבקשת העובדים, לטובת בונוס לפנסיונרים. קרי, העובדים מוותרים על סכום מסויים מהבונוס שאושר להם על מנת שהגימלאים של חברת החשמל יהנו מהבונוס.

החלטת מועצת המנהלים התקבלה על פי המלצותיה של ועדה מיוחדת שפעלה בחודשים האחרונים מטעם הדירקטוריון, בראשות חברת הדירקטוריון הכלכלנית פולה איתן, ובשיתוף הנהלת החברה. בישיבת מועצת המנהלים צויין, כי בהצעת חלוקת הבונוס ל־1994 הוגברה הדיפרנציאליות וניתן ביטוי לציוותי עובדים מצטיינים בעבודה ולמנהלים שתרומתם ראוייה לציון.

על פי ההחלטה, תהיה חלוקת הבונוס מבוססת על מרכיב קבוע בשכר, מקדם פריון אישי של כל עובד ועובד ותוספת בגין צוותים מצטיינים. מנה הבונוס לעובדים ינוע בין מינימום 40 אחוז של שכר חודשי רגיל לבין מקסימום 84 אחוז משכר חודשי רגיל לצוותים מצטיינים.

עוד הוחלט, כי שכבת המנהלים בחברת החשמל, המונה כ־480 איש, מדרגת מנהל מחלקה ומעלה, תהיה זכאית לבונוס בגובה הנע ממשכורת חודשית אחת ועד 1.6 משכורות לדרגים הגבוהים ביותר, בכפוף להערכת המנהל הממונה.

"הברקה משפטית": עו"ד מצא מכונית וביקש מהמשטרה לרושמה על שמו

עורך דין מראשון לציון התייצב בתחנת המשטרה המקומית וביקש לרשום על שמו מכונית מדגם ב.מ.וו. שאותה מצא לפני ארבעה חודשים, ומאז איש לא דרש אותה. לטענתו, על פי החוק, מי שמוצא אבידה והאיש לא בא לקחתה, הרי היא שייכת לו.

כתב עתי"ם מוסר כי עורך הדין אף סירב למסור למשטרה את מקום הימצאה של המכונית או כל פרט אחר, עד אשר היא תרשם על שמו. "לא אתן תיאור של המכונית ואף לא את מקומה עד אשר אקבל אישור שהיא שלי. אני עורך דין ואני מכיר את החוק בעניין זה", אמר.

כתב עתי"ם מוסיף כי לאחר דין ודברים עם השוטרים ולאחר ששוכנע שכאשר מדובר באבידה כמו מכונית, החוק אינו תקף, הסכים העורך דין למסור למשטרה פרטים על מקום הימצאה ברחוב ולפסון בראשון לציון.

שוטרים שהגיעו למקום איתרו את המכונית, ובבדיקה התברר כי היא שייכת לתושב רמת־גן. בדיקה נוספת העלתה כי אין אדם כפי שירות המחשב בכתובת ברמת גן, ולפיכך חושדת המשטרה כי מדובר בזיוף.

שיא בנתב"ג: 42 אלף נוסעים ביום אחד

מאת מודי מוקדם, כתב עתי"ם

שיא חדש נרשם אתמול בנמל התעופה בן גוריון: 42 אלף איש, יוצאים ונכנסים, עברו בנתב"ג ב־230 טיסות שהיו במשך היום.

כתב עתי"ם מוסר, כי רבים מבעלי הצבים החלוציים נענו לקריאה הנהלת נמל התעופה להקדים כלכלות את היוצאים או לקבל את פני הבאים בנמל העוסם הצמרי.

משפחות רבות סיפרו, כי הגיעו לנתב"ג בתחבורה מבוטחת לאחר קריאת הנהלת הנמל. עם זאת, הכבישים בתחום נמל התעופה היו עמוסים עד אפס מקום ונוצרו פקקים במבואות הנמל, בעיקר בשעות אחר הצהריים, שבהן גבר לחץ הטיסות היוצאות והנכנסות. צויין, כי כדי 5 דקות בממוצע נחת או המריא מטוס נוסעים, אולם ההיערכות המתוגברת של משרד התיפעול בנמל התעופה - על יחידותיו השונות - הוכיחה את עצמה.

גם הפעם היוו חנויות ה"דיוטי פרי" מוקד משיכה לרבבות היוצאים במשך היום, כשבעלי העסקים שם הגבירו את מספר העובדים. עם זאת, הפעם נשמעו תלונות מצד הקונים על הצפיפות הרבה בחנויות. גם שירותי המכס פעלו במסגרת מתוגברת וניסו לאתר את "מבצעי הצפיפות", כדי להעביר מוצרים ללא תשלומי המכס הנדרשים.

כתב עתי"ם מוסיף, כי בנמל התעופה צופים תנועת נוסעים בתחבורה זהה גם לקראת החגים הקרוב, כאשר חברות התעופה מתכוננות לתיגבור משך הטיסות בתקופה זו. חברת אל־על הודיעה כי עד כה נרשמו לקראת החגים, ובמיוחד לקראת חג הסוכות הקרוב, אלפי הזמנות והחברה תאלץ להגביר מטוסים כדי להיענות לביקוש הגובר.

נמסר, כי ההערכה היא שהשנה יעברו בנתב"ג כ־7 מיליון נוסעים, מיליון יותר בשנה שעברה וכי בשנה הבאה יעברו בו 7.5 מיליון נוסעים.

★ משטרת מחוז תקח עצרה שוש השודים המעורבים בפרשת גניבות רכב על פי הסכמה בין העבריינים ושני בעלי חברת הסעות בשוק החברות ביזמות לאיתור כלי רכב גנובים.

לפי החשד, המינו בעלי החברה רכבים גנובים מארבעה עבריינים מאזור טייבה, שגנבו עבורם את הרכבים וקיבלו 400 ש"ח עבור כל רכב. בעלי החברה קיבלו מחברות הביטוח כסף עבור המכוניות הגנובות.

נרצח בעל דוכן ירקות בשוק הכרמל; נעצרו שלושה חשודים

עזרי קטמי מבאר שבע, בעל דוכן לירקות בשוק הכרמל בתל אביב, נדקר אתמול אחה"צ למוות במהלך תגרה שהתפתחה ברחוב קטמת, באזור הדרומי של שוק הכרמל בתל אביב.

הוא נדקר בבטנו דקירה עמוקה בסכין ומת כעבור קלה אחר כך על שולחן הניתוחים בבית החולים איכילוב בתל אביב.

לפי שעה אין חוקרי משטרת מחוז הירקון יודעים בבדיוק את הרקע לתגרה שהתפתחה ושהביאה למעשה הרצח. בידי המשטרה עצורים שלושה אנשים החשודים במעורבות בתגרה. כל השלושה הם בעלי עבר פלילי ומוכרים היטב למשטרה. אחד מהם בן 37 מבת־ים, האחר בן 30 מבית דגן והשלישי בן 17 מתל אביב. שניים מהם היו אלה שהסיעו את המצוע שנדקר במכוניתם ממקום האירוע לחדר המיון בבי"ח איכילוב בתל אביב. הם שהו בקרבת חדר המיון בשעה שהפצוע הועבר לחדר הניתוחים, וכאשר הגיעו חוקרי המשטרה למקום הם גבו מהשניים עדויות תוך כדי שהם מעכבים אותם לחקירה.

כאשר נפטר בעל הדוכן על שולחן הניתוחים, נעצרו השניים. בעלי דוכנים אחרים באזור, שבו ארעה התיגרה, סירבו לומר דבר על פרטי האירוע או על הרצח. רבים מילאו פיהם מים והסבירו לכתב עתי"ם, כי הדקירה לא היתה במקום שבו אכן היתה אלא במקום אחר, מחוץ לאזור שוק הכרמל. גם שכניו של הנרצח לא היו מוכנים לומר דבר על האיש. הם סיפרו כי הוא נשוי ויש לו שני בנים צעירים.

המשטרה סבורה, כי הרצח אירע על רקע פלילי, וקשור לעסקי "הבאסטות" (הדוכנים). לחקירת הרצח מונה צוות חקירה מיוחד במשטרת הירקון.

הדולר ממשיך להתחזק; השער היציג עלה ל־3.045 ש"ח

מאת מופרנו הכלכלי בירושלים

עליית שער הדולר נמשכת. אתמול עלה שערו היציג של הדולר בבנק ישראל והגיע ל־3.045 ש"ח. במשך כארבעה שבועות פוחת השקל לעומת הדולר בכ־4%. פיחות זה נובע בעיקר מהתחזקות הדולר בשוקי הכספים בעולם. לעומת סל המטבעות היה אתמול יסוף של כעשירית האחוז ושער הסל ירד ל־3.4455 ש"ח.

תיירת מאוסטריה נשדדה בתל אביב

15 אלף הולרים, 5000 שילינג אוסטריים ועוד 1000 שקלים נשדדו אתמול במהלך הצהריים מידיה של תיירת בת 57 מאוסטריה, כשהלכה ברחוב לקרים בקריית שלום בדרום תל אביב.

צעיר רכוב על אופנוע הגיח לעברה של האשה, תפס ממנה בכח תיק שהכיל את המזומנים ונמלט במהירות מן המקום.

מתברר, כי התיירת הגיעה לארץ ביום רביעי, הבאה לביקור אצל בני משפחתה המתגוררים בקריית שלום. בעדותה בתחנת משטרת השכונות בתל אביב מסרה, כי החזיקה בתיק שלה את כל כספה ומסמכיה, שכן חששה שאם תשאיר אותם במקום כלשהו הם ייגנבו או שתשכח אותם.

אישים ומוסדות

● בשבת פרשת ואתחנן, חגג החבר־משה יחזאלי, מוער הנוער לגיל תורה ומצוות, הרב - בנם של ישעיהו ותמי יחזאלי מאלון־שבות, נכדם של ראובן וחנה שרלו מירושלים, אברהם ומרים יחזאלי מתל־אביב - חדש מעצייני רימונא. בסעודות המצווה, בתפילות השבת, ברכו את חתן הבר־מצווה, הרב גרעון פרל - רבו של אלון־שבות, הרב יהודה שביב, סבי הרבב, ראובן שרלו, אברהם יחזאלי, הרב יובל שרלו מוסיפין. חברים, בני המשפחה וידידים מכל חלקי הארץ באו לקחת חלק בשמחה.

יומן רינגנבלום ההיסטורי יועבר למוזיאון "יד ושם"

הנהלת המכון היהודי ההיסטורי בוורשה, הודיעה ליו"ר הנהלת "יד ושם", אבנר שלו, כי היא תעמוד בהתחייבות שלממשלת פולין להעביר למוזיאון "יד ושם" בירושלים עותק מקורי של היומן ההיסטורי המפורסם שכתב רינגנבלום בתקופת השואה.

שלו נפגש עם חברי הנהלת המכון בוורשה. הוא אמר, כי היומן נחשב לאחד החומרים ההיסטוריים החשובים ביותר והוא יסייע רבות לחקר תולדות השואה לכשיגיע לארץ.

היומן נכתב על ידי קבוצה של יהודים שהחליטה לכתוב, במהלך השואה, את שהתרחש בוורשה. הם נפגשו וכתבו את החומר במסווה של "עונג שבת" והסתירו את כתב היד עד שנמצא אחרי המלחמה.

המו"מ להעברת כתב היד לישראל נמשך כבר מספר שנים ומעורבים בו שרים ופקידים בכירים משתי המדינות.

מוקד מד"א חדש בחיפה

מאת א. צבי גבעון

בחיפה נחנך מוקד שליטה חדש ע"ש דינה הריס במבנן דוד ארזים בחיפה. המוקד החדש נתרם ע"י קרן "יד הנדיבים" לזכרה של הגב' הריס ז"ל, שהיתה נציגת הקרן בישראל וידידת מד"א בחיפה.

סגנית ראש העיר פרופ' יהודית נאוה ציינה בברכתה, כי בימים אלה, בהם קיימת תחושה כי הנכונות להתנדב הולכת ופוחתת מן העם, טוב לבוא למד"א ולראות את המתנדבים העושים את מלאכתם באמונה ושלא על מנת לקבל פרס או שכר.

המכון לא נתרם ע"י קרובי משפחה של הגב' דינה הריס, אלא החליטה להנציח את שמה באה דווקא מתנובותיה בקרן, דבר המלמד על אישיותה המיוחדת של דינה הריס, המהווה עד היום סמל ומופת למתנדבים הרבים של מד"א בחיפה.

בטקס החנוכה השתתפו נשיא מד"א בישראל, פרופ' דוד ברזילאי, מנכ"ל מד"א עמוס לוריא ונציגי "קרן יד הנדיב" מר גלילי, בני משפחה של הגב' הריס, מתנדבים ומנכ"ל מד"א בחיפה, מרדכי ביטון.

שוטר סייע בחילוץ פעוטה שננעלה בחדר האמבטיה

תינוקת בת שנה וחצי מנס ציונה ננעלה אתמול אחר הצהריים בחדר האמבטיה שבביתה. כעבור כשעה חולצה הפעוטה ללא פגע בעזרת שוטר מתחנת משטרת ראשון לציון.

כתב עתי"ם מוסר, כי אל תחנת משטרת ראשון לציון התקבלה הודעה בה דווח על פעוטה כבת שנה וחצי שננעלה בחדר האמבטיה שבביתה ברח' השרון 203 א' בנס ציונה.

שוטר שהגיע אל בית המשפחה ניסה לפתוח את הדלת ללא הצלחה. השוטר דחה את האפשרות לשבור את דלת האמבטיה מאחר שמדובר בדלת זכוכית ששבירתה עלולה היתה לסכן את שלום התינוקת.

עוד התברר, כי הפעוטה נכנסה לחדר האמבטיה ופתחה מגירה שעמדה על השידה. כתוצאה מכך נחסמה הדלת מבלי שניתן היה לפתוח אותה.

לאחר שלא נמצא כל פיתרון, החליט השוטר, רונן דרור, לטפס על מרפסת הבית שבקומה השישית, להשחיל את ראשו בעד החלון הצר של האמבטיה ולשוחח עם הפעוטה. כל העת עמדה האם הדואגת מן הצד השני של הדלת.

לאחר שיחה של כשעה, במהלכה ניסה השוטר הצעיר בכל דרך שהוא להסביר לילדה כיצד להרחיק את המגרה, כשהוא עומד על ארן המרפסת בגובה של 6 קומות, הבינה הפעוטה את הסברו של השוטר, הרחיקה את המגרה והילצה עצמה ללא כל פגע.

ספריות עם חלונות זכוכית
להגנה מפני אבק

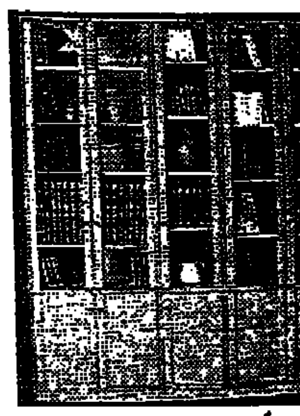

קטלוג חינם לכל דורש
אינטרסיסטם /לאו שאנבג ספריים...
בן־יהודה 97 ת"א, טל' 03-5249327
אולם תצוגה, פתוח מ־09:30-13:00 ומ־16:00-19:00

קחו אויר
מוזיאון חיל־האויר בחצרים מחכה לכם
לראשונה מוצג מטוס ה"לביא" במוזיאון
מוזיאון חיל־האויר נפתח לקהל הרחב ביוני 91'. מטרתו לאסוף ולהנציח את מורשת הקרבות ואנשיו. המוזיאון מכיל כ־100 כלי־טיס (חלקם במצב טיסה) תערוכת שלל נ"מ, בניין תערוכה מרהיב ומטוס בואינג 707 המשמש כאולם הקרנה לסרטי מורשת.
בכניסה למוזיאון פועלת קפיטריה וחנות מזכרות.
מוצעת הדרכה הניתנת ע"י חיילים/ות.
שעות הפתיחה: א' – ה' 08.00 – 17.00,
ימי ו' וערבי חג 08.00 – 13.00
הכניסה בתשלום ● טלפון לברורים 07-906853/5

באים מאהבה ירושלים 3000
ליל המעלות
ליל שימורים – תהילים לתוך הלילה
י"ט-כ' אלול התשנ"ה מ-14 ועד 15 בספטמבר 1995
אוניברסיטת הר־הצופים ירושלים
★ שיר המעלות – קונצרט חזנות – 19:30 אמפיתיאטרון
בהשתתפות החזנים בן ציון מילר, משה שולהוף, חיים אדלר, רפי ביטון
סימפונט רעננה ואנסמבל "יובל" מנצח: ד"ר מרדכי סובול
★ תהילים בקלאסיקה 21:30 אמפיתיאטרון
תזמורת סימפונט רעננה, מקהלת קנטוס, פסר ורסהיימר, סולנים
מנצח: ירוחם שרובסקי
★ המעלות בעדות 23:30 – אולם מרטין בובר
אהרון עמרם, צמד רעים, להקת שפתיים, מקהלת מלכת־שבא
★ משמרת לילה 01:30 – אמפיתיאטרון
עוזי חיטמן, חנוך רוזן, יוסף רוזן, חנן יובל, מיול רוניק
תזמורת משטרת ישראל בניצוח מנשה לב־רן
★ שחר המעלות בזריחה – 04:30 – אמפיתיאטרון
אברהם פריד
תזמורת משטרת ישראל בניצוח מנשה לב־רן
מקהלה (150 זמרים) בניצוח יעקב רוטנר
★ הייד פארק "מזמור לכל איש"
★ מרתון מקהלות
★ המעלות באמנות
★ הכנס העולמי לשירת דוד
ללא תשלום

למכללה דתית לבנות בירושלים
בית ספר לראיית חשבון
דרושה מזכירה אחראית
לשעות אחה"צ (15.00-19.00) ימים א'-ה'
טל' 052-670344
ידע בהדפסה

ערב הצדעה לישיבת הגולן
עם הזמר החסידי
אברהם פריד
בתוכנית חדשה בליווי תזמורתו של משה לאופר
היכל הספורט – רוממה חיפה
יום חמישי, כ"ח באב תשנ"ה 24.8.95, בשעה 20:00
כרטיסים בטלפון 04-718503
ובערב המופע בקופת ההיכל מ־18:00

בס"ד
כשרות מוצרים אורגנים – הרדוף
הרינו שמחים להודיע כי חוג חתם סופר הרב דייטש קיבל את האחריות על כשרות מוצרי קיבוץ הרדוף
הרב שטרן מפסיק בזה השגחתו
על האריזות הקיימות ימשיך להופיע שם הרב שטרן עד ל־1.1.96.

בעל תפילה
מאומן ומנוסה
פנוי לימים הנוראים
טל' 09-989131

התפנה חזן
(בעל מוסף) לימים נוראים
בעל קול חזק וערב במיוחד
נוסח מקורי
מקבל הצעות בארץ ובחו"ל
טל' 02-374234

במלאת שש שנים להסתלקותה של עטרת ראשנו רעייה, אם וסבתא אהובה
פניה בויגמן ע"ה
נעלה למקום מנוחתה בהר הזיתים ונתייחד עם זכרה באזכרה ביום ב', כ"ה במנחם־אב תשנ"ה 21.8.95
מתאספים: בשעה 17.00 בחנות "בנייני האומה" להסעה מרוכזת, בשעה 18.30 תפילת מנחה ולימוד משניות בביהכ"נ של קריית־יובל (רח' גואטמלה 16)
יעקב בויגמן והמשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו
מרת שושנה צחורי ע"ה
תתקיים איזה אזכרה והקמת מצבה
ביום חמישי, כ"ח במנחם־אב תשנ"ה (24.8.95) בשעה 5.00 אחה"צ, בבית העלמין נוה דוד, שער א'
אוטובוס ייצא בשעה 4.20 מבית צחורי, רח' השילוח 23 ויעבור בשעה 4.30 דרך בית המפד"ל, רח' החלוץ 59, חיפה
בשעה 6.00 בערב תתקיים אזכרה לזכרה ב"אמונה", בבית החברה, רח' ירושלים 27, חיפה
המשפחה

ברוך דיין האמת
המומים מצער מבכים את מותו ללא עת של היקר באדם
ר' צבי־יהודה גרונדמן ז"ל
יושבים שבעה ברח' אלפסי 32 ירושלים
המתאבלים:
אשתו: לאה גרונדמן
בנו: אהרון גרונדמן
הבנות: אילה ורמי ריבלין
שרה־חוה ואייל מלמד־כהן
והנכדים

למלכה ולמשפחת קב
אתכם אנו באבלכם הכבד, בהילקח מכם אבי המשפחה
ר' אברהם־יצחק קב ז"ל
נותן השעור הקבוע בתנ"ך, במסירות ובהתמדה, במשך עשרות שנים!
מנחם ציון וירושלים ינחמכם!
משתתפות השעור במושב חמד

גילוי מצבה ליום השלושים לפטירתה של
אשתי אמנו סבתנו ואחותנו היקרה
מרת זלדה גוטמן ע"ה
לבית אורנבוך
בת הרב ראובן הכהן ז"ל
יתקיים ביום שני כ"ה מנחם אב תשנ"ה 21.8.95
בשעה 17.00 אחה"צ בבית הקברות סנהדריה
בהשתתפות רבנים ואדמו"רים

בס"ד
הכללית אתכם בכל מקום !

פרטים על המרפאות באיזור ניתן לקבל במוקד המידע הארצי 177-022-1908
בטיול או בנופש ברחבי הארץ, אם תזדקקו לשירותי רופא, אחות או בית מרקחת,
תמצאו בכל מקום את קופת חולים כללית.
1300 המרפאות שלנו הפרושות בכל רחבי הארץ
יעניקו לכם שירותי רפואה, מעבדה, רנטגן ובית מרקחת
וברשת המרמ"ים של הכללית תוכלו לקבל שירותי רפואה אל תוך הלילה.
קופת חולים כללית
עכשיו כתמיד נרשמים לקופת חולים כללית בכל מרפאות הקופה, או חייג 177-022-1908 ונגיע אליך!